

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

2024

Lenka Vrzáčková

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

Rozvoj předčtenářské gramotnosti pomocí literárního projektu v mateřské škole

Bakalářská práce

Autor: Lenka Vrzáčková
Studijní program: Učitelství pro mateřské školy
Vedoucí práce: Mgr. Iva Košek Bartošová, Ph. D.
Oponent práce: doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph. D.

Hradec Králové

2024

Zadání bakalářské práce

Autor: Lenka Vrzáčková

Studium: P21K0191

Studijní program: B0112A300001 Učitelství pro mateřské školy

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Název bakalářské práce: **Rozvoj předčtenářské gramotnosti pomocí literárního projektu v mateřské škole**

Název bakalářské práce AJ: Development of a pre-reading literacy trough the literary project in a kindergarten

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce má za cíl vytvořit a vyhodnotit literární projekt v mateřské škole. Úvodní část je zaměřena na vymezení základních pojmů souvisejících s projektovou metodou. Dále shrnuje druhy projektu, jejich význam a definici pohádky pro děti předškolního věku. Praktická část bakalářské práce se bude realizovat zjištěním úrovně předčtenářské gramotnosti dětí v mateřské škole, na kterou naváže literární týdenní projekt s knihou Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky. V závěru práce dojde k vyhodnocení prospěšnosti literárního projektu v mateřské škole.

Zadávací pracoviště: Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Iva Košek Bartošová, Ph.D.

Oponent: doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 24.11.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Rozvoj předčtenářské gramotnosti pomocí literárního projektu v mateřské škole* vypracovala pod vedením vedoucí závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Podpis studenta .....

Anotace

VRZÁČKOVÁ, Lenka. *Rozvoj předčtenářské gramotnosti pomocí literárního projektu v mateřské škole*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 119 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce má za cíl vytvořit a vyhodnotit literární projekt v mateřské škole. Úvodní část je zaměřena na vymezení základních pojmů souvisejících s projektovou metodou. Dále shrnuje druhy projektu, jejich význam a definici pohádky pro děti předškolního věku. Praktická část bakalářské práce se bude realizovat zjištěním úrovně předčtenářské gramotnosti dětí v mateřské škole, na kterou naváže literární týdenní projekt s knihou *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky*. V závěru práce dojde k vyhodnocení prospěšnosti literárního projektu v mateřské škole.

Klíčová slova: literární projekt, projektová metoda, předčtenářská gramotnost, autorská pohádka

Annotation

VRZÁČKOVÁ, Lenka. *Development of a pre-reading literacy through the literary project in a kindergarten*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2024. 119 pp. Bachelor Degree Thesis.

The aim of the bachelor's degree thesis is to create and evaluate a literary project in a nursery school. The opening section focuses on the definition of basic concepts related to the project method. It further summarizes the types of project, their meaning and the definition of fairy tale for preschool-age children. The practical part of the bachelor's degree thesis will be realised by discovering the level of pre-reading literacy of children in nursery school, which will be followed by a literary weekly project with the book *Fairytales of The Stump Cottage of Silicon and Watercress*. The final part of the thesis will be focused on the evaluation of the benefits of this particular literary project at the particular nursery school.

Keywords: literary project, project method, pre-reading literacy, author's fairy tale

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Gramotnost.....	13
2.1	Čtenářská gramotnost.....	13
2.2	Předčtenářská gramotnost	14
2.2.1	Úloha rodiny	15
2.2.2	Úloha mateřské školy.....	16
3	Projekt.....	19
3.1	Definice projektu.....	19
3.2	Projektová metoda.....	20
3.2.1	Charakteristické znaky.....	20
3.2.2	Úspěšnost projektové metody.....	21
3.3	Druhy projektu	21
3.4	Projekt a předškolní vzdělávání	22
3.5	Fáze řešení průběhu projektu	23
4	Dětská literatura.....	25
4.1	Počátky literatury pro děti.....	25
5	Pohádka.....	27
5.1	Definice pohádky	27
5.2	Druhy pohádek	27
5.3	Základní funkce pohádky	28
5.4	Význam pohádky	29
5.5	Autorská pohádka.....	29
6	Metodologie.....	30
6.1	Průzkumné cíle a otázky	30
6.2	Průzkumné metody.....	31
6.3	Časový harmonogram	32

6.4	Zkoumaný soubor.....	33
6.4.1	Základní a Mateřská škola Habry	35
6.5	Postup realizace.....	35
7	Předprůzkum.....	37
7.1	Myšlenková mapa	39
7.2	První den	40
7.3	Reflexe prvního dne	45
7.4	Druhý den.....	48
7.5	Reflexe druhého dne	54
7.6	Vyhodnocení předprůzkumu.....	57
8	Literární projekt	61
8.1	Myšlenková mapa	64
8.2	První den	65
8.3	Reflexe prvního dne	71
8.4	Druhý den.....	74
8.5	Reflexe druhého dne	80
8.6	Třetí den	83
8.7	Reflexe třetího dne	88
8.8	Čtvrtý den.....	91
8.9	Reflexe čtvrtého dne	95
8.10	Pátý den.....	98
8.11	Reflexe pátého dne.....	104
8.12	Vyhodnocení literárního projektu	108
9	Porovnání výsledků.....	112
10	Diskuze	113
11	Závěr	115
12	Seznam použitých zdrojů.....	116

13 Seznam příloh	119
------------------------	-----

1 Úvod

Tématem bakalářské práce je „*Rozvoj předčtenářské gramotnosti pomocí literárního projektu v mateřské škole.*“ Výběr nebyl náhodný, pracuji třetím rokem v mateřské škole a práce s knihou mě s dětmi velice baví.

Cílem práce je vytvořit a vyhodnotit literární projekt ve vybrané mateřské škole a jeho vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti.

Předškolní období je pro děti velmi důležité, dochází k rozvoji ve všech oblastech. V mateřských školách se neklade dostatečný důraz na práci s knihou. Většinou práce s knihou je čtení pohádky před odpoledním odpočinkem, což není dostačující. Během týdne by se měla využít jakákoliv chvilka na práci s knihou (četba, odpověď na otázky, vytleskávání slov, hledání počátečních písmen atd.). Vzbudit v dětech zájem o knihu, o psanou podobu jazyka, také je naučit, jak se ke knihám chovat.

Bakalářská práce je rozdělena do sedmi kapitol. V první kapitole se blíže věnuji definování pojmu gramotnost, čtenářská gramotnost a předčtenářská gramotnost. Také se zde dozvíme, jakou úlohu v rozvoji, ať již celkovém rozvoji či v rozvoji předčtenářské gramotnosti hraje rodina a mateřská škola. V této části využívám knihu *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole* od Ivy Tomáškové (2015).

Druhá kapitole nese název Projekt, kde si blíže specifikujeme pojem projekt, jaké máme druhy projektu podle různých kritérií. V neposlední řadě si zmíníme pojem projektová metoda a jaké jsou její charakteristické znaky. Na samotném závěru této kapitoly jsou fáze řešení průběhu projektu. Projekty jsou v mateřských školách velmi oblíbené, spíše ty krátkodobé.

Ve třetí kapitole se blíže zaměříme na pojem dětská literatura, uvedeme si některá nakladatelství spojená s dětskou literaturou. Také se podíváme na vývoj literatury pro děti, která kniha je pokládána za první knihu určenou pro děti.

Čtvrtá kapitola obsahuje definici pohádky, druhy pohádek. Blíže si také uvedeme pojem autorská pohádka. Zde dojde k zmínění autora Václava Čtvrta, s jeho knihou se pracuje v literárním projektu.

Kapitoly 5-6 se vztahují k praktické části bakalářské práce. V první části, která nese název Metodologie si specifikujeme skupinu dětí, se kterou budeme provádět daný

předprůzkum i literární projekt. Také si vytyčíme cíle a určíme časový harmonogram. Na samotném závěru bude uveden postup realizace.

Předprůzkum je zaměřený na zjištění úrovně předčtenářské gramotnosti v dané mateřské škole, který bude probíhat dva dny. Pracuje se s knihou *Pohádky k povídání s jednoduchými úkoly pro rozvoj řeči a dalších dovedností* od Šárky Jechové (2014). Dojde k vyplnění tabulky s kritérii (příloha A). Předprůzkumu se bude účastnit celá třída.

Literární projekt, který bude trvat jeden týden s knihou *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky* od Václava Čtvrka (1974). Na samotném závěru dojde k vyhodnocení výsledků literárního projektu. Výsledky zaneseme do tabulky s kritérii (příloha C).

Na samotném závěru dojde k porovnání získaných dat v předprůzkumu a v literárním projektu, jejich porovnání a vyhodnocení, zda měl literární projekt vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti.

2 Gramotnost

Gramotnost lze definovat jako dovednost číst a psát, získaná obvykle v počátečních ročnících školní docházky (Průcha, Walterová, Mareš, 1998).

Gramotnost („literacy“) je v nejobecnějším pojetí vnímána jako sociokulturní fenomén, jako prostředek tzv. akulturace jedince. Ve stejně obecném pojetí je gramotnost považována za fenomén jednoznačně ovlivňující (a podmiňující) úroveň jedince (Rabušicová, 2002, Zápotočná, 2001).

Rabušiová rozumí gramotností využívání tištěných a psaných informací potřebných k fungování ve společnosti v zájmu toho, aby jedinec dosáhl svých cílů a aby se rozvíjely jeho znalosti a potenciál (Rabušicová, 2002).

Objevují se různé klasifikace gramotnosti, např. na základě ontogenetického hlediska. Rozlišujeme pregramotnost („pre-literacy“) od 1. roku života do systematické školní výuky čtení a psaní. Druhá je čtenářská gramotnost („reading literacy“), která zahrnuje období povinné školní docházky. Poslední je funkční gramotnost („functional literacy“), jedná se o gramotnost po ukončení školní docházky, gramotnost dospělých (Wildová, 2015). V podkapitolách se zaměříme na bližší specifikování čtenářské gramotnosti a pregramotnosti.

Podle mého názoru definice od Průchy, Walterové a Mareše je nejvíce výstižná. Jednoduše definováno a popsáno o co se jedná. Ostatní definice jsou také výstižné, ale zbytečně dlouhé.

2.1 Čtenářská gramotnost

Gramotnost čtenářská („reading literacy“) je komplex znalostí a dovedností jedince, které mu umožňují zacházet s písemnými texty běžně se vyskytujícími v životní praxi (Průcha, Walterová, Mareš, 1998).

Straková vnímá gramotnost jako schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosažení vlastních cílů, k rozvoji vlastních vědomostí a potenciálu a k aktivní účasti ve společnosti (Straková, 2002).

„Čtenářská gramotnost je celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech.“ (Tomášková, 2015, s. 9)

V této části u vymezení pojmu čtenářská gramotnost je mi nejbližší definice od Tomáškové. Důležité slovo v definici „celoživotně,“ myslím si, že nedochází k rozvoji pouze v období školního věku, ale po celý život si člověk rozvíjí vědomosti, dovednosti a schopnosti.

Ve čtenářské gramotnosti se prolíná několik rovin: (Tomášková, 2015, s. 9-10)

- a) Vztah ke čtení – potěšení z četby, vnitřní potřeba číst.
- b) Doslovné porozumění – *„Čtenářská gramotnost staví na dovednosti dekódovat psané texty a budovat porozumění na doslovné úrovni se zapojením dosavadních znalostí a zkušeností.“*
- c) Posuzování a hodnocení – *„Čtenářsky gramotný člověk musí umět vyvozovat z přečteného závěry a posuzovat (kriticky hodnotit) texty z různých hledisek včetně sledování autorových záměrů.“*
- d) Metakognice – *„Součástí čtenářské gramotnosti je dovednost a návyk seberegulace, tj. dovednost reflektovat záměr vlastního čtení, v souladu s ním volit texty a způsob čtení, sledovat a vyhodnocovat vlastní porozumění čtenému textu a záměrně volit strategie pro lepší porozumění, překonávání obtížnosti obsahu i složitosti vyjádření.“*
- e) Sdílení – *„Čtenářsky gramotný člověk je připraven sdílet své prožitky, porozumění a pochopení s dalším čtenáři. Svě pochopení textu porovnává s jeho společensky sdílenými interpretacemi, všímá si shod a přemýšlí o rozdílech.“*
- f) Aplikace – *„Čtenářsky gramotný člověk využívá čtení k seberozvoji i ke svému konání, četbu zúročuje v dalším životě.“*

„Čtení rozvíjí celou osobnost člověka, rozvíjí jeho řeč, koncentraci, pozornost, usuzovat, kriticky myslet, komunikovat, vytvářet závěry, mít vlastní názor a umět si ho také následně obhájit. Čtenářská gramotnost je tedy schopnost porozumět psanému i čtenému textu, přemýšlet o něm, jeho obsah sdílet s ostatními, překonávat obtíže, které jsou spojeny se čtením, a používat získané informace k dosažení vlastních citů, k rozvoji vlastních vědomostí a dovedností.“ (Tomášková, 2015, s. 10-11)

2.2 Předčtenářská gramotnost

„Proces rozvoje „předčtecích“ dovedností je úzce provázán s rozvojem mluvené řeči a s rozvojem psaní.“ (Wildová, 2005, s. 24)

V období rozvoje tzv. pregramotnosti je zdůrazňována aktivita dítěte a rozvoj komunikačních, expresivních, poznávacích případně dalších funkcí, které jsou pro dosažení její optimální úrovně důležité (Zápočtová, 2001, Wildová, 2002).

O období do šesti let hovoříme o předčtenářské gramotnosti, dítě zatím smysluplně nečte, ale rozvíjejí se potřebné kompetence ke čtení. Toto období je velmi důležité, nesmí se podcenit, dítě by poté mělo velké problémy při nácvičce čtení a vztahu ke knihám. Proto je důležité se dítěti věnovat, hovořit s ním, chodit do přírody, hrát různé hry, rozvíjet myšlení a paměť. Velmi důležitou roli hraje rodina, která by měla zajistit, aby děti měly podnětné prostředí s knihami a čtecím prostředím, měly by vidět, že i rodiče čtou. Rodiče by společně s dětmi měly číst, čas, který stráví nad knihou posilují tím citové vazby, rozvíjejí mozkovou činnost, učí soustředěnosti a koncentraci pozornosti. Děti vyrůstající ve čtenářsky podnětném prostředí mají poté menší problémy se čtením a porozuměním čtenému. Mateřská škola má také velký podíl na přípravě dítěte na čtení. Paní učitelky předčtenářské gramotnosti věnují denně pozornost, rozvíjejí ji různými činnostmi (Tomášková, 2015).

2.2.1 Úloha rodiny

Na rozvoji dítěte nesou největší podíl rodiče. Rodiče jsou důležitými činiteli při získávání prvních zkušeností dítěte s knihou a se čtením. Velmi potřebné je se dítěti plně věnovat od narození, hovořit na něj a rozvíjet jeho schopnosti, protože harmonický rozvoj vede k úspěšnému zvládnutí čtení (Tomášková, 2015).

„Věk do šesti let je rozhodující pro to, jak se bude dítě dál vyvíjet, jaké bude mít pracovní návyky, jaký bude mít vztah ke čtení, k celoživotnímu vzdělávání, k ostatním lidem, jak bude úspěšné v dospělosti, v tomto období by v žádném případě neměla chybět kniha, která by se měla stát důležitou součástí života jedince.“ (Tomášková, 2015, s.13)

Převážně do tří let se utváří osobnost asi ze 70 %, dítě k všestrannému vývoji potřebuje přístup plný lásky, pohody a pozitiv. Také potřebuje vědět, že ho rodiče milují, takového, jaký je i se všemi chybami.

Podle Shapiro mají rodiče zprostředkovat hodnotu vzdělání těmito činnostmi: (Shapiro, 2009, s. 173)

- a) *Udělejte si každý večer čas na čtení, při němž všichni členové rodiny sedí spolu a tiše si čtou.*

- b) Pravidelně společně hrajte stolní hry, které rozvíjejí slovní a rozumové dovednosti.*
- c) Povzbuzujte děti, aby četly noviny, a diskutujte s nimi o aktuálních událostech.*
- d) Hovořte každý večer o tom, co se děti naučily ve škole, a přemýšlejte o způsobech, jak na to doma navázat.*
- e) Plánujte pravidelně návštěvy, i během rodinné dovolené, muzeí, knihoven a historických pamětihodností.*
- f) Domácí úkol ať má přednost před televizí nebo jinými formami zábavy.*
- g) Předplaťte dětem dětské časopisy.*
- h) Vezměte děti na návštěvu svého pracoviště nebo jiných pracovních prostředí, která je zajímají.*
- i) Pokračujte ve vzdělávání svého dítěte i v létě prostřednictvím speciálně zaměřených táborů, programů knihoven nebo řízených projektů.*

Velmi důležitá je spolupráce mateřské školy s rodiči. Mateřská škola by měla informovat s jakým úspěchem zvládá jednotlivé činnosti, dovednosti a jak rozvíjí své schopnosti, co vše je nutné doma procvičovat, na co se zaměřit ve výchově v domácím prostředí, aby došlo k automatizaci a k důkladnému osvojení (Tomášková, 2015).

2.2.2 Úloha mateřské školy

Kolem třetího roku věku dítěte, potřebuje dítě větší prostor a má touhu odpoutat se od matky a být v kolektivu ostatních dětí. S těmito dětmi může komunikovat na jiné úrovni než s matkou. Mateřská škola je důležitá, naučí dítě pohybovat se v kolektivu, podřídit se kolektivu, vybudovat si své místo v něm, naučí se spolupracovat s ostatními. Dítě nastoupí do mateřské školy, rodičům, ale nekončí povinnost v přípravě na budoucí život. Mateřská škola hraje důležitou úlohu v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti, již zde lze vést děti ke čtení. V mateřské škole hovoříme o předčtenářské gramotnosti, u dětí rozvíjíme schopnosti, dovednosti a vědomosti, trénujeme paměť, koncentraci pozornosti a soustředěnost. Mateřská škola připravuje dítě, aby zvládlo plynulé čtení, překonalo prvopočáteční obtíže, zvládlo porozumění textu, bylo připraveno sdílet své prožitky při čtení, mělo vztah ke knize. Na dítě se nesmí klást vyšší nároky, než které zvládne, mohli bychom ho od čtení odradit (Tomášková, 2015).

Mateřská škola by měla zajistit čtenářsky podnětné prostředí, aby se budoucí čtenář rozvíjel správným směrem. Volené činnosti, aby dítě harmoniky rozvíjelo a připravovalo na vstup do školy (Tomášková, 2015).

- a) Dětem je potřeba číst každý den, ne pouze čtení před odpoledním odpočinkem, některé děti usínají dříve a neslyší celý příběh. Poté nemají možnost dokončit příběh, sdílet ho s ostatními, o čteném textu přemýšlet. Paní učitelky by měly dětem předčítat i během dne, najít si vhodnou činnost. Ve velmi omezené míře by se měly používat pohádky na CD.
- b) Děti by měly mít k dispozici knihovničku s dětskými knihami, žánrově různorodě zastoupenými. Knihy by měly být dostupné dětem, aby na ně samy dosáhly.
- c) Ve třídách je také vhodné zařídit čtecí a psací koutky, kde by měly děti klid na „čtení“ a hru s knihou.
- d) Děti seznámit s obchodem, kde se knihy prodávají. Seznámíme děti, jak si knihu vybrat, čeho si při koupi všímáme.
- e) Do vzdělávacího programu můžeme zařadit pravidelné navštěvování knihovny a půjčování knih. Děti bychom měly seznámit s pojmem autor a ilustrátor.
- f) Tvorba čtenářského deníku – společně s dětmi zaznamenáváme, co jsme četli, co jsme se dozvěděli.
- g) Vhodné je zařazení společného čtení dětí a rodičů v mateřské škole. Je vhodné rodičům ukázat postupy, jak s příběhy pracovat. Mohou číst rodiče, ale i paní učitelka, mohou se společně nad knihou zamyslet.
- h) Využití spolupráce se staršími ročníky ze základní školy. Toto se dá uplatnit na konci školního roku, kdy mají žáci 9. ročníků po přijímacím řízení.
- i) Děti seznamujeme, kdo vše se podílí na výrobě knihy. Dané osoby si pojmenujeme.
- j) Využíváme s dětmi vytváření vlastních příběhů. Děti mohou vymyslet samy pohádky nebo řekneme začátek pohádky a děti se snaží dokončit.
- k) Výroba společné knihy nebo jednoduchého leporela. Děti se dozvědí, jak se kniha vyrábí, co je vše k tomu zapotřebí.
- l) Dramatizace pohádek, které děti znají. Vhodné najít každému dítěti nějakou roli.
- m) Hra na divadlo.

- n) Návštěva divadel a divadelních představení, seznámit děti s připraveným programem. V neposlední řadě seznámit děti s vhodným chováním na představení.
- o) Televizi v mateřské škole používat, v co nejmenší míře. Děti jsou při sledování pasivní, paní učitelka by měla být na blízku a objasňovat nejasné situace.
- p) Poslech pohádky z audionahrávek, také moc nevyužíváme. Chybí zde kontakt vypravěče s posluchačem, práce s textem. Důležité, aby byla přítomna paní učitelka a vše objasňovala.
- q) Využití počítačů a interaktivní tabule by mělo být také omezené. Důležité je používat vhodné programy k dané věkové kategorii.
- r) Seznámení dětí i s jinými druhy písma – poslech známých pohádek v různých jazycích.
- s) Výroba ručního papíru, pracuje se podle pracovního návodu a děti vidí, jak vzniká papír. Ruční papír pak lze dál využít, např. na vlastní knihu.

„Cílem předškolního vzdělávání je rozvinutí předpokladů pro čtení a podpora dítěte v přijetí čtení jako okna k dalšímu vzdělávání a k jeho rozvoji.“ (Tomášková, 2015, s. 26)

3 Projekt

V dané kapitole si blíže specifikujeme definici projektu podle různých autorů. Následně dojde k vymezení pojmu projektová metoda a její charakteristické znaky, také na čem závisí úspěšnost projektové metody. Rozepíšeme si dělení projektu podle různých kritérií, např. podle počtu dětí, podle délky projektu atd. Na závěr dojde k bližšímu specifikování fází projektu, které jsou čtyři.

3.1 Definice projektu

Podle Velínského je projekt *„určitě a jasně navržený úkol, který můžeme předložit žákovi tak, aby se mu zdál životně důležitý tím, že se blíží skuteční činnosti lidí v životě.“*

„Projekt v pedagogické terminologii chápeme jako smysluplnou, vnitřně propojenou koncentraci učiva kolem ústředního motivu, jádra nebo základní ideje. Znalost zásad projektování (projektové metody) je také důležitým předpokladem efektivního řízení.“
(Bečvářová, 2003, s. 53)

„Projekt je účelně organizovaný souhrn myšlenek, seskupených kolem důležitého střediska praktického vědění, směřující k určitému cíli.“ (Žanta, 1934, s. 9)

„V. Příhoda vnímá projekt jako seskupení problémů a říká, že problémů se využívá při metodě projektové. Projekt je vlastní podnik žáků, který dává vyučování jednotný cíl a přispívá k jeho životnosti. Projekt představuje koncentrované úkoly zahrnující organicky stmelené učivo z různých předmětů nebo pouze z téhož předmětu.“ (Kratochvílová, 2016, s. 34-35)

„Projekt je komplexní úkol (problém), spjatý s životní realitou, s nímž se žák identifikuje a přebírá za něj odpovědnost, aby svou teoretickou i praktickou činností dosáhl výsledného žádoucího produktu (výstupu) projektu, pro jehož obhajobu a hodnocení má argumenty, které vycházejí z nově získané zkušenosti.“ (Kratochvílová, 2016, s. 36)

Definice Bečvářové je dle mého názoru nejpovedenější. Je zde zahrnuto vše, co bych zařadila sama. Máme zvolené téma, okolo kterého se vše odehrává a propojujeme všechno, co známe ve smysluplnou společnou práci, která je na konci nazvána projektem. Děti se mohou „vyřadit“, vložit svoje nápady a požadavky, čemu by se chtěly věnovat.

3.2 Projektová metoda

Stockton uvádí, že „projektová metoda bývá vnímána jako móda, jako trik, využívaný více či méně jako finta a bez plného uskutečnění jejích znaků a síly.“

„Projektová metoda je vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. Projekty mohou mít formu integrovaných témat, praktických problémů ze životní reality nebo praktické činnosti vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného, či slovesného produktu.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 184)

Vzhledem k tomu, že Příhoda nahlíží na projekt jako na podnik žáka, na projektovou metodu se díváme jako na uspořádaný systém činností učitele a žáků. Dominantní roli mají učební aktivity žáků a podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslu projektu (Kratochvílová, 2016).

3.2.1 Charakteristické znaky

V této části si definujeme charakteristické znaky projektové metody podle Kratochvílové (2016, s. 38).

- a) *Organizovaná učební činnost směřující k určitému cíli – realizaci projektu a jeho výstupu.*
- b) *Činnost, která nemůže být dopředu zcela jasně krok za krokem naplánována.*
- c) *Činnost vyžadující aktivitu žáka a jeho samostatnost.*
- d) *Činnost tvořivá a reagující na změny v průběhu projektu.*
- e) *Činnost převážně vnitřně řízená – autoregulovaná.*
- f) *Činnost teoretická i praktická rozvíjející celou osobnost žáka a vedoucí k odpovědnosti za výsledek.*
- g) *Praktická činnost, zkušenost a využití teorie motivuje žáka k učení a přispívá k rozvoji jeho sebepojetí.*

Všechny zvolené charakteristické znaky jsou výstižné, také bych je zařadila. Činnost nemůže být dopředu jasná. Učitel/ka musí být flexibilní, musí pohotově reagovat v danou chvíli na názory dětí a zařadit je do činností. S tím souvisí, že je činnost tvořivá a reaguje na změny v průběhu, vyučující, když vyslechne, že by se děti chtěly něčemu věnovat, je vhodné to zařadit. Projekt by měl být tvořen za spolupráce s dětmi.

3.2.2 Úspěšnost projektové metody

Úspěšnost závisí na precizní přípravě projektu, mít promyšlenou organizaci a řízení, jasné seznámení s pravidly. Velmi důležité je respektování zájmu a potřeb dětí, věkových kategorií a typu osobnosti. Úspěch projektu převážně závisí na správně zvoleném tématu, který je lepší volit za spoluúčasti dětí, přiměřeně náročné aktivity pro danou věkovou kategorii. Velkou roli také hraje úvodní i průběžná motivace, ale také obohacené stimulační prostředí. Všechny činnosti by měly probíhat v atmosféře otevřené komunikace bez pocitů ohrožení, poté hned zařadit zpětnou vazbu. Jednání pedagoga by mělo být flexibilní, měl by dokázat reagovat na aktuální či měnící se situaci, to vyžaduje důkladně promyšlenou přípravu a orientaci v daném tématu. Důležitá je také pomoc dětem v orientaci, organizaci a koordinaci jednotlivých činností. Během skupinové práce by mělo být složení skupin funkční, s možností tematické změny zaměření. Úspěšnost projektu také závisí na schopnosti pedagoga plnit funkci diagnostika a prognostika (Bečvářová, 2003).

3.3 Druhy projektu

V dané podkapitole si blíže rozebereme, jak jednotliví autoři podle různých kritérií dělí projekty.

Killpatrick dělí projekty podle účelu: (Žanta, 1934, s. 45)

- a) *Projekt, který se snaží vtělit myšlenku či plán do vnější formy. Konstruuje se tu jistá skutečnost (např. stavba člunu).*
- b) *Projekt směřuje k prožitku z estetické zkušenosti (např. vytvoření obrazu).*
- c) *Projekt usilující rozřešit problém – intelektuální obtíž (např. proč je nebo není rosa).*
- d) *Projekt vedoucí k získání dovednosti (naučit se násobilku).*

Henry rozlišuje dva typy projektů: (Kratochvílová, 2016)

- a) **Strukturovaný projekt** – děti obdrží téma projektu, také je specifikovaný postup pro sběr informací a jejich zpracování.
- b) **Nestruturovaný projekt** – děti si téma volí samy, shromažďují si vlastní materiál, který zpracovávají a prezentují výsledek své práce, na základě informací, které si samy daly dohromady. Postup zpracování je zcela volný.

Podle délky projektu dělíme na: (Kratochvílová, 2016)

- a) Krátkodobý projekt – maximální rozsah je jeden den, v tomto dnu dojde k zahájení i ukončení.
- b) Střednědobý projekt – období jednoho týdne. Patří sem projektu organizované ve školách v přírodě, školních výletech, exkurzích atd.
- c) Dlouhodobý projekt – projekt trvající více, jak jeden týden, maximálně měsíc.
- d) Mimořádně dlouhodobý projekt – více, jak jeden měsíc.

Podle počtu zúčastněných: (Kratochvílová, 2016)

- a) Individuální
- b) Kolektivní - Skupinové
  - Třídní
  - Ročníkové
  - Školní

Nejvýstižnější dělení projektu je podle délky, lehkou se dá odvodit a zapamatovat. Myslím si, že v mateřských školách jsou nejčastěji používané ty krátkodobé projekty a nejméně právě ty mimořádně dlouhodobé. V každé mateřské škole to může být jinak, ale takto to je v mateřské škole, kde pracuji.

3.4 Projekt a předškolní vzdělávání

„Projekt v předškolním vzdělávání by měl brát ohled na aktualizaci dětské potřeby aktivního střetávání se světem, nových zkušeností, poznatků a schopností i potřeby vlastní odpovědnosti a spoluodpovědnosti za práci.“ (Bečvářová, 2003, s. 54) Projekt by měl umožnit reagovat na aktuální situaci v daném prostředí, aktivní zapojení všech dětí v procesu činností. Pedagog je rádce, konzultant, děti částečně přebírají řídicí roli a učí se učit. Projekt by měl směřovat k praktickému životu. Také by měl brát ohled na rozvoj sociálních vlastností jedince, týmové práce. Projekt by měl reflektovat integraci chápanou jako propojení se širším okolím (Bečvářová, 2003). *„Projekt by měl vracet škole a dítěti skutečný prožitek a pozitivní vztah k poznávání. Měl by zahrnovat i dokumentaci (výkresy, mapy, fotografie, video).“* (Bečvářová, 2003, s. 54)

3.5 Fáze řešení průběhu projektu

Kilpatrick uváděl čtyři fáze projektu: záměr – plán – realizace – hodnocení. My si zde uvedeme rozšířenější fáze z knihy *Teorie a praxe projektové výuky* od Jany Kratochvílové (2016).

a) Plánování projektu

- i. Definovat podnět – komplexní úkol, problém k řešení.
  - Velmi důležité z hlediska motivace žáků k řešení projektu.
  - Podněcuje složku emocionální i volní, pomáhá žákovi ujasnit si daný záměr.
  - Učitel analýzou cílů získává vlastní uvědomění si rozsahu působení projektu na osobnost žáka. Cíle může zakomponovat do celkového plánu výuky. Poté učitel nevnímá zpracování projektu jako „ztrátu času“, ale jako metodu, kterou se dítě rozvíjí.
- ii. Zvolit výstup projektu – závěrečná podoba projektu, závěrečný produkt.
- iii. Zpracovat časové rozvržení projektu – jak dlouho bude projekt probíhat, kdy přesně se uskuteční, zda bude probíhat nepřetržitě či s časovými prodlevami.
- iv. Promyslet prostředí projektu – kde se daný projekt uskuteční.
- v. Vymezit účastníky projektu – kdo se vše bude účastnit projektu.
- vi. Promyslet organizaci projektu – způsob realizování projektu, jaký bude průběh projektu.
- vii. Zajistit podmínky pro projekt – vhodné pomůcky, materiál, vše, co souvisí s úspěšnou realizací projektu.
- viii. Promyslet hodnocení – kdo se bude na hodnocení podílet a jakým způsobem bude probíhat.

b) **Realizace projektu** – postupuje se podle předem připraveného plánu. Děti sbírají materiál, třídí ho, zpracovávají, analyzují a kompletují. Úloha pedagoga spočívá pouze v roli poradce. Pedagog by měl citlivě usměrňovat konání žáků, pouze v případě, že se odklánějí od záměru a cíle. Role pedagoga při déle trvajících projektech spočívá v podpoře motivace k dokončení projektu.

c) **Prezentace výstupu projektu** – představení výsledku, ke kterému děti dospěly. Může to být představení písemné, ústní nebo prezentace výrobku. Závěrečný

výstup může např. být: videozáznam, časopis, kniha, výstavka, model, realizace výletu, jarmark, koncert. Presentace může být realizována na těchto úrovních:

- i. *Presentace pro rodiče*
- ii. *Presentace ve třídě pro spolužáky*
- iii. *Presentace ve škole mimo vlastní třídu*
- iv. *Presentace pro veřejnost a zainteresované složky na projektu (např. zřizovatel školy...)*
- v. *Presentace pro jiné instituce*

d) **Hodnocení projektu** – jedná se o hodnocení celého procesu od naplánování, průběhu projektu až po výsledek, a to z pohledu dětí i učitele. Hodnocení by se mělo opírat o zvolená kritéria, která jsou s dětmi vytvořena.

S uvedenými fázemi řešení průběhu projektu souhlasím, jen mi v prvním bodu při plánování projektu chybí více rozepsané pomůcky. Kdo je obstará, budou se vyrábět x použijí se dostupné. Zohlednit životnost pomůcek, vyrobit, aby vydržely déle (zalamování, tvrdší papír). Důležité je na konci projektu se zaměřit na hodnocení, napsat si, co se dětem líbilo, co se jim povedlo, na co si příště dát pozor a čeho se vyvarovat.

4 Dětská literatura

V dnešní době děti nemají takový zájem o knihy, jako tomu bylo dříve. Děti nevědí, jak se ke knihám chovat. V mateřské škole stále řešíme roztrhané knihy a vysvětlujeme si, jak s knihami zacházet. Člověk se i diví, že některé děti neznají klasické pohádky (Červená Karkulka, O Sněhurce, O Popelce, ...). Na otázku, zda dětem rodiče čtou pohádky alespoň před spaním, tak není odpověď vždy kladná. V některých rodinách tomu, tak je, ale v některých ne. Rodiče nemají čas, nebo si ho nechtějí udělat.

Velmi hezké jsou v mateřských školách programy, kdy chodí rodiče, prarodiče číst dětem pohádky v dopoledních hodinách do mateřské školy. Jako první může tento program uvést paní učitelka ukázkovou prací s knihou, aby rodiče měly inspiraci i na doma. V dopoledních hodinách to může být pro rodiče časově náročné, tak je hezké zapojit i prarodiče (babičky a dědečky).

4.1 Počátky literatury pro děti

Za první knihu pro děti je považována kniha od J. A. Komenského *Orbis pictus*. Texty adresované pro děti nalezneme i dříve, ale dílo *Orbis pictus* je bráno jako nepochybně výrazné dílo. J. A. Komenský formuloval význam knihy pro vzdělávání, pro citový život, pro pocit radosti, dobra a celkový rozvoj (Chaloupka, 1989).

J. A. Komenský pochopil nutnost hovořit s dítětem, takovou formou, aby mu rozumělo. Knihou *Didactica magna* dal podnět k dalšímu pedagogickému myšlení. Vycházejí *Myšlenky o výchově* od Johna Locka, který v knize podtrhl význam četby, který by odpovídal možnostem dětského vnímání (Genčiová, 1984).

„Jediné knihy, které byly pro děti vydávány až do 18. století, byly slabikáře a čítanky.“
(Genčiová, 1984, s. 18)

V době osvícenství vznikají poučné knihy a encyklopedické knihy. Najdeme v nich poučky, zásady a pravidla mravnosti, převyprávěné pohádky a bajky, písně a folklórní žánry. Také existovaly spisy věroučné a nábožensky výchovné (katechismy, výklady epištol). Také je potřeba zmínit, že celou dobu tu byla i lidová slovesnost, která byla předávána ústně, např. *o Faustovi*, *o Krásné Meluzíně*. Druhá polovina 18. století, toto období je charakteristické přepracováním literatury pro dospělé na literaturu pro děti, např. *Robinson Crusoe*, *Dobrodružství barona Prášila*. Klasicismus uvedl do dětské literatury bajku, pohádku a přírodní lyriku (Genčiová, 1984).

Od počátku 20. století se velmi rozmohla dětská literatura. „*Jak se na přelomu století rozšiřovala kvantita ediční činnosti, školní literární výchovy, školních knihoven, dětských časopisů apod. začínala se do literatury pro děti zřetelněji vkrádat komerce, vstupovali do ní i autoři bez hlubších uměleckých a společenských záměrů, vidící v dětské knize buď jen prostředek poučení, či celkem nenáročný zdroj rozptýlení a zábavy, a takovýto horizont nároků na dětskou literaturu byl celkem obecně přijímám.*“ (Chaloupka, 1989, s. 21)

V současné době je velké množství dostupných knih pro děti. Krásné a zajímavé příběhy doplněné o překrásné ilustrace. České nakladatelství, které se soustřeďuje na vydávání knih pro děti a mládež, s názvem Albatros. Knihy dětské literatury BAMBOOK, vznikly na vyžádání rodičů, dětí a učitelů. Maskotem je pandí kluk Bambook, který provází děti na cestě čtením. Knihy jsou vydávány v nakladatelství GRADA, a jsou u dětí velmi oblíbené. V mateřské škole je s dětmi čtu a jsou z nich nadšené. Další nakladatelství známe pod názvem Běží liška. Domnívám se, že v České republice není nouze o kvalitní dětskou knihu a literaturu. Je jen na rodičích a vyučujících, jak možností práce s knihou využijí k motivaci dětí.

5 Pohádka

Vzhledem k tomu, že se v praktické části budu zabývat pohádkou, je nutné daný pojem vymezit včetně jeho významu a funkce.

5.1 Definice pohádky

V první části této podkapitoly si vymezíme pojem pohádka od různých autorů.

„Pohádka je především útvar uměleckého slova a byla složena k vyprávění, k tomu, aby obraznost slova vyvolávala skryté obrazy imaginace, držící v dětské psychice, v myslí posluchače.“ (Černoušek, 1990, s. 6)

Pohádka není zvláštním, zcela samostatným druhem ústní slovesnosti, který se dá na první pohled bez obtíží rozpoznat od ostatních druhů lidové prózy. Badatelé, kteří se věnovali studiu definice pohádky se přesvědčili, že není možné vést hranici mezi pohádkou, pověstí, bajkou a legendou. Za velmi podobné bývají označovány pověsti a pohádky, rozdíl je v historickém určení a zeměpisné lokalizaci pověstí. Vypravěč pohádky není jejím vlastním tvůrcem (Lužík, 1944).

Podle mého názoru jsou všechny definice velmi staré, čerpala jsem poměrně ze staré literatury. Pohádka podle mě jsou smyšlené příběhy, ve kterých vystupují nadpřirozené bytosti. Je zde nějaký spor dobra a zla, většinou dobro zvítězí. Objevují se magická čísla např. 3, 7, 11. Děj není zasazen do konkrétního místa, ale dané místo je smyšlené, jako i pohádkové postavy. Čas také není blíže specifikován, např. *„před dávnými časy, žila byla jedna ...“* Pohádky rozvíjí dětskou fantazii.

5.2 Druhy pohádek

Následně dojde k vymezení dělení pohádek podle Genčiové (1984). Autorka dělí lidovou pohádku na zvířecí, kouzelnou a novelistickou.

- a) **Zvířecí pohádka** – tato pohádka je pokládána za nejstarší. Animistické pojetí světa, podle kterého mají zvířata, stromy i kámen duši. Jsou cítícími a myslícími bytostmi. Zvířecí pohádka byla první, která opustila oblast slovesného umění pro dospělé a přešla do oblasti umění pro děti. Ze zvířecí pohádky se vyvinul typ, který přesahuje oblast jen zvířecí pohádky – **pěstounská** pohádka. Jejím zjednodušením vznikla pohádka **didaktická**. Příklad pohádek – *O neposlušných kozlatech, O Smolíčkovi, O Budulínkovi, O Červené Karkulce*. Tyto pohádky

neměly pouze potrestat za neposlušnost, ale také snaha naučit dítě samostatnému jednání, umět rozpoznat nebezpečí a ubránit se mu vlastním rozumem. V okruhu zvířecích pohádek vznikly ještě pohádky **kumulativní**. Jejich obsahem jsou pasáže, které se opakují s přidáním dalšího článku, např. *Domku, domečku, kdo v tobě přebývá / O kohoutkovi a slepičce / O koblížkovi / O veliké řepě*.

- b) **Kouzelná pohádka** – tato pohádka přecházela do slovesné tvorby později než zvířecí. Základní rysy: „*fantastičnost, animizace a antropomorfizace, polarita postav, umožňující znázornění dobrých i špatných lidských vlastností ve vypreparované čisté formě, a tím i snadnou orientaci v lidských vztazích, dynamický děj, vedoucí k odměně nebo odplatě, umělecky převtělená představa o nevyhnutelném vítězství spravedlnosti a dobra.*“ (Genčiová, 1984, s. 25)
- c) **Novelistická pohádka** – mladší než kouzelná. Tato pohádka předpokládá určité životní zkušenosti, je určena starším dětem školního věku. Oblast tvořící novelistickou pohádku je **anekdotická** nebo žertovná pohádka, např. *O hloupém Honzovi*. Anekdotická pohádka se vysmívá lidské hlouposti a pošetilosti.

Pohádky dělíme do dvou skupin, na pohádky lidové a autorské pohádky. **Lidová** pohádka má autora neznámého, nebyly určeny pro dětského posluchače/čtenáře. **Autorská** pohádka má známého autora a je určena pro dětského posluchače/čtenáře. Autorská pohádka vychází z lidové pohádky (Čenková, 2006).

Souhlasím s rozdělením pohádek podle paní Čenkové na lidovou a autorskou pohádku. Nebo také ve zjednodušené verzi, pohádky, které mají autora a pohádky, která autora nemají.

5.3 Základní funkce pohádky

Funkcí, které plní pohádka je více, my si zde uvedeme pouze ty základní od Černouška (1990). Základní funkce jsou vnést smysl a řád, strukturovat skutečnost.

- a) „*Vnést smysl a řád do dětem původně nesrozumitelného, skoro chaotického světa, do světa, jemuž děti, obzvláště v době předškolní, nemohou plně porozumět.*“ (Černoušek, 1990, s. 7)
- b) Strukturovanost skutečnosti: „*Ze skutečnosti zkušenosti teprve vyrobít. Promluvit jazykem, jemuž budou děti rozumět.*“ (Černoušek, 1990, s. 9)

S těmito základními funkcemi pohádky souhlasím. Především s druhou částí, kdy děti se učí pomocí zkušeností.

5.4 Význam pohádky

Pohádka má význam výchovný, vzdělávací a poznávací, ale také terapeutický – odpovídá na traumata, která mohou děti prožívat, když se setkávají s nesrozumitelnými citovými reakcemi dospělých lidí (Černoušek, 1990). „*Co je však nejdůležitější: pohádky předkládají optimistické vidění světa, běhu událostí, vývoje vztahů. Pohádkový optimismus, onen zákonitý pohádkový „happy end“, je pro duševní rozvoj dětí neobyčejně důležitý.*“ (Černoušek, 1990, s. 16)

Na pohádkách je možné si ukázat plno momentů a probrat s dětmi, jak by se v dané situaci zachovaly, že se nevyplácí neposlušchat rodiče. Rodiče to s dětmi myslí dobře, mají více zkušeností než děti.

5.5 Autorská pohádka

Autorská pohádka má známého autora a je určena dětskému posluchači. Druhá část této práce je věnována autorské pohádce Václava Čtvrťka, *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky*.

Knih je členěna na jednotlivé pohádky, kterých je třicet tři. Pohádky jsou o dobrodružstvích dvou mužíčků Křemílka a Vochomůrky, kteří bydlí v pařezové chaloupce. Kniha je doplněna o krásnou ilustraci, o kterou se postaral Zdeněk Smetana. Tyto pohádky můžeme znát i z večerníčků, které namluvila Jiřina Bohdalová.

Václav Čtvrtek (1911–1976) byl spisovatel pro děti a mládež. Největší úspěch měly pohádkové příběhy a knihy, které byly zfilmovány pro televizi, ve formě večerníčků, např. *Pohádky z mechu a kapradí, O loupežníku Rumcajsovi, O loupežnickém synku Cipískovi, O makové panence a motýlu Emanuelovi, Říkání o víle Amálce*.

Tyto pohádky jsou u dětí stále oblíbené, čteme je při odpoledním odpočinku a děti se zaujetím poslouchají, i je znají z večerníčků. Nebo samy dané knihy chtějí číst, jsou stále aktuální (nadčasové).

6 Metodologie

Úvodní část byla zaměřena na gramotnost, především předčtenářskou gramotnost. Dále na vymezení základních pojmů vztahujících se k projektu, projektové metodě, druhy projektu aj. V neposlední řadě došlo ke zmínění dětské literatury a definování významu pohádky.

V této části práce jsou stanoveny průzkumné cíle a metody, je zde uveden časový harmonogram, zkoumaný soubor a postup realizace práce. Samotná praktická část bakalářské práce je rozdělena do dvou částí. Nejdříve se budu zabývat dvoudenním předprůzkumem, který se věnuje zjištění úrovně předčtenářské gramotnosti u dětí v mateřské škole Habry (kapitola 7). Zde bude popsána práce s pohádkou O třech medvědech z knihy *Pohádky k povídání s jednoduchými úkoly pro rozvoj řeči a dalších dovedností* od Šárky Jechové (2014).

Kapitola 8 *Literární projekt* bude tvořit druhou část zaměřenou na realizaci týdenního literárního projektu s knihou *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochoomůrky* od Václava Čtvrťky (1974). Celý projekt bude koncipován do jednotlivých dnů, ve kterých se bude pracovat každý den s jednou pohádkou. Po přečtení dojde k reflexi pomocí připravených otázek. Tyto otázky mají prověřit, jak děti daný text pochopily. Následují další úkoly, které mají vést k rozvoji předčtenářské gramotnosti dětí.

Dvoudenní i týdenní projekt jsem navrhla, rozpracovala do podoby možnosti odučení. Při realizaci předprůzkumu i projektu jsem, ale byla v roli pozorovatele z důvodu možnosti záměrného pozorování a zaznamenávání poznatků o respondentech. Domluvila jsem se s paní učitelkou, jak daný předprůzkum i projekt realizovat.

V první řadě proběhne sběr dat u celé třídy (tj. 14 dětí) ve věku 4,5-6,5 let. Získaná data během předprůzkumu a literárního projektu se zanesou do připravených tabulek (příloha A, D). Výchozím produktem této části bude porovnání získaných dat během předprůzkumu a po realizaci literárního projektu a jejich vyhodnocení.

6.1 Průzkumné cíle a otázky

Hlavním cílem průzkumného šetření je vytvořit a vyhodnotit literární projekt (zaměřený na práci s knihou) ve vybrané mateřské škole a jeho vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti.

Výsledek tohoto šetření má přinést porovnání a vyhodnocení úrovně předčtenářské gramotnosti. Dojde k porovnání získaných dat z předprůzkumu a z literárního projektu.

Další zvolené dílčí cíle

- Vytvořit materiál – dvoudenní projekt, který bude sloužit k zjištění úrovně předčtenářské gramotnosti a bude sloužit k porovnání výsledků s literárním projektem.
- Napomocť rozvoji fantazie, představivosti a tvořivosti. Procvičit paměť a pozornost. Pomocí jednotlivých cvičení v rámci projektu se snažit těchto dílčích cílů dosáhnout.

Průzkumné otázky

- Na jaké úrovni z hlediska předčtenářské gramotnosti děti jsou?
- Jaký má literární projekt vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti?
- Jaké je možné pozorovat zlepšení předčtenářské gramotnosti, pokud děti budou pravidelně pracovat s knihou?

Předpoklady průzkumného šetření

1. Děti ze zkoumaného souboru jsou stejné věkové kategorie a budou na skoro stejné úrovni v předčtenářské gramotnosti.
2. Pravidelná práce s dětskou literaturou, bude mít vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti.

6.2 Průzkumné metody

Aplikovala jsem dvě průzkumné metody, pozorování a pedagogickou diagnostiku.

Gavora (2010) uvádí, že pozorování je nejvíce typické pro sběr dat v kvalitativním výzkumu. Výzkumník chce pomocí něho poznat, popsat a pochopit lidi a prostředí, ve kterém působí. Pedagogické pozorování bývá definováno jako „*sledování smyslově vnímatelných jevů, zejména chování osob, příběhu dějů aj.*“ (Průcha, Walterová a Mareš, 2001) V mé praktické části dojde k vlastnímu (přímému) pozorování. „*Při vlastním pozorování se pozorovatel setkává přímo s předmětem pozorování.*“ (Chráška, 2007, s. 146) Rozlišujeme pozorování krátkodobé a dlouhodobé (Chráška, 2007). V předprůzkumu bude pozorování dva dny a literární projekt bude pozorován týden, jedná o krátkodobé pozorování. Jsem si vědoma, že během takto krátké doby se nezjistí

vše a nedají se vyvodit zcela validní výsledky. Přesto možnost vyzkoušet si průzkumné šetření s dětmi v mateřské škole na rozvoj předčtenářské gramotnosti mě zajímá.

Pedagogickou diagnostiku jsem použila podle autorek Bednářové, Šmardové (2015). Budou použity dvě tabulky nazvané: Před literárním projektem (příloha A), Po literárním projektu (příloha I). Tabulky budou obsahovat 14 kolonek. Škála hodnocení bude možná ze tří možností: **zvládá sám, zvládá s dopomocí, nezvládá**. Kritéria do tabulek budou zvolena převážně z lexikálně-sémantické roviny, poté z naslouchání. Některá kritéria jsem si zvolila sama, aby směřovali k vytyčenému cíli.

Bednářová, Šmardová (2015) definují škálu hodnocení následovně:

- *„Nezvládá“ – dítě úkol, činnost neplní ani s podporou, je nyní nad jeho možnosti: popisované chování aktuálně není v jeho repertoáru.*
- *„Zvládá s dopomocí“ – dítě potřebuje opakované, event. další vysvětlení, delší zácvik: v oblasti řeči např. rozumí, správně vykoná činnost, ale nepojmenuje (pokud je v položce pojmenování součástí úkolu): obecně potřebuje pomoc, větší podporu od dospělého při vykonávání úkolu, činnosti, při uplatnění v položce popsání vzorce chování.*
- *„Zvládá samostatně“ – po vysvětlení správně splní úkol, vykoná požadovanou činnost, popisované chování je v běžném repertoáru dítěte.*

Součástí projektu budou i pracovní listy, které jsem sama vypracovala.

6.3 Časový harmonogram

V červnu roku 2023 jsem komunikovala s vedením školy, zda mohu část své bakalářské práce realizovat v mateřské škole. V září roku 2023 proběhla domluva s paní učitelkou z Večerníčkové třídy, zda by předprůzkum a literární projekt mohl proběhnout u ní ve třídě. Po kladné odpovědi jsem se pustila do studia a analýzy literatury potřebné k této části.

- a) **Předprůzkum** – v lednu roku 2024 byl předprůzkum sepsán a vyrobeny pomůcky potřebné k realizaci. Samotná realizace proběhla ve Večerníčkové třídě. Časová dotace dvou dnů bude realizována 28. 2. a 29. 2. 2024. Následuje hned zpracování výsledků.
- b) **Literární projekt** – sepsání literárního projektu proběhne 2. 3. - 8. 3. 2024. V týdnu 11. 3. - 15. 3. dojde k výrobě veškerých pomůcek k této části práce.

Samotná realizace projektu proběhne celý týden (18. 3. - 22. 3. 2024). Během následujících dnů (23. 3. – 31. 3.) dojde k celkovému vyhodnocení a porovnání s daty z předprůzkumu a zanesení do výsledných grafů.

6.4 Zkoumaný soubor

Předprůzkum i literární projekt bude uskutečněn v mateřské škole v malém městečku na Vysočině, jménem Habry. Obě fáze proběhnou ve Večerníčkové třídě, kde jsou děti 4,5-6,5leté. V této třídě je jedna kvalifikovaná paní učitelka a jedna asistentka pedagoga. Počet chlapců je 5 a dívek 9. Do této třídy dochází dvě děti se speciálně vzdělávacími potřebami a chlapec mongolského původu. Počet dětí na předprůzkum a literární projekt bude záviset na aktuální nemocnosti dětí, maximální počet je 14 dětí. Následuje krátká charakteristika dětí z této třídy. Jednotlivá jména jsou smyšlená.

- **Tereza** – dívka 6 let. Je z neúplné rodiny, má tři sourozence (je nejmladší). Dívka je velmi šikovná, pečlivá, velice krásně kreslí. U zadaných úkolů vydrží, zvládne je plnit samostatně a bez dopomoci dospělé osoby. Tereza nemá žádnou vadu řeči, krásně mluví, umí všechny písmena, Je kamarádká, dokáže se podělit.
- **Izabela** – dívka 5 let. Je z neúplné rodiny, žije pouze s octem. Nemá žádné sourozence. Je velice vznětlivá, vše řeší pláčem. S kamarády se ve skupině nedokáže domluvit, vždy jsou mezi nimi nějaké rozepře. Prosazuje si svůj názor. Od nástupu do mateřské školy udělala velký pokrok v socializaci, zvládá již režim. Vadná hláska R, Ř, vynechává některá písmena.
- **Tadeáš** – chlapec 6 let. Je z úplné rodiny, má tři sourozence (starší sestra, dva mladší bratry). Chlapec je velmi šikovný, všechny zadané úkoly plní s chutí a odhodláním. Zadanou činnost zvládá bez problémů, pracuje podle pokynů. Zvládne se soustředit po celou dobu činnosti. Je velice sportovně nadaný. Vadná hláska R.
- **Nikol** – dívka 5 let. Je z úplné rodiny, má jednoho sourozence (staršího bratra). Dívka je velice roztržitá, neudrží dlouho pozornost, velice na ní působí všechny rušivé elementy a se vším je brzy hotová. Na druhou stranu je velmi kamarádká, kamarádům vždy a se vším ráda pomůže. Bez vad řeči.
- **Jiří** – chlapec 6 let. Jiří je mongolského původu, má odklad školní docházky. Je z úplné rodiny, má starší sestru. Neuměl vůbec česky, vše se učil. Je velice šikovný, ale komunikace mu stále dělá problémy. Zvládne poskládat větu, ale ve špatném pořadí slov. Je kamarádký, veškeré zadané úkoly zvládne splnit.

- **Eliška** – dívka 5 let. Je z úplné rodiny, má staršího bratra se speciálně vzdělávacími potřebami. Je velice nesamostatná, při plnění úkolů vyžaduje plnou podporu paní učitelky. K plnění úkolů potřebuje více času a odpočinkové části, protože je rychle unavená. Bez vad řeči.
- **Jáchym** – chlapec 5 let. Je z úplné rodiny, má mladší sestru. Chlapec je velice šikovný a nadaný kreslíř. Hlasový projev je tichý, ale je komunikativní, bez vad řeči. Má veliký přehled a bohatou slovní zásobu. Zadané úkoly zvládá plnit samostatně.
- **Karolína** – dívka 4,5 let. Je z úplné rodiny, má starší sestru. Dívka je velice plachá, tichá, nespolupracuje. S vrstevníky moc nekomunikuje, vyžaduje přítomnost paní učitelky. Nechce se moc zapojovat do činností, pokud jsou kolektivní, spíše práce ve dvojicích. Vadná hláska R, Ř.
- **Vendula** – dívka 5 let. Je z neúplné rodiny, má dva starší sourozence. Dívka je stydlivá, tichý slovní projev. Samostatně zvládá plnit zadané úkoly, ale nedokáže se soustředit, potřebuje větší časovou dotaci. Bez vad řeči, má bohatou slovní zásobu
- **Leona** – dívka 5 let. Je z neúplné rodiny, má mladšího bratra. Dívka je velice plachá, ale zároveň je panovačná. Zadané úkoly nezvládne splnit, nebo s velkou dopomocí od paní učitelky. Vyžaduje individuální přístup. Bez vad řeči.
- **Lukáš** – chlapec 6 let, odklad povinné školní docházky. Je z úplné rodiny, má tři sourozence (sestru dvojče, mladší sestru a bratra). Chlapec má speciálně vzdělávací potřeby, pracuje s ním paní asistentka. Chlapec všechny zadané úkoly zvládne splnit s dopomocí paní asistentky. Velké úskalí je v řeči – nemluví.
- **Anna** – dívka 5 let. Je z úplné rodiny, má mladšího bratra. Dívka se speciálně vzdělávacími potřebami. Má asistentku pedagoga kvůli zdravotním problémům a opožděnému vývoji. Dívka je velmi šikovná, zadané úkoly zvládne splnit, ale nechápe je. Řeč je také velké úskalí, umí pár slov a více ne.
- **Pavel** – chlapec 5 let. Je z úplné rodiny, má starší sestru a bratra. Chlapec je velmi tichý, kamarádí se pouze s jedním chlapcem. Zadané úkoly zvládne plnit bez problémů, je velice šikovný. Bez vad řeči.
- **Gabriela** – dívka 5 let. Je z úplné rodiny. Má staršího bratra. Dívka je tichá, ale velmi šikovná. Zadané úkoly plní bez problémů, pozornost zvládne udržet dostatečnou dobu. Bez vad řeči.

Paní učitelka je kvalifikovaná, dodělávala si potřebné vzdělání na Střední odborné škole pedagogické v Čáslavi. Každý rok absolvuje různé kurzy a semináře pro další vzdělávání. V této mateřské škole učí přes 20 let, tedy je velmi zkušená. Nejdříve měla paní učitelka třídu nejmladších dětí, posledních 10 let má pouze předškolní děti. Práce ji velmi baví a naplňuje, také je to velmi vidět, ráda od ní čerpám bohaté zkušenosti. Paní učitelka, ale není předmětem zkoumání.

6.4.1 Základní a Mateřská škola Habry

Mateřská škola, ve které bude předprůzkum a literární projekt realizován je na malém městečku. Pracuji zde třetím rokem ve Sluníčkové třídě. Kapacita mateřské školy je 60 dětí, které jsou rozdělené do čtyř tříd po 15 dětech. Třídy se jmenují Večerníčková, Sluníčková, Jablíčková a Hrušková. Složení tříd je homogenní. Vzdělávání zajišťuje pět kvalifikovaných paní učitelek a dvě asistentky pedagoga. Provoz mateřské školy je od 6:15 do 16:00. Mateřská škola je spojena se základní školou, ke které náleží školní jídelna. Strava nám je dovážena.

Večerníčková třída je rozdělena na dvě části – kobercová část a část se stolečky. Část se stolečky, zde se nachází vše pro práci u stolečku (papíry, pastelky, nůžky, lepidla, barvy, aj.) Také je zde k dispozici interaktivní tabule, ve které jsou různé programy. Na kobercové části se nachází menší knihovnička s různými knížkami. Zde se také nachází nejrůznější didaktické hry, konstruktivní stavebnice, puzzle, pexesa, plyšové hračky a plno dalšího. Paní učitelka má třídu hezky přehlednou.

6.5 Postup realizace

V červnu roku 2023 proběhla komunikace s vedením školy, zda mohu část své bakalářské práce realizovat v mateřské škole. V září roku 2023 proběhla domluva s paní učitelkou z Večerníčkové třídy, zda by předprůzkum a literární projekt mohl proběhnout u ní ve třídě. Po kladné odpovědi jsem se pustila do studia a analýzy literatury potřebné k této části práce. Po sepsání předprůzkumu proběhla s paní učitelkou schůzka, kde mi řekla své připomínky a nápady k tomuto tématu, zapracovala jsem je do předprůzkumu, který byl do konečné podoby sepsán v lednu 2024. Samotná realizace předprůzkumu proběhla 28. 2. a 29. 2. 2024. V předprůzkumu se pracovalo s pohádkou O třech medvědech, kterou jsem vybrala z důvodu, že není až tak známá, jako jiné pohádky. S paní učitelkou proběhla schůzka, na které jsme dohodly podrobnosti realizace. Moje funkce spočívala v pozorování, abych měla dostatek prostoru pro zaznamenávání do připravených tabulek.

Na předprůzkum navážeme literárním projektem, který bude trvat jeden týden. V této části budeme celý týden pracovat s knihou *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochoomůrky* od Václava Čtvrťka. Každý den bude paní učitelka číst jeden příběh, se kterým se bude následně pracovat např. sestavení dějové posloupnosti, převyprávění děje bez obrazového doprovodu, obrázkové čtení, vyjmenování postav a jejich charakteristika, roztleskání slov na slabiky aj. Moje role bude stejná jako u předprůzkumu, pozorovatel. V závěru dojde k porovnání získaných dat v obou fázích a následné vyhodnocení, zda měl literární projekt vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti / neměl / časová dotace byla příliš krátká, byl by potřeba literární projekt na delší období.

7 Předprůzkum

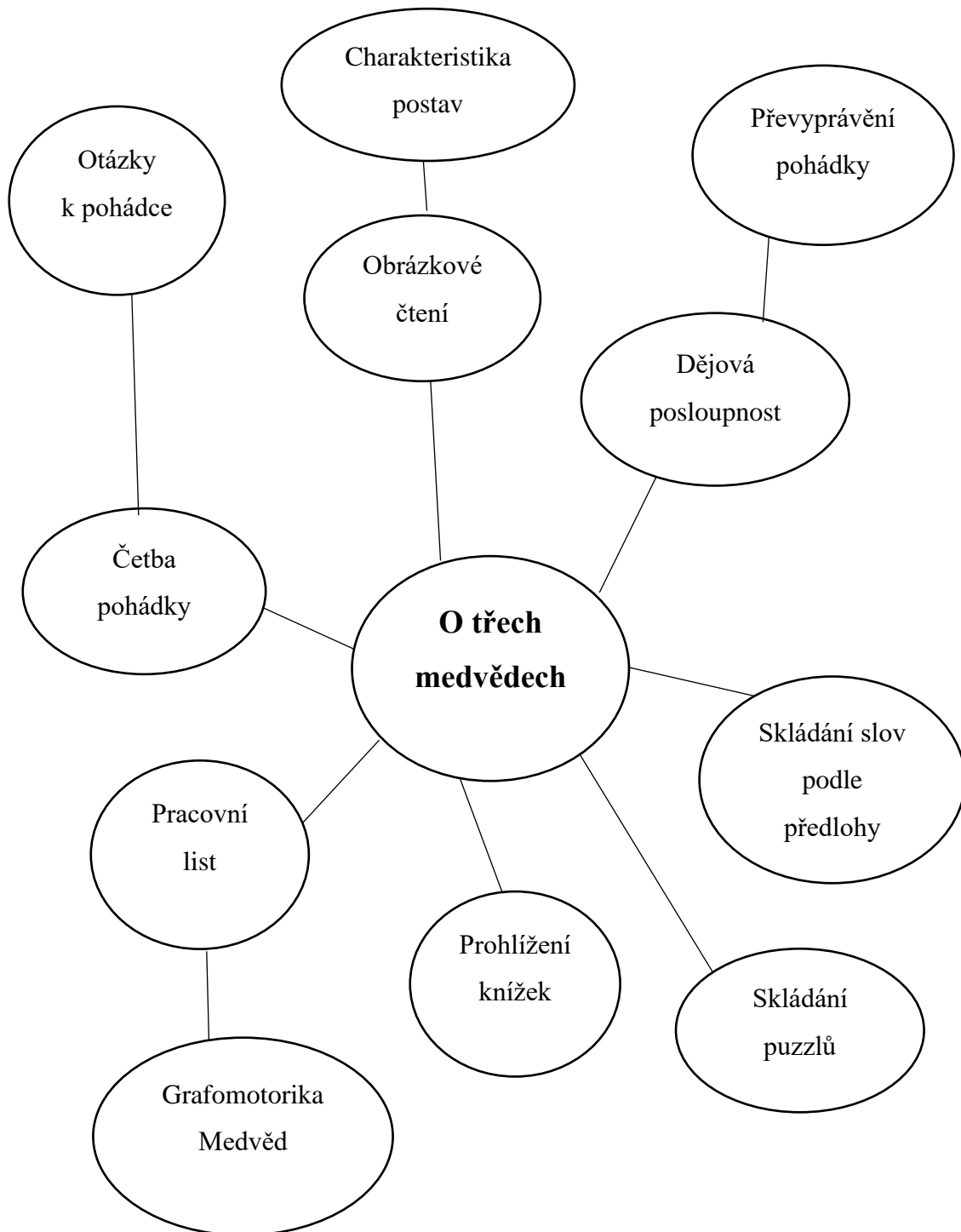
V dané kapitole blíže budu specifikovat předprůzkum. Dojde zde k vytyčení hlavního cíle a dalších dílčích cílů, sepsání klíčových kompetencí a předpokládaných činností. Poté bude následovat samotný předprůzkum – práce s pohádkou O třech medvědech z knihy *Pohádky k povídání s jednoduchými úkoly pro rozvoj řeči a dalších dovedností* od Šárky Jechové (2014). Daný předprůzkum bude probíhat ve dvou dnech a to 28. 2. a 29. 2. 2024.

- **Téma projektu:** O třech medvědech
- **Délka projektu:** 2 dny
- **Věková kategorie:** 4,5-6,5 let
- **Oblast, která tvoří jádro projektu:** Dítě a jeho psychika – jazyk a řeč/poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
- **Další integrované oblasti:** Dítě a jeho tělo, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost
- **Hlavní cíl projektu:** zjištění úrovně předčtenářské gramotnosti dětí v mateřské škole
- **Další cíle RVP:** žák si rozvíjí řečové schopnosti a jazykové dovednosti receptivní (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivní (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)
  - Žák si osvojí některé poznatky a dovednosti, které předcházejí čtení a psaní, rozvíjíme zájem o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)
  - Žák si rozvíjí, zpřesňuje a kultivuje smyslové vnímání, přechází od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvíjí paměť a pozornost, přechází od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvíjí a kultivuje představivost a fantazii
  - Žák si rozvíjí tvořivost (tvořivé myšlení, řešení problémů, tvořivé sebevyjadřování)
  - Žák si rozvíjí interaktivní a komunikativní dovednosti
  - Žák si rozvíjí kooperativní dovednosti
- **Výstup projektu:** zanesení získaných dat ohledně předčtenářské gramotnosti do tabulky (příloha A)
- **Klíčové kompetence**
  - **Kompetence k učení** – klade otázky a hledá na ně odpovědi

- při zadané práci dokončí co započalo, dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se výsledků
- **Kompetence k řešení problémů** – nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu
- **Kompetence komunikativní** – ovládá řeč, hovoří ve vhodně zformulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky a odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog
- **Kompetence sociální a personální** – dokáže se ve skupině prosadit, ale i podřídit, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje
- **Kompetence činnostní a občanské** – chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem, a že naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky
- **Předpokládané činnosti**
  - Úvod a motivace, seznámení s projektem
  - Četba pohádky O třech medvědech, rozhovory nad pohádkou
  - Převyprávění pohádky podle obrázků, sestaví dějovou posloupnost
  - Pojmenuje hlavní postavy z pohádky, charakterizuje je
  - Pracovní list – opiš slovo podle předlohy
  - Skládání slov podle předlohy
  - Obrázkové čtení
  - Grafomotorika (Medvěd)
  - Skládání puzzlů

7.1 Myšlenková mapa

Pro lepší přehlednost uvádím vyobrazení předpokládaných činností z předprůzkumu do myšlenkové mapy (obr. 1). Ve středu mapy bude nadpis *O třech medvědech* a od toho povedou jednotlivé „bubliny“.

Obr. 1 Myšlenková mapa (vlastní)

7.2 První den

Před samotným prvním dnem dostanou děti pokyn, že si mohou přinést plyšového medvídka s sebou do mateřské školy. Plyšoví medvídci budou děti provázet oba dny. Navození tématu bude probíhat během ranních her, samotné činnosti k předprůzkumu budou realizované v řízené činnosti. Postupně dojde k vyplnění připravené tabulky (příloha A).

a) Skládání puzzlů (evokace – individuální forma, ale i skupinová forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** papírový vzor puzzlů, dvě úrovně obtížnosti puzzlů (obr. 2, 3)
- **Cíl:** rozvoj zrakové percepce, soustředěnost
- **Popis činnosti:** Děti mají k dispozici dva stejné obrázky rozstříhané na více a méně částí. Úkolem je obrázek složit a detailně si prohlédnout. Mladší děti ve třídě mohou použít papírovou předlohu, starší děti zvládnou bez předlohy. Vhled do následné činnosti, četba příběhu O třech medvědech.

Obr. 2 Puzzle – lehčí varianta (vlastní)

Obr. 3 Puzzle – těžší varianta (vlastní)

b) **Prohlédni si mě** (evokace – individuální forma, ale i skupinová forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** knížky o medvědech (obr. 4)
- **Cíl:** prohloubit zájem o obrázkové knihy, co mají společného?
- **Popis činnosti:** U stolečku budou připravené knihy, děti si je budou moci v rámci celého projektu prohlížet. Děti mají za úkol přijít na to, co mají knihy společného.

Obr. 4 Kničky o medvědech

c) **Četba pohádky O třech medvědech** (příloha B) – uvědomění

- **Organizace:** na koberci v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** kniha *Pohádky k povídání s jednoduchými úkoly pro rozvoj řeči a dalších dovedností od Šárky Jechové*
- **Cíl:** rozvoj pozornosti, soustředěnosti/rozvoj řečových schopností, vnímání a naslouchání/rozvoj fantazie
- **Popis činnosti:** Paní učitelka poví dětem název pohádky a zeptá se, o čem by mohla být. Paní učitelka ve třech fázích čtení zastaví a zeptá se dětí, jak by mohla pohádka pokračovat. Po dočtení děti ukážou, jak se jim pohádka líbila. Když zůstanou sedět, tak se jim nelíbila a když si stoupnou, tak líbila. Lze si stoupnout i mezi škálu.
- **Otázky k pohádce:** „Pokud jste dobře poslouchaly, nebude těžké odpovédět na otázky.“

1. Jak se jmenovala holčička?

2. S kým bydlela?
3. Kdo bydlel v domku uprostřed lesa?
4. Co si medvědi uvařili?
5. Kolik medvědů v domku bydlelo?
6. Co se stalo se židličkou Míšánka?
7. Ve které posteli Mášenka usnula?
8. Co udělali medvědi, když našli Mášenku?
9. Kdo ji doprovodil domů?
10. Co dostala od medvědů na cestu?

d) **Charakteristika postav** (uvědomění – individuální, ale i skupinová forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** žádné
- **Cíl:** vystihnout charakter postav
- **Popis činnosti:** U jednotlivých postav, zodpovědět, jaká ta postava byla. Zda zlá, hodná atd. a proč si myslí, že to tak je.

e) **Skládání podle velikosti** (uvědomění – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** různě velcí medvědi (obr. 5)
- **Cíl:** správně seřadit od největšího po nejmenší
- **Popis činnosti:** Děti mají za úkol seřadit medvědy od největšího po nejmenší.

Obr. 5 – Řazení podle velikosti (vlastní)

f) **Dějová posloupnost** (uvědomění – individuální, skupinová forma)

- **Organizace:** komunitní kruh, u stolečku
- **Pomůcky:** dějové karty (obr. 6)
- **Cíl:** zvládnout seřadit činnosti, které následují po sobě a zdůvodnit
- **Popis činnosti:** Na koberci budou připravené kartičky s obrázky z pohádky. Děti mají za úkol seřadit obrázky od prvního k poslednímu, jak to šlo v dané pohádce. Začne určené dítě a pokračují podle oslovení od paní učitelky. U stolečku si poté mohou děti zkusit seřadit kartičky samy. Po správném seřazení obrázků si s paní učitelkou pohádku přepraví. Začne se z jedné strany v kroužku, každé dítě řekne část pohádky, až se dojde na druhý konec komunitního kruhu. Paní učitelka dbá, aby děti mluvily v celých větách.

Obr. 6 Dějová posloupnost (Jechová, 2014)

g) **Kresba pohádky** (reflexe – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** bílé papíry A4, pastelky
- **Cíl:** znovu vybavení pohádky, nakreslení, co se dětem líbilo
- **Popis činnosti:** Děti mají za úkol nakreslit, co se jim nejvíce v pohádce líbilo. Paní učitelka dbá na správný úchop psacího náčiní. Po dokreslení se paní učitelka přesune s dětmi do komunitního kruhu, kde dojde k závěrečné reflexi.

h) **Hodnotící smajlíky** (reflexe – individuální forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** hodnotící karty – smajlíci (obr. 7)
- **Cíl:** reflexe od dětí celého dopoledne
- **Popis činnosti:** Děti si s sebou do komunitního kruhu vezmou nakreslené obrázky. Paní učitelka určí dítě, které bude začínat. Děti vždy ukážou obrázek, který nakreslily/popíšou, co nakreslily/zhodnotí, co je bavilo a co ne. Na závěr umístí kolíček se svojí značkou na určitého smajlíka.

Obr. 7 Hodnotící smajlíky (vlastní)

Na samotném závěru dojde k vyplnění evaluační tabulky, do které děti vždy na konci dne zaznamenávají, co se jim nejvíce líbilo. Poté si s paní učitelkou řekneme navzájem své pocity z dne, které se objeví v celkové reflexi z prvního dne předprůzkumu.

7.3 Reflexe prvního dne

Reflexe každého dne je rozdělena na mou zpětnou vazbu, reflexi od vyučující a od dětí.

a) Vlastní reflexe

První den se předprůzkumu účastnilo 10 dětí, z toho 3 chlapci a 7 dívek. Paní učitelka byla velmi vstřícná, její přístup k dětem je úžasný. Vždy vše dětem vysvětlila a na názorné ukázce demonstrovala. Dokázala děti vtáhnout do celého dne svým vystupováním, modulací hlasu. Všechny děti si donesly svého plyšového medvěda.

Ráno měly děti k dispozici vyrobené puzzle, některé děti měly problém je složit, což mě překvapilo. Začátek řízené činnosti proběhl chaoticky, paní učitelka nevěděla, jaké činnosti následují bezprostředně po sobě, ale myslím si, že na kvalitně odvedenou práci to nemělo vliv. Četba pohádky, ve které paní učitelka zastavovala četbu na domluvených místech – děti měly vymyslet pokračování. Zprvu nebyly kreativní, byly to pouze odpovědi typu „dobře, hezky.“ Paní učitelka se je snažila všemožně nasměrovat, ptala se jich víckrát. Poté již bylo pár dětí kreativnějších. Ve fázi, kdy medvědi našli Mášenu v posteli, děti reagovaly slovy: „*mohli by ji vyhodit/budou se o ni starat/jestli zabloudila, mohli by jí pomoc najít cestu zpátky/nechají ji spát/holčičku pomaličku probudí, aby se jich nelekla/budou si s ní hrát.*“ U charakteristiky postav jsem byla mile překvapena, když děti zvládly přijít na to, že Mášenka sice byla hodná, ale také neposlušná, protože neposlechla rodiče a proto zabloudila. Paní učitelka vložila výchovné okénko, což nikdy není na škodu. Děti nakreslily krásné obrázky, některé práce byly precizně propracované, jiné trochu odbité.

Tento den došlo k zaznamenání získaných dat do tabulky, až jsem byla překvapená, že většina dětí vše zvládá. Některé samozřejmě potřebují trochu nasměrovat od vyučující, ale většina třídy zvládne sama.

Jednotlivě zvolené dílčí cíle u činností byly naplněny.

b) Reflexe od vyučující

Paní učitelka hodnotila celý den velmi vydařeně, až na prvotní chaos, o kterém jsem také psala. „*Zařadila jsem i pohybové cvičení, které jsem tematicky přizpůsobila předprůzkumu. Děti jsou totiž zvyklé na krátké cvičení každý den. Poté následovala krátká pauza – svačina. Po svačině jsme s dětmi pokračovaly v komunitním kruhu, kde jsem četla danou pohádku. Děti pozorně poslouchaly. Po dočtení následovaly otázky k zodpovězení.*“

S dětmi jsem si domluvila pravidlo: pokud budou znát odpověď na otázku, přihlásí se. Toto pravidlo jsem musela zopakovat několikrát, protože děti stále vykřikovaly a ti pomalejší se nedostaly ke slovu. Dějovou posloupnost jsme skládali jednu dohromady, některé děti měly problém poznat, který obrázek následuje. Před samotnou kresbou jsem zařadila prstové cvičení, na které jsou děti také zvyklé před jakoukoliv činností s tužkou. Prstové cvičení by bylo potřeba doplnit. Hodnotím velmi vydařeně, od dětí zpětná vazba byla také velmi kladná.“

c) **Reflexe dětí**

Reflexe probíhala více způsoby. Nejprve děti kreslily, co se jim v pohádce nejvíce líbilo (obr. 8,9) – ukázka dvou kreseb. Následně si hotovou kresbu vzaly s sebou do komunitního kruhu, kde pokračovala slovní reflexe. Každé z dětí ukázalo svůj výkres. Kamarádům povědělo, co nakreslilo a proč. Poté mělo možnost zhodnotit celé dopoledne a říct, co se mu nejvíce líbilo. Většině dětí se nejvíce líbilo skládání puzzlů, poté samotná četba pohádky. V samotném závěru umístily svoji značku na hodnotící smajlíky (obr. 7). Všechny děti umístily kolíček na zeleného smajlíka. Po slovní reflexi přišla na řadu evaluační tabulka, ve které byly nakresleny všechny činnosti toho dne. Děti měly k dispozici tři puntíky, které mohly umístit k činnostem, které se jim nejvíce líbily (obr. 10).

Obr. 8 Kresba pohádky

Obr. 9 Kresba pohádky

EVALUACE PROJEKTU - očima dětí:

Co se nám nejvíce líbilo.....

<p>SKLÁDÁNÍ PUZZLŮ</p>	<p>PROHLÍŽENÍ KNIŽEK</p>	<p>ČETBA</p>	<p>CHARAKTERISTIKA POSTAV</p>
<p>DĚJOVA POSLoupNOST</p>	<p>ŘAZENÍ PODLE VELIKOSTI</p>	<p>KRESBA</p>	<p>HODNOCENÍ</p>

Obr. 10 Evaluace od dětí

7.4 Druhý den

Tento den budeme pokračovat v úkolech ke stejné pohádce jako první den. V samotném závěru dojde k do vyplnění připravené tabulky (příloha A).

a) Poskládej slovo podle předlohy (evokace – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** dřevěná písmena, předlohové kartičky (obr. 11,12)
- **Cíl:** poznání jednoduchých obrazně znakových systémů, přiřazení stejných symbolů k sobě
- **Popis činnosti:** Děti si vyberou jednu kartičku. Jaký je název na kartičce napoví obrázek na kraji. Děti budou hledat jednotlivá písmena, která budou přikládat pod kartičku, dokud nebudou mít celé slovo.

Obr. 11 Předlohové karty a dřevěná písmena (vlastní)

Obr. 12 Vzor (vlastní)

b) Grafomotorika – medvídek, míchání kaše (evokace – individuální forma, ale i skupinová forma)

- **Organizace:** na podlaze, po malých skupinkách
- **Pomůcky:** pastelky, grafomotorické listy medvídek/míchání kaše (obr. 13)
- **Cíl:** uvolnění ruky
- **Popis činnosti:** Děti mají na zemi položené dva velké formáty. Na jednom budou kroužením tvořit medvídka, na druhém budou míchat kaši. Činnost je individuální, ale postupně se budou střídat.

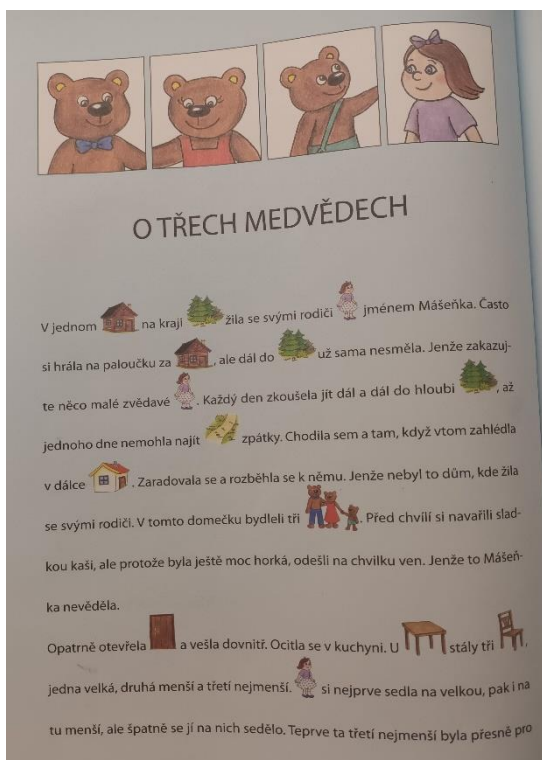

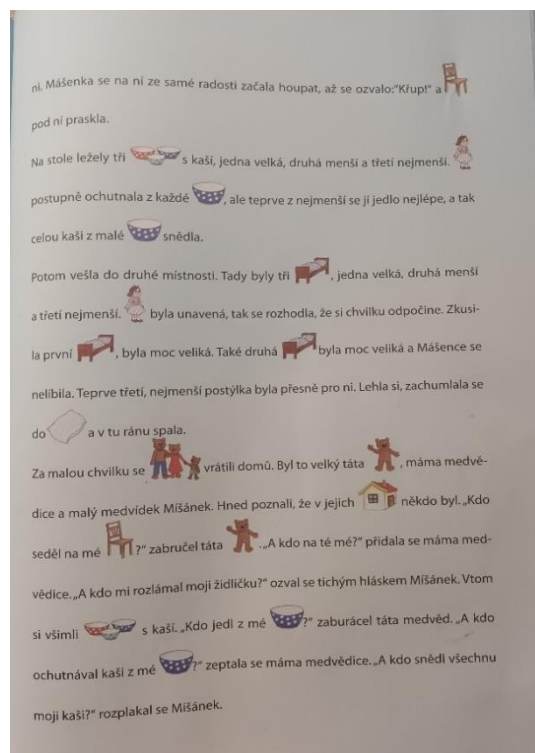
Obr. 13 Grafomotorika (vlastní)

c) **Obrázkové čtení** (uvědomění – individuální forma, hromadná)

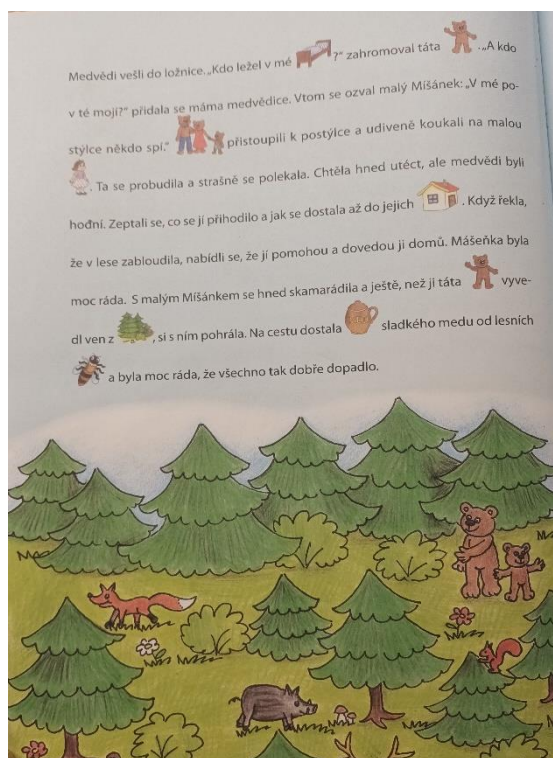
- **Organizace:** na koberci v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** kniha *Pohádky k povídání s jednoduchými úkoly pro rozvoj řeči a dalších dovedností* od Šárky Jechové (obr. 14, 15, 16), obrazové karty (obr. 17, 18, 19)
- **Cíl:** pohotová reakce, rozvoj řečových dovedností
- **Popis činnosti:** Paní učitelka s dětmi přečte pohádku, děti pomáhají. Paní učitelka čte pohádku a dětem ukazuje obrázky, místo kterých mají děti doplnit slovo do příběhu ve správném tvaru. Děti se v pojmenování obrázků střídají.

Obr. 14 První část pohádky (Jechová, 2014)

Obr. 15 Druhá část pohádky (Jechová, 2014)

Obr. 16 Třetí část pohádky (Jechová, 2014)

Obr. 17 Obrazové karty 1. část (vlastní)

Obr. 18 Obrazové karty 2. část (vlastní)

Obr. 19 Obrazové karty 3. část (vlastní)

d) Roztleskej slov na slabiky (uvědomění – individuální forma)

- **Organizace:** na koberci v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** žádné
- **Cíl:** osvojení si poznatků a dovedností, které předcházejí čtení a psaní
- **Popis činnosti:** Slova na vytleskání jsou obrazové karty. Děti při obrazovém čtení pojmenují kartu, dané slovo roztleskají na slabiky, které následně spočítají. Využití stejných slov k další činnosti, určování počátečních písmen. První slovo zkusí děti nejprve s paní učitelkou.

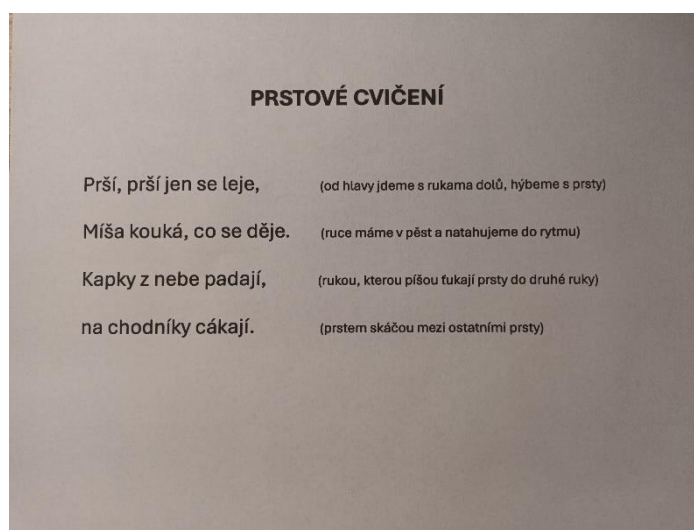
e) Slova začínající na písmeno ... (uvědomění – individuální forma)

- **Organizace:** na koberci v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** žádné
- **Cíl:** rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností produktivních

- **Popis činnosti:** Děti využijí slova z obrazového čtení. Vždy doplní slovo do příběhu, roztleskají na slabiky a řeknou počáteční písmeno. Poté mají za úkol vymyslet další slova začínající na stejné písmeno.

f) Prstové cvičení (uvědomění – hromadná forma)

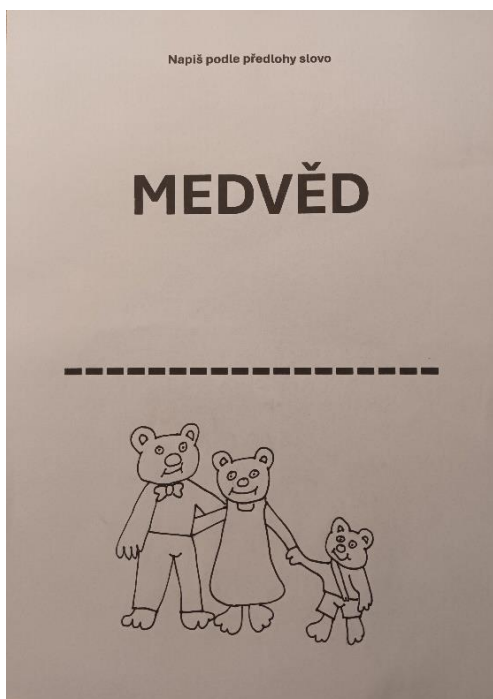
- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** prstové cvičení (obr. 20)
- **Cíl:** uvolnění a procvičení prstů
- **Popis činnosti:** Paní učitelka nejprve dětem prstové cvičení předvede. Po druhé již s dětmi.

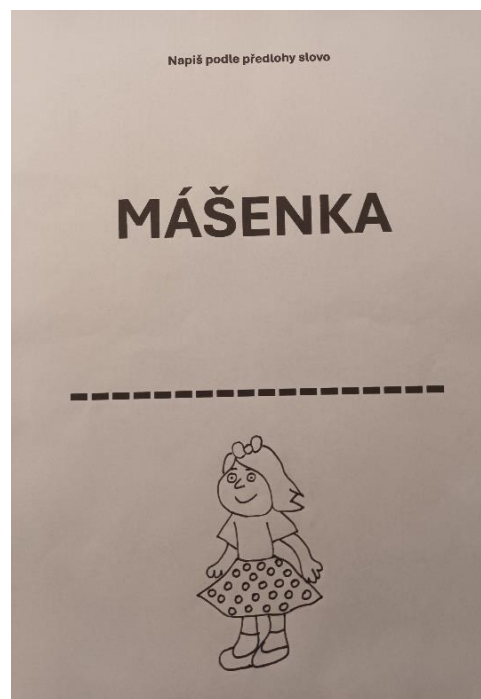
Obr. 20 Prstové cvičení (vlastní)

g) Pracovní list Napiš slovo podle předlohy (uvědomění – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** pastelky, pracovní listy (obr. 21, 22)
- **Cíl:** grafická nápodoba písmen
- **Popis činnosti:** Děti mají na výběr ze dvou pracovních listů. Jejich úkolem je opsat slovo podle předlohy na vymezenou kolonku. Paní učitelka bude dbát na správný úchop psacího náčiní a také na to, aby děti psaly písmeno od shora, dolů. Na závěr si mohou děti vykreslit obrázek pod linkou.

Obr. 21 Pracovní list Medvěd (vlastní)

Obr. 22 Pracovní list Mášenka (vlastní)

h) Hodnotící smajlíky (reflexe – individuální forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** hodnotící karty – smajlíci (obr. 7)
- **Cíl:** reflexe celého dopoledne
- **Popis činnosti:** Děti si s sebou do komunitního kruhu vezmou hotové pracovní listy. Paní učitelka určí dítě, které bude začínat. Děti vždy ukážou pracovní list, který vypracovaly. Poté řeknou, co se jim nejvíce líbilo, a co naopak nelíbilo. Na závěr umístí kolíček se svojí značkou na určitého smajlíka.

Děti vyplní evaluační tabulku. Každé dítě má tři puntíky, kterými zaznamená, co se mu nejvíce líbilo. V samotném závěru dojde k do vyplnění získaných dat do tabulky (příloha A). Následné jejich vyhodnocení a zanesení do grafu.

7.5 Reflexe druhého dne

Reflexe druhého dne bude opět rozdělena na vlastní zpětnou vazbu, dále od vyučující a na závěr od dětí.

a) Vlastní reflexe

Druhý den předprůzkumu se účastnilo 10 dětí, z toho 3 chlapi a 7 dívek. Tyto děti byly stejné jako předešlý den. Dnešní den se vydařil mnohem více než první den, bylo to již ucelené. Paní učitelka si již byla jistá, jak jdou činnosti po sobě, i se více uvolnila a vcítila do role. Děti již byly seznámeny s pohádkou a hezky se pokračovalo dál v dalších činnostech.

Ráno měly děti k dispozici skládání slov podle předlohy. Tato činnost jim šla moc hezky, všechny děti si zvládly poskládat alespoň jedno slovo. Děti, které ještě nejsou předškoláci, tak jim skládání trvalo o poznání déle. Poté následovala grafomotorika (medvěd, kaše). Děti byly z této činnosti nadšené, seděly na zemi a pohyb jim vycházel z ramene. Z obrázkového čtení byly také nadšené, paní učitelka jim to krásně podala, že si zahrají na čtenáře a pomohou paní učitelce pohádku přečíst. Děti z toho byly vykulené, ale téměř všechny děti zvládly doplnit do textu slovo ve správném tvaru. Také se mi velice líbilo, že paní učitelka u každé knihy přečte název, jméno autora a ilustrátora. Poté se děti ptala, jaký je mezi autorem a ilustrátorem rozdíl. Jedna holčička to velmi hezky popsala: „*Autor píše a ilustrátor kreslí obrázky.*“ Roztleskat slova na slabiky zvládly všechny děti, jen některé nedovedou určit počet slabik. Je vidět, že toto paní učitelka s dětmi pravidelně procvičuje. Paní učitelka roztleskání spojila s určováním počátečního písmena. Předškolní děti počáteční písmeno hravě zvládnou určit. Děti, které ještě předškolní nejsou většinou určily počáteční slabiku. V samotném závěru dopoledne měly děti za úkol vypracovat pracovní list. Jejich úkolem bylo opsat slovo podle předlohy. Paní učitelka říkala, že tohle nikdy nedělali, že většinou mají písmeno např. vytečkovaná, nebo rozstříhaná a skládají je. Proto jsem byla překvapená, když děti daný úkol splnily velice krásně. Paní učitelka několikrát připomínala, jak se písmeno píše (od shora dolů).

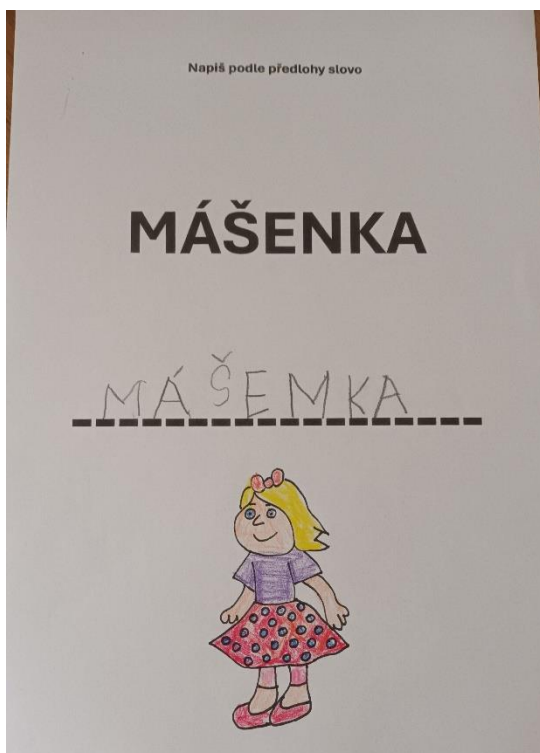
Na úplném závěru děti hodnotily dvoudenní projekt s pohádkou O třech medvědech. Všechny kuličky se značkami byly na zeleném smajlíkovi. Poté jsem do vyplnila získaná data do tabulky (příloha A). Jednotlivé dílčí cíle byly splněny. V několika dalších dnech došlo k vyhodnocení výsledků.

b) Reflexe od vyučující

„Zařadila jsem pohybové cvičení, děti rády cvičí a je potřeba činnosti střídát, aby to pro děti nebylo dlouhé. Také jsem zařadila gymnastiku mluvidel (jak dělá medvěd, včeličky). Vytleskání slov na slabiky zvládaly všechny děti, jen některé mají problém určit počáteční písmeno, ale nejedná se o předškolní děti. Děti všemi činnostmi provázel plyšový méďa. Mám kladné zkušenosti se zařazením plyšových kamarádů do činností, slouží to i jako motivace. Většinou se rozovídají i méně hovorné děti, což se i dneska potvrdilo.“ Paní učitelka také souhlasila s mým názorem, že se dětem obrázkové čtení velice líbilo, bylo to vidět i ve zpětné vazbě od dětí. *„Při přepisování slov (medvěd, Mášenka) byly děti nejisté, jsou spíše zvyklé na obtahování vytečkovaných písmen, kdy se děti učí správný tah a směr písma. Veškeré činnosti děti zhodnotily s plyšovým medvídkem nejen ústně v komunikativním kruhu, ale také na hodnotící semafor se smajlíky, kam připevnily kolíčky se svojí značkou. Také hodnotily na hodnotící list, kde k nakresleným činnostem dělaly puntíky. Na činnosti jsme měli dostatek času, vzhledem k nepřízní počasí. Za mě se projekt vydařil, mám z toho dobrý pocit. Jsem spokojená s výběrem pohádky, s připravenými pomůckami, reakcí a spoluprací dětí. Bohužel v dnešní uspěchané době nejsou děti zvyklé z domova na knihy. Většinou klasické české pohádky znají právě z mateřské školy.“*

c) Reflexe dětí

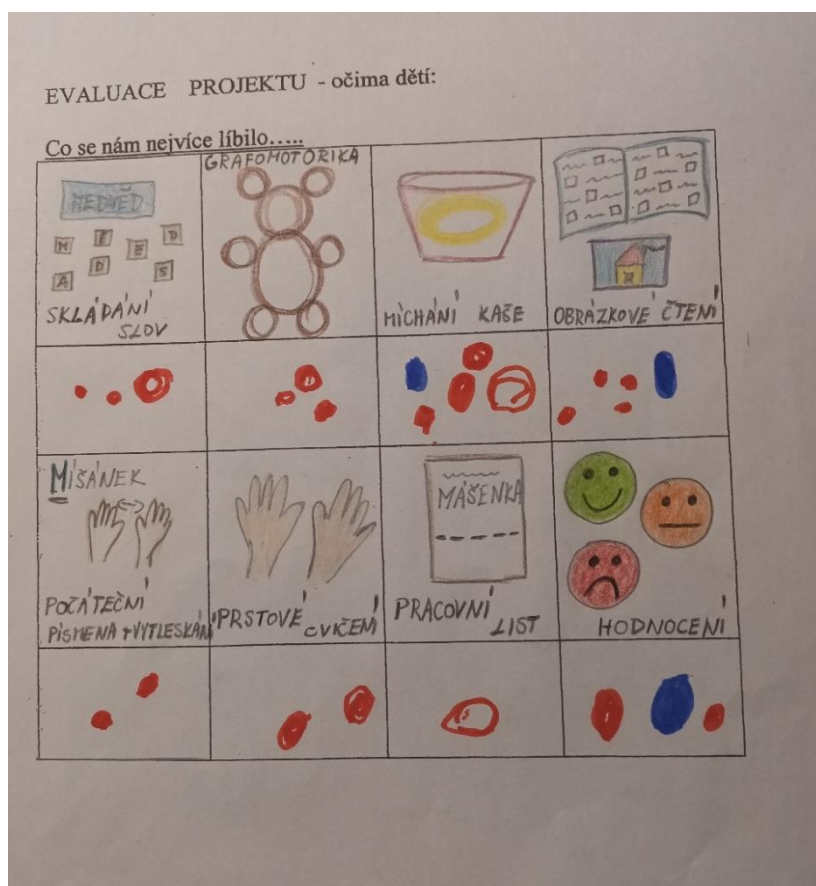
Děti si sebou do komunitního kruhu vzaly hotové pracovní listy – ukázka dvou hotových (obr. 23, 24). Každé z dětí ukázalo hotový pracovní list kamarádům a mělo možnost zhodnotit celé dopoledne. Pár odpovědí, které zazněly od dětí: *„Mě se líbilo, jak jsme četli.“* (obrázkové čtení) *„Mě se líbilo, jak jsme kroužili.“* (grafomotorika) *„Mě se líbilo, jak jsme skládali slova a vymýšleli slova na písmenka.“* Následně děti umístily své značky na hodnotící smajlíky, všechny byly opět na zeleném smajlíku. Na úplném závěru došlo k vyplnění evaluační tabulky od dětí. Paní učitelka nejprve řekla, co je která činnost a děti měly čas na promyšlenou, poté měly tři puntíky nakreslit do evaluační tabulky (obr. 25).

Obr. 23 Pracovní list Mášenka

Obr. 24 Pracovní list Medvěď

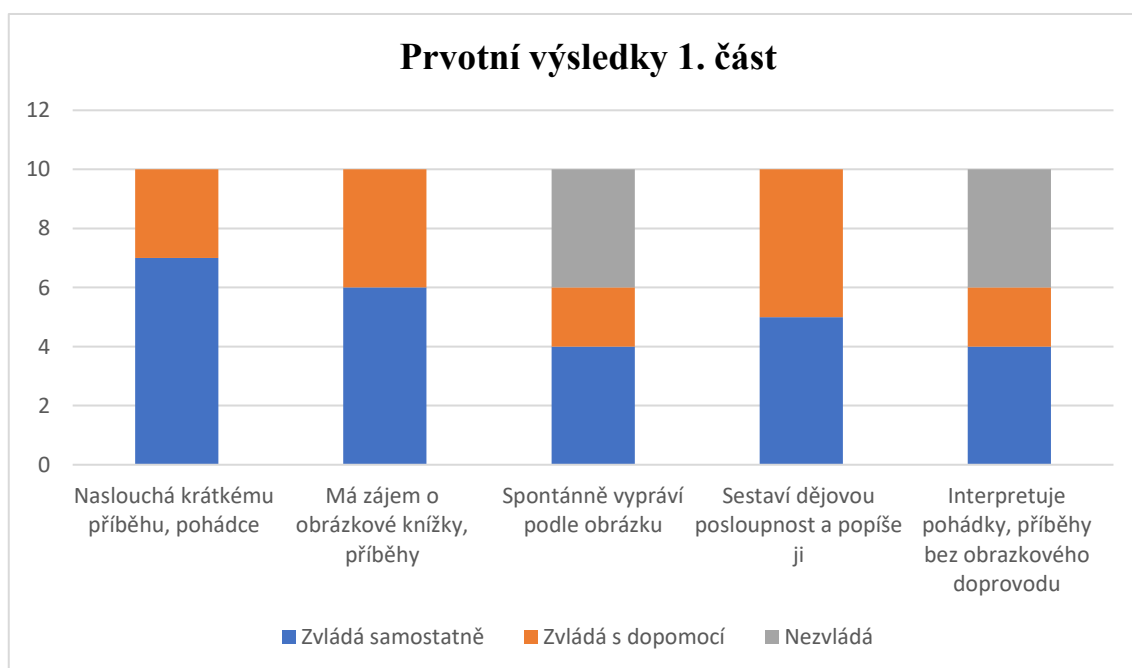
Obr. 25 Evaluace od dětí

7.6 Vyhodnocení předprůzkumu

Předprůzkum trval dva dny, během kterých se pracovalo s pohádkou O třech medvědech. Některé děti pohádku znaly, jiné zase ne. Byly zde zařazené různé aktivity, aby celý předprůzkum nebyl jednolitý a pro děti nezáživný. Během těchto dvou dnů jsem postupně vyplňovala připravenou tabulku (příloha A). Poté došlo k vyhodnocení a zanesení do grafů.

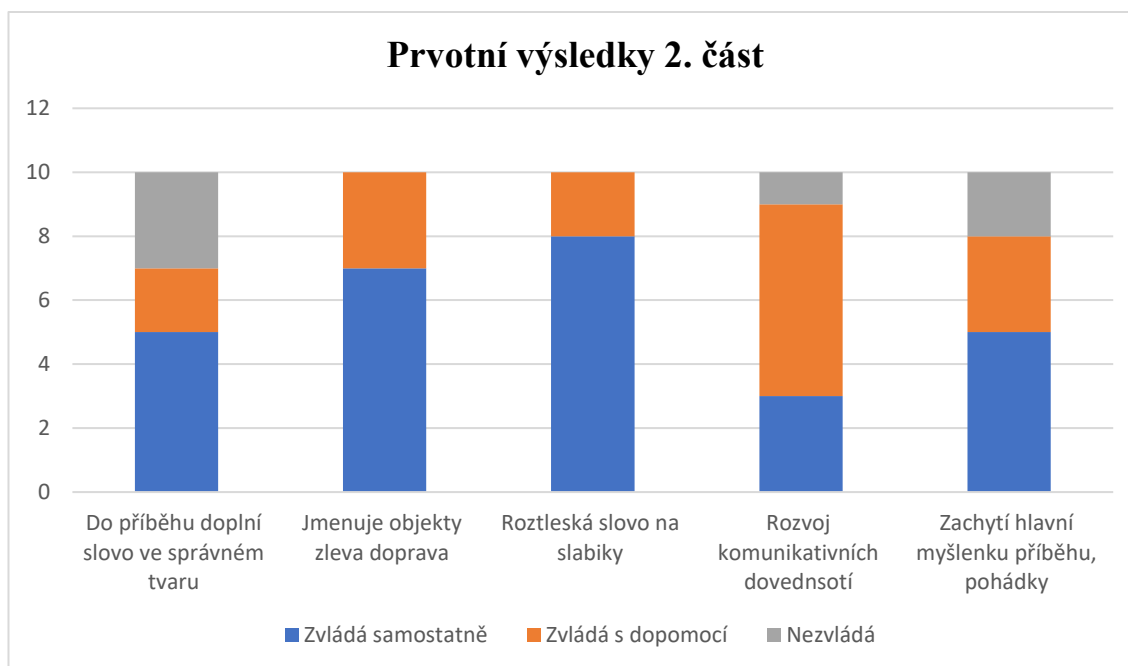
V první části (graf 1) se dozvídáme údaje, že většina dětí zvládá naslouchat krátkému příběhu, některým dětem to dělá problém. Jedná se o děti, které nejsou předškolní, jak jsem již zmiňovala v reflexi. Zájem o knihy projevovala větší část dětí, zbylým dětem byly knihy nabízeny a až poté si nějakou půjčily. Spontánní vyprávění podle obrázků byl trochu problém. Děti mluvily útržkovitě, nesrozumitelně a někdy velice potichu. Sestavení dějové posloupnosti bylo, jak vidíme z grafu půl na půl. Některým dětem nedělá problém, jiné potřebují návodné otázky. Interpretovat pohádky bez obrázků, tak to dělalo dětem velké problémy. V této části bylo potřeba zapojit paměť a vybavit si, jak to v pohádce šlo za sebou.

Graf 1 Prvotní výsledky pregramotnosti 1. část

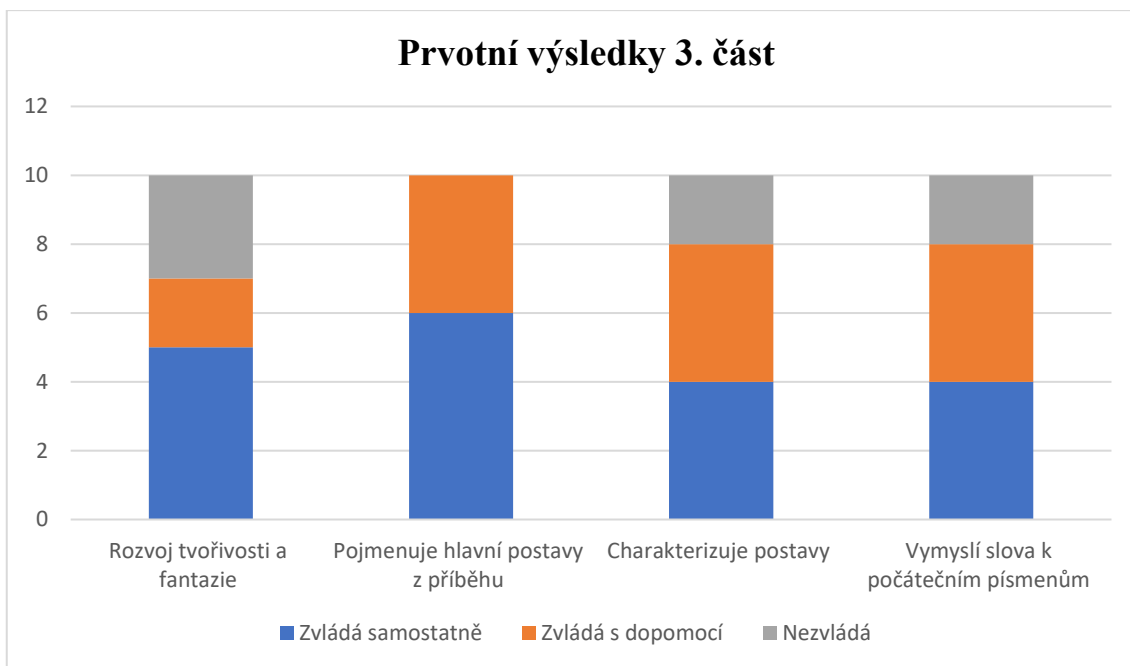
Graf 2 začíná doplňováním slov ve správném tvaru. Z grafu je patrné, jak rozdílné jsou výsledky. Ti, co s tím měly problém byly děti, které nejsou předškolní. Co se dětem velice dařilo bylo pojmenovávání objektů zleva doprava a roztleskání slov na slabiky. Je vidět, že toto s dětmi paní učitelka pravidelně procvičuje. Komunikativní dovednosti dětí nejsou

na dobré úrovni. Velká část třídy, převážně holčičí část, má tichý mluvený projev, nechce se moc zapojovat, dokud nejsou vyzvány. V literárním projektu bude potřeba se na tuto část více zaměřit. Upevnit v dětech pocit, že co řeknou není špatně a nemusí kvůli tomu mluvit potichu. Zaměřit se na mluvení v celých větách. Zachycení hlavní myšlenky – třída rozdělena na dvě části. Děti, které zvládnou zachytit a popsat a děti, které buď se bojí říct nebo vůbec nevědí.

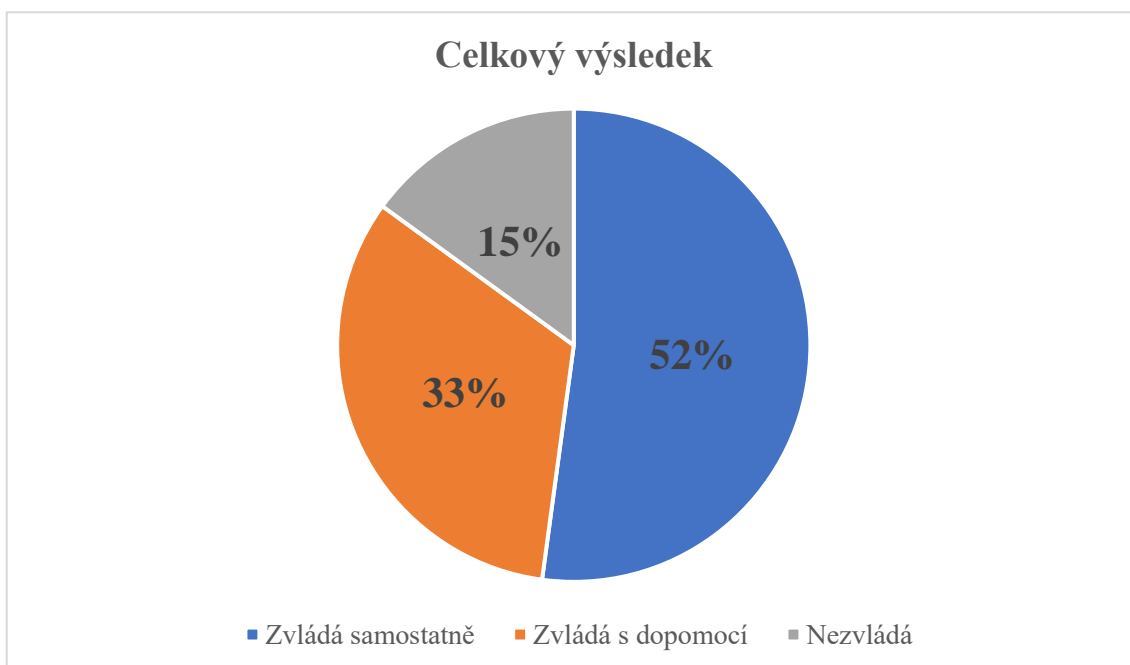
Graf 2 Prvotní výsledky pregramotnosti 2. část

Graf 3 začíná rozvojem tvořivosti a fantazie. Děti vymýšlely zajímavé pokračování pohádky, především v části, kdy medvědi našli Mášenku v posteli. V jiných částech pohádky, kdy paní učitelka zastavovala čtení, děti již tolik kreativní nebyly. V literárním projektu by bylo potřeba se zaměřit více na fantazii dětí. Nechat jim více času a volnosti k vymyšlení zajímavých příběhů. Pojmenování hlavních postav z příběhu dětem nečinilo problémy, až na pár kamarádů, kteří si nemohli vzpomenout na jméno holčičky. Charakteristika postav dopadla průměrně. Část dětí se k jednotlivým postavám rozpovídala. Za pozitivní považují, když děti zvládly přijít na charakteristiku Mášenky. Zbývá část dětí pouze řekla „*hodný nebo zlý*.“ Vymyšlení slov k počátečním písmenům zvládla ani ne polovina třídy. Děti spíše potřebovaly návodné otázky a poté nějaké slovo vymyslely. Paní učitelka říkala, že spíše používají obrázkové karty, na kterých je dané písmeno a věci začínající na dané písmeno. Děti si to lépe spojí a přijdou na další slova.

Graf 3 Prvotní výsledky pregramotnosti 3. část

Získaná data jsem zanesla do celkového grafu (graf 4). Dozvídáme se zde, že zvolené činnosti zvládá samostatně 52 % dětí z celé třídy. Zvládá s dopomocí 33 % dětí, nezvládá 15 % dětí. Část zvládá s dopomocí a nezvládá, v této části jsou děti, které ještě nejsou předškoláci.

Graf 4 Celkový výsledek

Celkový výsledek předprůzkumu je velmi kladný. V literárním projektu se budeme zaměřovat více na spontánní vymýšlení příběhů, tím pádem i na rozvoj fantazie. Nechávat dětem více času a příležitostí k vymýšlení nových a zajímavých příběhů. Děti se „držely při zemi“ nevymýšlely zajímavé příběhy, spíše mlčely. Také více zapojit do vymýšlení pohádek. S tím souvisí i komunikativní dovednosti, budeme dbát na mluvení v celých větách.

8 Literární projekt

Tento projekt bude probíhat s odstupem 14 dnů od předprůzkumu. Zde se bude pracovat s knihou *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochoomůrky* od Václava Čtvrtka (1974). Literární projekt bude na stejné bázi jako předprůzkum, jen se zaměříme více na body sepsané ve vyhodnocení předprůzkumu (podkapitola 7.6). Na samotném závěru dojde k vyplnění tabulky po literárním projektu (příloha C).

- **Téma projektu:** Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochoomůrky
- **Délka projektu:** jeden týden
- **Věková skupina:** 4,5 – 6,5 let
- **Oblast, která tvoří jádro projektu:** Dítě a jeho psychika – jazyk a řeč / poznávací schopnosti a funkce / představivost a fantazie / myšlenkové operace
- **Další integrované oblasti:** Dítě a jeho tělo, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost
- **Hlavní cíl projektu:** rozvoj předčtenářské gramotnosti u dětí v mateřské škole
- **Další cíle RVP:** žák si rozvíjí řečové schopnosti a jazykové dovednosti receptivní (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivní (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)
  - Žák si rozvíjí komunikativní dovednosti (verbální i neverbální) a kultivovaný projev
  - Žák si osvojí některé poznatky a dovednosti, které předcházejí čtení a psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, pohybové, hudební, dramatické)
  - Žák si rozvíjí, zpřesňuje a kultivuje smyslové vnímání, přechází od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvíjí paměť a pozornost, přechází od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvíjí a kultivuje představivost a fantazii
  - Žák si rozvíjí tvořivost (tvořivé myšlení, řešení problémů, tvořivé sebevyjadřování)
  - Žák si rozvíjí interaktivní a komunikativní dovednosti, verbální i neverbální
  - Žák si rozvíjí kooperativní dovednosti
- **Výstup projektu:** zanesení získaných dat do připravené tabulky (příloha C). Porovnání a vyhodnocení získaných dat v předvýzkumu a literárním projektu.

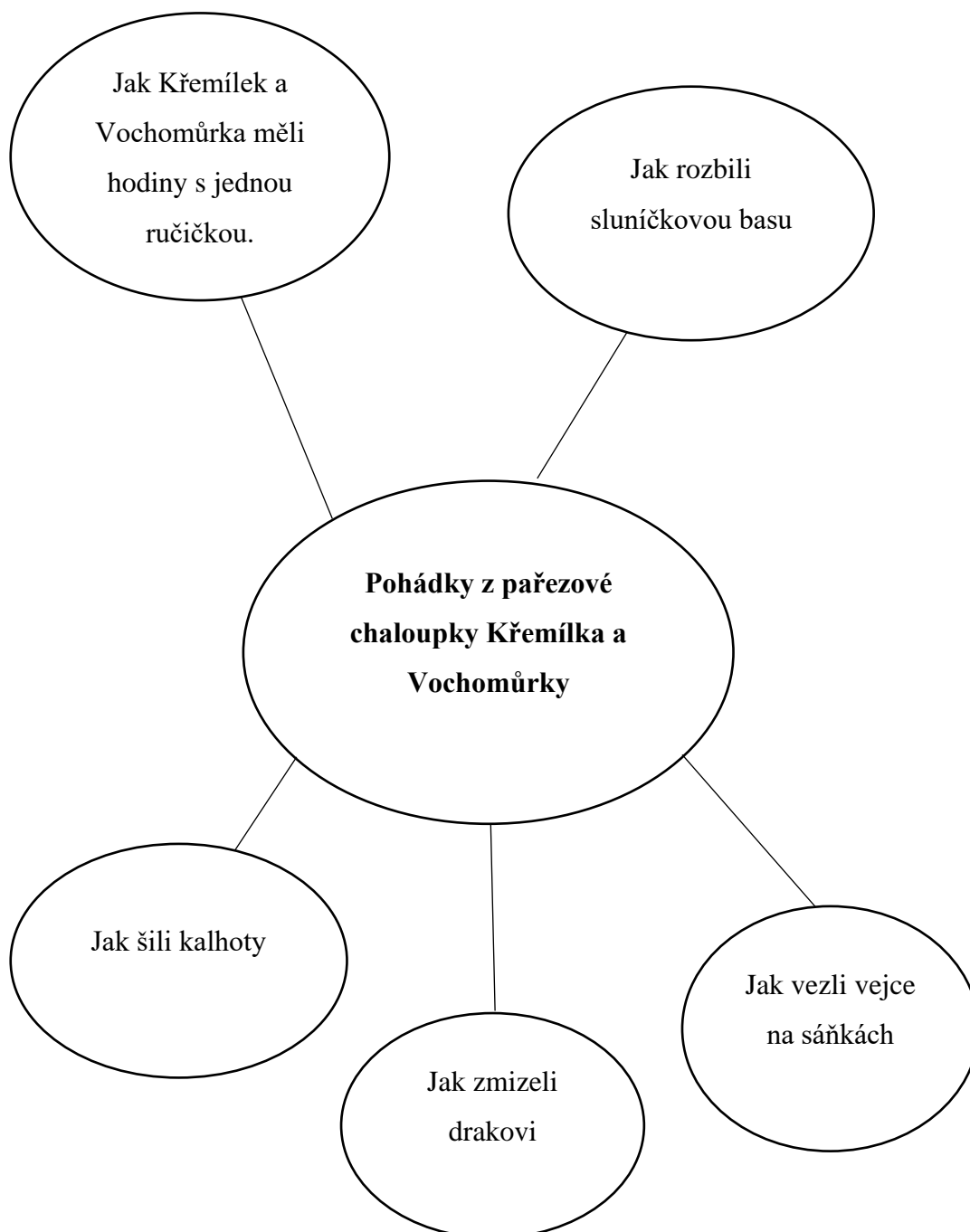
- **Klíčové kompetence**
  - **Kompetence k učení** – klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje / chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí / pozná, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo
  - **Kompetence k řešení problémů** – řeší problémy, na které stačí / známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého
  - **Kompetence komunikativní** – ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní / ovládá řeč, hovoří ve vhodně zformulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog
  - **Kompetence sociální a personální** – dokáže se ve skupině prosadit, ale i podřídit, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje / v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku / je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy
  - **Kompetence činnostní a občanské** – chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem, a že naopak lhostejnost, nevídomost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky
- **Předpokládané činnosti:** úvod a motivace, seznámení s týdenním projektem a jeho tématem
  - Četba pohádky Jak Křemílek a Vochoomůrka měli hodiny s jednou ručičkou, Jak rozbili sluníčkovou basu, Jak šili kalhoty, Jak zmizeli drakovi, Jak vezli vejce na sáňkách – rozhovory nad pohádkami
  - Převyprávění pohádek podle obrázků, sestavení dějové posloupnosti
  - Pojmenuje hlavní postavy z pohádek, charakterizuje je
  - Pracovní list – Slož slovo podle předlohy, Najdi a zakroužkuj písmena ze slova, Spojování vytečkovaných písmen, Doplň barvy na šálu
  - Skládání puzzlů – lehčí a těžší varianta
  - Omalovánky
  - Skládání slov podle předlohy (korálkování)
  - Obrázkové čtení

- Prstové cvičení
- Kolíčkohraní (hledání počátečních písmen)
- Pohádkové pexeso
- Vylosování písmene – říct 3 slova na počáteční písmeno
- Šití kalhot – provlékání provázku
- Výroba draka
- Uvolňovací cvičení ve spojení s interaktivní tabulí
- Výroba záložek do knížek
- Desková hra
- Hledání cestiček k pařezové chaloupce
- Vykreslení postav, rozstřihání a slepení podle čísel

Tyto jednotlivé činnosti budou rozpracovány do pěti dnů. Činnosti jsou voleny, aby korespondovaly s literárním projektem, a především s jednotlivými pohádkami.

8.1 Myšlenková mapa

Pro lepší přehlednost uvádím myšlenkovou mapu (obr. 26). V jednotlivých „bublinách“ jsou uvedeny názvy pohádek, které budou provázet literární projekt.

Obr. 26 Myšlenková mapa (vlastní)

8.2 První den

Začínáme zahájením literárního projektu. Děti do tématu uvedou papíroví mužičci, Křemílek a Vochemůrka, kteří je budou provázet celý týden. V ranních aktivitách vždy dojde k navození připraveného tématu.

a) **Prohlédni si mě** (evokace – individuální i skupinová forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** knížky Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochemůrky (obr. 27)
- **Cíl:** navození tématu, prohloubení zájmu o knihy. Vést děti k šetrnému zacházení s knihou
- **Popis činnosti:** U stolečku budou připravené knihy. Děti mají možnost si knihy prohlížet po celou dobu literárního projektu. Mohou nad knihami vést rozhovory, o čem dané příběhy jsou a vymýšlet nové děje.

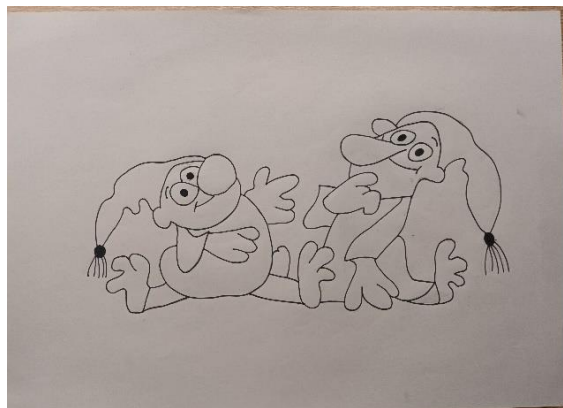
Obr. 27 Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochemůrky (Čtvrtek, 1974)

b) **Omalovánky** (evokace – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** pastelky, ořezávkó, omalovánky (obr. 28, 29, 30)
- **Cíl:** rozvoj jemné motoriky, správný úchop psacího náčiní, koordinace ruky a oka
- **Popis činnosti:** Děti mají u stolečku nakopírované omalovánky s postavami z pohádky. Jejich úkolem je vykreslit omalovánky dle své fantazie. Omalovánky budou k dispozici celý týden.

Obr. 28 Omalovánka č. 1 (vlastní)

Obr. 29 Omalovánka č. 2 (vlastní)

Obr. 30 Omalovánka č. 3 (vlastní)

c) Komunitní kruh (uvědomění – hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** kartonový Křemílek a Vochomůrka (obr. 31, 32), kartonová pařezová chaloupka (obr. 33)
- **Cíl:** motivace a navození tématu celého týdne
- **Popis činnosti:** Do komunitního kruhu za dětmi zavítají dva mužíčkové. Paní učitelka promlouvá k dětem, kdo to je a proč za nimi zavítali.
- „Milé děti, dnes za námi do mateřské školy přišli tito dva mužíčkové. Znáte je? To je Křemílek a Vochomůrka, bydlí v pařezové chaloupce a budou tu s námi celý týden. My si budeme o nich číst zajímavé příběhy. Hned Vám jeden příběh přečtu, tak hezky poslouchajte.“

Obr. 31 Křemílek (vlastní)

Obr. 32 Vochomůrka (vlastní)

Obr. 33 Pařezová chaloupka (vlastní)

d) Četba pohádky **Jak Křemílek a Vochomůrka měli hodiny s jednou ručičkou** (příloha D) - uvědomění – hromadná forma

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** kniha *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky* od Václava Čtvrťka
- **Cíl:** rozvoj pozornosti a soustředěnosti / rozvoj paměti, vnímání a naslouchání
- **Popis činnosti:** Paní učitelka přečte dětem pohádku, děti pozorně poslouchají. Následují otázky k pohádce.
- **Otázky k pohádce:** „*Jestli jste pozorně poslouchaly, tak bude jednoduché zodpovědět tyto otázky.*“
  - 1) Jak se jmenovali dva mužíčkové, kteří bydleli v pařezové chaloupce?
  - 2) Co bylo napsáno na hodinách s jednou ručičkou?

- 3) Co se stalo, když Vochomůrka vrazil do hodin?
- 4) Co se stalo s hodinami?
- 5) Jak Křemílek vábil hodiny?
- 6) U koho našel Křemílek hodiny s jednou ručičkou?
- 7) Co bylo způsobeno, když bylo ručičkou u hodin špatně zatočeno?
- 8) Jak Vochomůrka celou situaci zachránil?
- 9) Co udělali s hodinami, když je získali zpátky?
- 10) Jaká jsou roční období?

e) **Charakteristika postav** (uvědomění – individuální i hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** žádné
- **Cíl:** vystihnout charakteristiku postav
- **Popis činnosti:** Paní učitelka si s dětmi vyjmenuje všechny postavy z pohádky. Poté u jednotlivých postav určí, zda byla hodná či zlá, a proč takto zvolili.

f) **Obrázkové čtení** (uvědomění – individuální i hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** pohádka přeepsaná do obrázkového čtení (příloha E), obrázkové karty (obr. 34, 35, 36)
- **Cíl:** rozvoj řečových dovedností, pohotová reakce
- **Popis činnosti:** Paní učitelka znovu přečte pohádku, tentokrát ji budou pomáhat děti. V některých částech paní učitelka zastaví čtení a ukáže dětem obrázek. Děti do pohádky doplní slovo ve správném tvaru.

Obr. 34 Obrázkové čtení 1. část (vlastní)

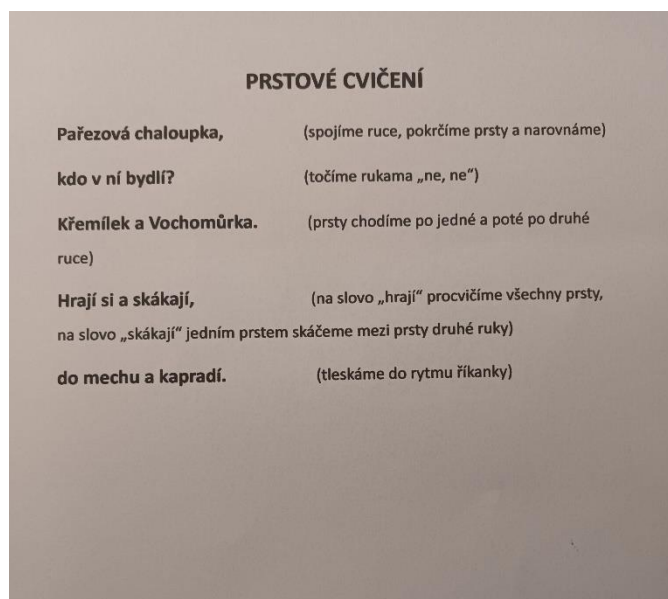
Obr. 35 Obrázkové čtení 2. část (vlastní)

Obr. 36 Obrázkové čtení 3. část (vlastní)

g) Prstové cvičení (uvědomění – hromadná forma)

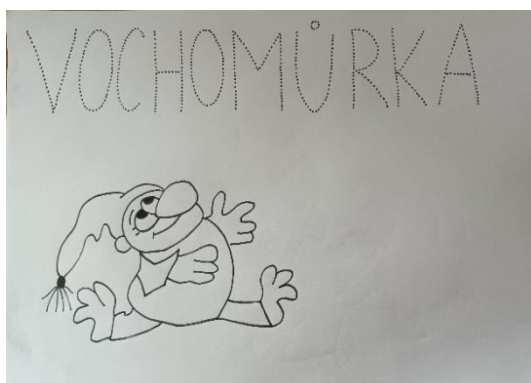
- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** básnička (obr. 37)
- **Cíl:** uvolnění a procvičení rukou
- **Popis činnosti:** Paní učitelka nejdříve řekne báseň a ukáže jednotlivé části pohyby rukou. Podruhé již děti opakují po paní učitelce.

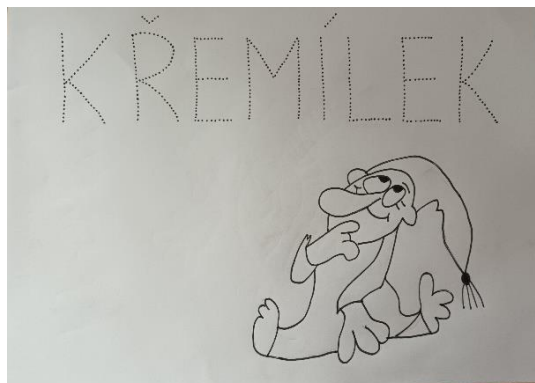
Obr. 37 Prstové cvičení (vlastní)

h) Pracovní list Obtáhněte slovo (uvědomění – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** pastelky, ořezávátko, pracovní listy (obr. 38, 39)
- **Cíl:** rozvoj zrakové percepce, soustředěnosti / rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka
- **Popis činnosti:** Děti si mohou vybrat pracovní list mezi Křemílkem a Vochomůrkou. Mají za úkol pospojovat tečky, vznikne písmeno. Dbáme na správný úchop psacího náčiní a správný tah.

Obr. 38 Pracovní list Vochomůrka (vlastní)

Obr. 39 Pracovní list Křemílek (vlastní)

i) Hodnotící smajlíky (reflexe – individuální forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** hodnotící karty – smajlíci (obr. 7)
- **Cíl:** reflexe celého dopoledne
- **Popis činnosti:** Děti si s sebou do komunitního kruhu vezmou hotové pracovní listy. Paní učitelka určí dítě, které bude začínat. Děti vždy ukážou pracovní list, který vypracovaly. Poté řeknou, co se jim nejvíce líbilo, a co naopak nelíbilo. Na závěr umístí kolíček se svojí značkou na určitého smajlíka.

Na samotném závěru dojde k vyplnění evaluační tabulky od dětí a zaznamenání získaných dat tohoto dne do tabulky (příloha C).

8.3 Reflexe prvního dne

Prvního dne se účastnilo 10 dětí. Z toho 3 chlapci a 7 dívek. Reflexe bude členěna na mou zpětnou vazbu, od vyučující, a nakonec od dětí.

a) Vlastní reflexe

Ráno měly děti k dispozici knihy, které budou provázet celý týden. Bylo vidět, jak nad knihami debatují, co by se s nimi mohlo dělat, nebo jaké pohádky se jim líbí. Také u stolečku byly připravené omalovánky, které si děti vybíraly často, protože to bylo něco nového. Paní učitelka vždy upozornila na správný úchop psacího náčiní. Následovalo seznámení s tématem celého týdne. Do komunitního kruhu zavítali dva mužičkové, překvapilo mě, že převážná většina dětí je znala. Nikdo nevěděl název chaloupky, ve které bydlí. Paní učitelka dětem vysvětlila, že celý týden tu s nimi budou a budou jim povídat zajímavé příběhy. Od vyučující bylo zařazeno název knihy, kdo knihu napsal a kdo je ilustrátor. Došlo k přečtení pohádky a poté měla paní učitelka hezky nachystaný dopis od Křemílka a Vochoomůrky, který byl schovaný ve třídě, děti ho měly najít. V dopise byly připravené otázky k pohádce, které měly děti zodpovědět. Na většinu otázek znaly odpověď. Odpověď dětí na třetí otázku: „*pomíchalo se pozpátku*.“ Charakteristika postav byla jednoduchá, moc postav v pohádce nevystupovalo. Děti výra popsaly takto: „*Byl zlý, tvrdohlavý a chlupatý*.“ Poté bylo obrázkové čtení, paní učitelka si s dětmi nejdříve pojmenovala jednotlivé obrázky a poté začali číst společně. Děti toto obrázkové čtení bavilo, zvládaly doplňovat slova ve správném tvaru. Čtení dvakrát stejné pohádky v jeden den pro ně bylo velmi dlouhé, již nevydržely poslouchat. Prstové cvičení, které paní učitelka využila při ranním rozpočítávání služby, teď děti již trochu znaly, nejdříve dětem ukázala a poté děti po paní učitelce opakovaly. V poslední řadě na děti čekal pracovní list, kde měly obtáhnout vytečkovaná písmena, tak aby vzniklo dané slovo. Paní učitelka upozornila, odkud začínáme psát slovo a na správný úchop psacího náčiní. Na samotném závěru došlo k zpětné vazbě od dětí.

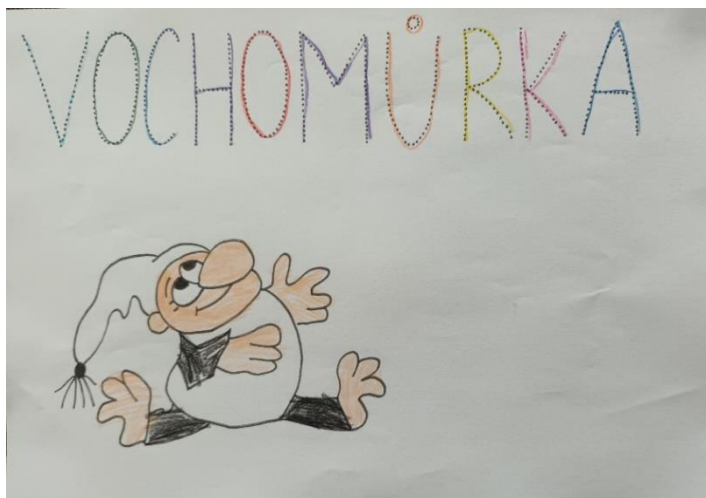
Celý den hodnotím vydařeně, příště bych zvolila obrázkové čtení rovnou při četbě pohádky nebo až druhý den. To bohužel nešlo, protože další den nás čeká nová pohádka, se kterou se bude pracovat. Paní učitelka byla k dětem velmi vstřícná, nápomocná. Vždy s velkou ochotou dětem vše vysvětlila. Zvolené cíle u jednotlivých činností byly naplněny.

b) Reflexe od vyučující

„Ráno při ranních hrách si děti připravené aktivity vybíraly velmi často. Místo naší úklidové písničky (Dělání, dělání) jsem zvolila píseň Z mechu a kapradí na CD. Tato píseň bude používána celý týden k navození tématu a k úklidu hraček. Pohádkové postavičky Křemílka a Vochoomůrky většinou děti znaly. Četla jsem pohádku a poté jsme s dětmi četli společně pomocí obrázkových karet. Tato činnost byla na děti velmi dlouhá, ztrácely pozornost, ale obrázky doplňovaly ve správném tvaru. Děti zaujala nová báseň, kterou jsme použili k rozpočítání služby a k prstovému cvičení. Křemílek a Vochoomůrka si pro děti připravili dopis, který si měly najít v prostoru třídy. Dopis nechali u jarní kytičky, došlo k zopakování názvu kytičky. V dopise byly otázky k pohádce, děti znaly odpověď, kdo nevěděl, tak poprosil kamaráda o pomoc. Dětem dělá problém vyjadřovat se v celých větách. Pracovní listy zvládly vyplnit moc hezky. Celý den hodnotím kladně.“

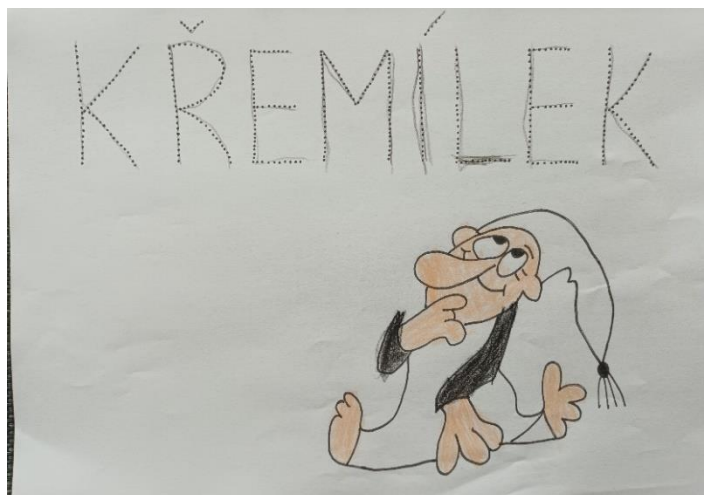
c) Reflexe dětí

Děti si sebou do hodnotící kruhu vzaly hotové pracovní listy – ukázka dvou hotových (obr. 40, 41). Každé z dětí mělo možnost zhodnotit celé dopoledne, co se jim líbilo a co naopak nelíbilo. Dětem se líbilo: „*Mě se líbilo, jak jsme četly.*“ nebo „*mě se líbily ty tečky, jak jsme dělaly.*“ V závěru umístili kolíček se svojí značkou na hodnotící smajlíky. Všechny značky byly na zeleném smajlíkovi. Na úplném konci dne došlo k zaznamenání do evaluační tabulky (obr. 42). Každé z dětí mělo k dispozici tři puntíky, které mělo umístit k činnostem, které se mu nejvíce líbily.

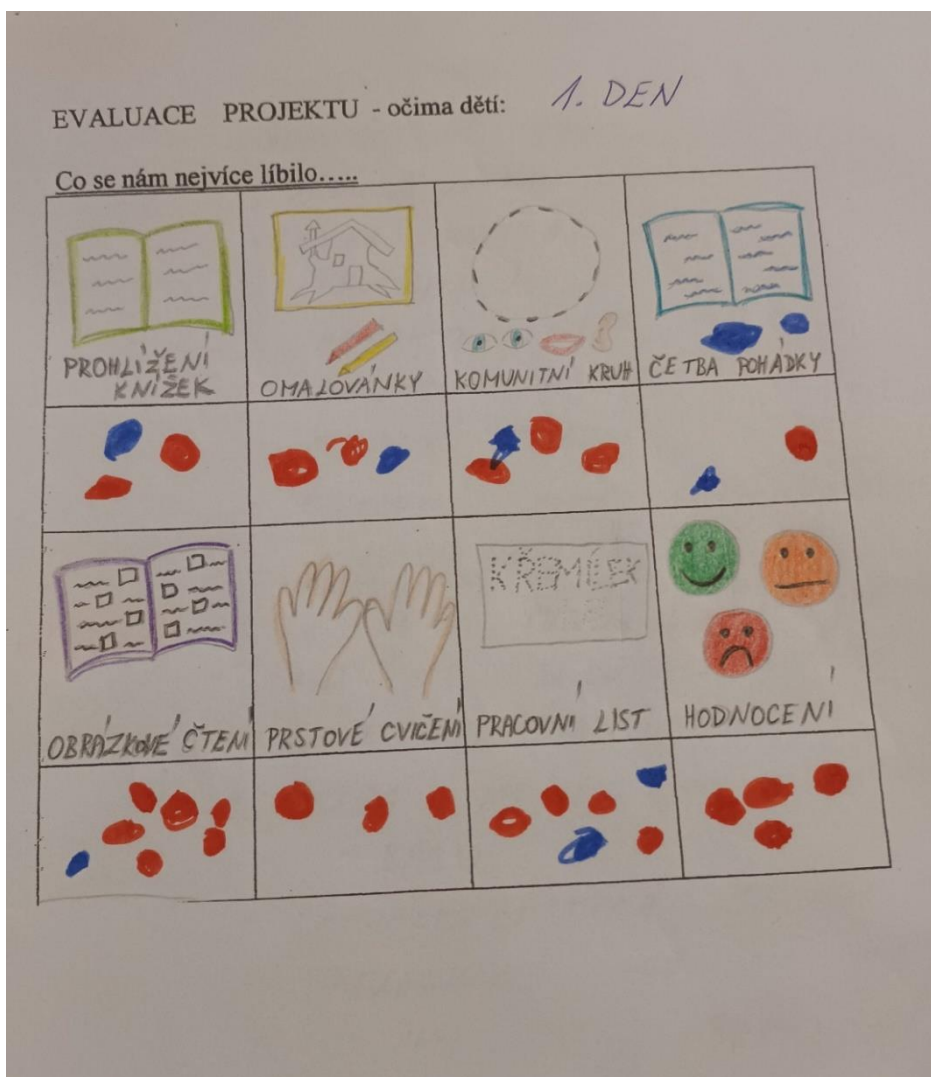

Obr. 40 Pracovní list Vochoomůrka

Obr. 41 Pracovní list Křemílek

Obr. 42 Evaluace od dětí

8.4 Druhý den

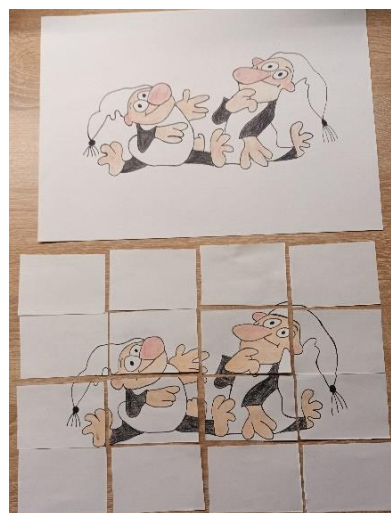
Tento den se bude pokračovat v literárním projektu, jen bude změna v pohádce. Ta je každý den jiná.

a) Skládání puzzlů (evokace – individuální i skupinová forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** puzzle – vždy lehčí a těžší varianta (obr. 43, 44, 45, 46)
- **Cíl:** rozvoj zrakové percepce a soustředěnosti
- **Popis činnosti:** Děti mají u stolečku připravené puzzle. Jejich úkolem je puzzle poskládat buď s obrázkovým vzorem nebo bez něj. Puzzle jsou vždy v lehčí a těžší variantě.

Obr. 43 Puzzle 1 – lehčí varianta (vlastní)

Obr. 44 Puzzle 1 – těžší varianta (vlastní)

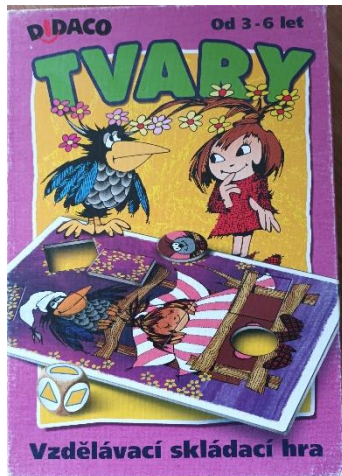
Obr. 45 Puzzle 2 – lehčí varianta (vlastní)

Obr. 46 Puzzle 2 – těžší varianta (vlastní)

b) Vzdělávací skládací hra Tvary (evokace – skupinová forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** hra Tvary (obr. 47, 48)
- **Cíl:** pojmenování a správné přiřazení geometrických tvarů
- **Popis činnosti:** K této hře náleží kostka s geometrickými tvary. Děti hodí kostkou a jaký geometrický tvar jim padne, tak takový najdou a přiřadí na svoji kartu.

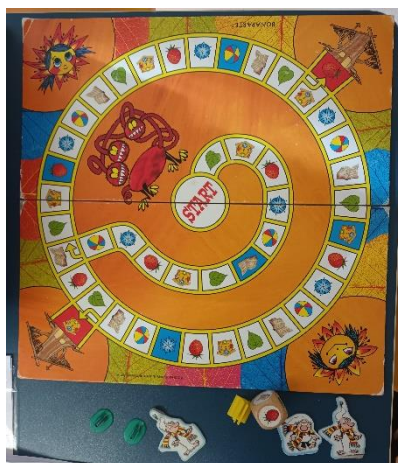
Obr. 47 Hra Tvary (Didaco)

Obr.48 Karty na skládání (Didaco)

c) Desková hra Pojd'te si hrát (evokace – skupinová forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** desková hra (obr. 49)
- **Cíl:** zraková percepce
- **Popis činnosti:** Tato hra je vhodná i pro opravdu malé děti. Hraje se s obrázkovou kostkou, která má místo teček šest symbolů. Úkolem je dovést svoji postavičku do cíle. Princip hry je založený na Člověče, nezlob se! Děti do domečku umisťují pouze jedno postavičku.

Obr. 49 Desková hra (Bonaparte)

d) Četba pohádky **Jak rozbili sluníčkovou basu** (příloha F) – uvědomění – hromadná forma

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** kniha *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky* od Václava Čtvrťka
- **Cíl:** rozvoj pozornosti a soustředěnosti / rozvoj paměti, vnímání a naslouchání / rozvoj tvořivosti a fantazie
- **Popis činnosti:** Paní učitelka čte pohádku, třikrát během čtení zastaví (na domluvených místech) a zeptá se dětí, jak by mohla pohádka pokračovat. Poté příběh dočte dokonce. Následují otázky k příběhu.
- **Otázky k pohádce**
  - 1) Koho potkali Křemílek s Vochomůrkou?
  - 2) Co svatojánek uměl?
  - 3) Co se stalo, když Vochomůrka posvítíl do svítilny?
  - 4) Kdo se hrnul do pařezové chaloupky bez pozvání?
  - 5) Uasnuli všichni?
  - 6) Co se stalo, když chtěl Vochomůrka zahrát na basu?
  - 7) Jak vše nakonec dopadlo?

e) **Charakteristika postav** (uvědomění – hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** žádné
- **Cíl:** vystihnout charakteristiku postav, mluvit v celých větách

- **Popis činnosti:** Nejprve dojde k vyjmenování všech postav z pohádky. U jednotlivých postav děti určí charakteristiku postav, zda byla hodná/zlá, nápomocná / nebo naopak atd. Paní učitelka dbá na odpovídání v celých větách. Děti řeknou důvod, proč vybraly tuto charakteristiku.

f) Vytleskání slov na slabiky (uvědomění – individuální i hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** žádné
- **Cíl:** zvládnout vytleskat jednotlivá slova na slabiky, dané slabiky spočítat
- **Popis činnosti:** Slova k vytleskání: Křemílek, Vochoomůrka, svatojánek, basa, sirka, plamínek, čmelák, struna, provázek). Paní učitelka řekne jedno slovo, na kterém si ukážou, jak postupovat (Kře-mí-lek) – tleskli jsme třikrát. Další slova budou jednotlivě vytleskávat děti.

g) Co najdeš v pytlíčku? (uvědomění – individuální i skupinová forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** látkový pytlík s dřevěnými písmeny (obr. 50)
- **Cíl:** rozvoj slovní zásoby
- **Popis činnosti:** Paní učitelka dá vždy vylosovat jednomu z dětí dřevěné písmeno. Děti zkusí určit, o jaké písmeno se jedná, pokud neznají, paní učitelka poradí. Jejich úkolem je vymyslet tři slova, která začínají daným písmenem.

Obr. 50 Co najdeš v pytlíčku? (vlastní)

h) Prstové cvičení (uvědomění – hromadná forma)

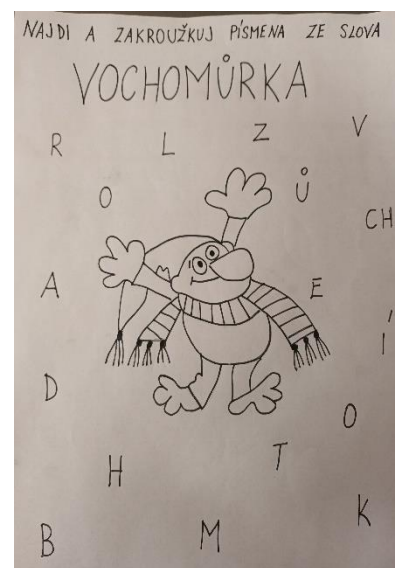
- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** básnička (obr. 37)
- **Cíl:** uvolnění a procvičení rukou
- **Popis činnosti:** Prstové cvičení již provádí paní učitelka s dětmi současně. Děti znají báseň již z předešlého dne.

i) Pracovní list Najdi a zakroužkuj (uvědomění – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** pastelky, ořezávátko, pracovní listy (obr. 51, 52)
- **Cíl:** rozvoj zrakové percepce / rozvoj soustředěnosti
- **Popis činnosti:** Děti si mohou vybrat, jaký pracovní list budou vypracovávat. Mají na výběr z Křemílka a Vochemůrky. Paní učitelka vysvětlí, jak pracovní list vypracovat. Děti mají za úkol najít a zakroužkovat všechny písmena, která se vyskytují buď ve slově Křemílek nebo Vochemůrka. Děti si obtáhnou písmeno, které budou hledat a stejnou barvou zakroužkují najité písmeno. Paní učitelka upozorní, že písmeno C a H je dohromady.

Obr. 51 Pracovní list Křemílek (vlastní)

Obr. 52 Pracovní list Vochemůrka (vlastní)

j) Komunitní kruh (reflexe – individuální i hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** vypracované pracovní listy
- **Cíl:** zhodnocení celého dopoledne
- **Popis činnosti:** Uprostřed komunitního kruhu budou hotové pracovní listy. Každé z dětí má možnost zhodnotit, zda byl pracovní list lehký nebo těžký a jak se mu pracovalo. Také mají možnost zhodnotit celý den.

Na samotném závěru dojde k vyplnění evaluační tabulky od dětí a zaznamenání získaných dat tohoto dne do tabulky (příloha C).

8.5 Reflexe druhého dne

Druhého dne se opět účastnilo 10 dětí, z toho 3 chlapci a 7 dívek, ve stejném složení jako první den. Reflexe je členěná na vlastní reflexi, od vyučujícího a od dětí.

a) Vlastní reflexe

V ranních hodinách byly u stolečků připravené hry, které děti využily a moc je bavily. V didaktické hře, kde se určovaly geometrické tvary, děti všechny tvary znaly a zvládly pojmenovat. Samotná četba pohádky proběhla v poklidné atmosféře, paní učitelka hezky modulovala hlas, čímž děti zaujala. Při této pohádce bylo v určitých fázích četba zastavena a děti měly do vymyslet pokračování. Jen za mě paní učitelka až moc často zastavovala četbu, tím se pohádka prodloužila a děti byly již ke konci nesoustředěné. Hezké byly reakce dětí, když paní učitelka zastavila četbu ve fázi, kdy se basa rozbila a ptala se dětí „*Jak opravit basu, co bychom jim poradili?*“ Reakce dětí: „*Aby šli do opravy.*“ jedna holčička radila „*mají tam dát provázek.*“ Další rada byla „*mohl by to zalepit lepidlem a byla by basa jako nová.*“ Hezká myšlenka od jedné holčičky „*jít ke čmelákovi domů, ten bydlí někde mezi kytičkami a najít tam náhradní strunu.*“ Děti mě velice mile překvapily, jaké vymyslely pokračování. Paní učitelka měla pro děti opět připravený dopis s úkoly k pohádce od Křemílka a Vochomůrky. Děti všechny odpovědi znaly. Vytleskání slov dětem nedělá sebemenší problémy, je vidět, že toto s paní učitelkou pečlivě trénují. Některým dětem dělá problém dané slabiky spočítat, jen asi dvěma. Hra, Co najdeš v pytlíčku? byla pro děti zajímavá, ale moc se jim nedařilo, některé děti nedokázaly pojmenovat písmeno a v tom bylo největší úskalí. Paní učitelka říkala, že jsou zvyklé mít písmeno doprovázené obrázky začínajícími na dané písmeno, že si to lépe spojí a vybaví. Některé děti zvládly písmeno poznat i vymyslet další slova, jiné zase ne. Pracovní list se dětem líbil, Křemílka a Vochomůrku si vybíraly rovnoměrně. Paní učitelka dbala na správný úchop psacího náčiní. Všechny děti tento pracovní list zvládly bez problémů. Na samotném závěru došlo k hodnocení od dětí v komunitním kruhu.

Celé dopoledne hodnotím vydařeně, jen jak jsem již zmínila paní učitelka nemusela tolikrát četbu zastavovat, zdržovalo to další aktivity. Také bych příště zvolila ke každému dřevěnému písmenu v pytlíčku obrázek s pomocnými slovy, které by dostalo dítě po vylosování písmene. Všechny dílčí cíle u jednotlivých aktivit byly naplněny.

b) Reflexe od vyučující

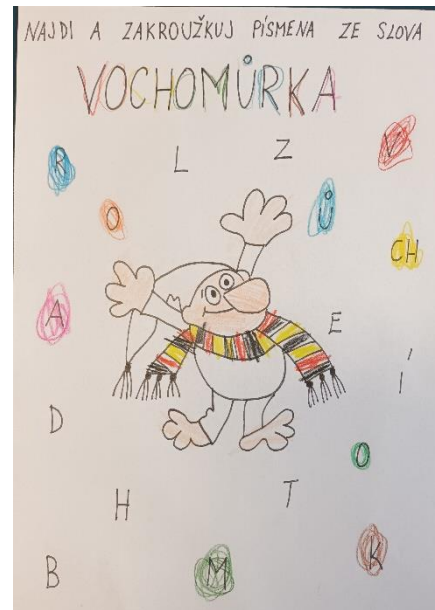
„Děti ráno prohlížely knížky, ve skupinkách si vyprávěly o pohádce z předešlého dne a nové pohádky vymýšlely. Diskutovaly, jaká bude dneska pohádka. Děti jsou zvyklé zacházet s knihami šetrně, ukládají si je na své místo do knihovničky. Tentokrát jsem četla pohádku pouze já, děti měly v pohádce pokračovat, Některé děti byly nesoustředěné, odpovídaly útržkovitě. Vždy se zaměřuji na odpovídání v celých větách, někomu to stále dělá problémy. Vytleskání slov na slabiky nedělá dětem problém, pouze dvě holčičky nedokážou určit počet slabik. Při výběru písmen z kouzelného pytlíčku většinou dětem dělalo problém určit písmeno a vymyslet slova. Děti potřebovaly návodné otázky a lepší by byly názorné obrázky k danému písmenu. Děti jsou zvyklé na písmeno s několika názornými ukázkami, dokážou poté písmeno vyvodit za pomoci obrázku. Při pracovním listu děti pracovaly samostatně, velice jim to šlo. V komunitním kruhu hodnotily celé dopoledne velmi kladně.“

c) Reflexe dětí

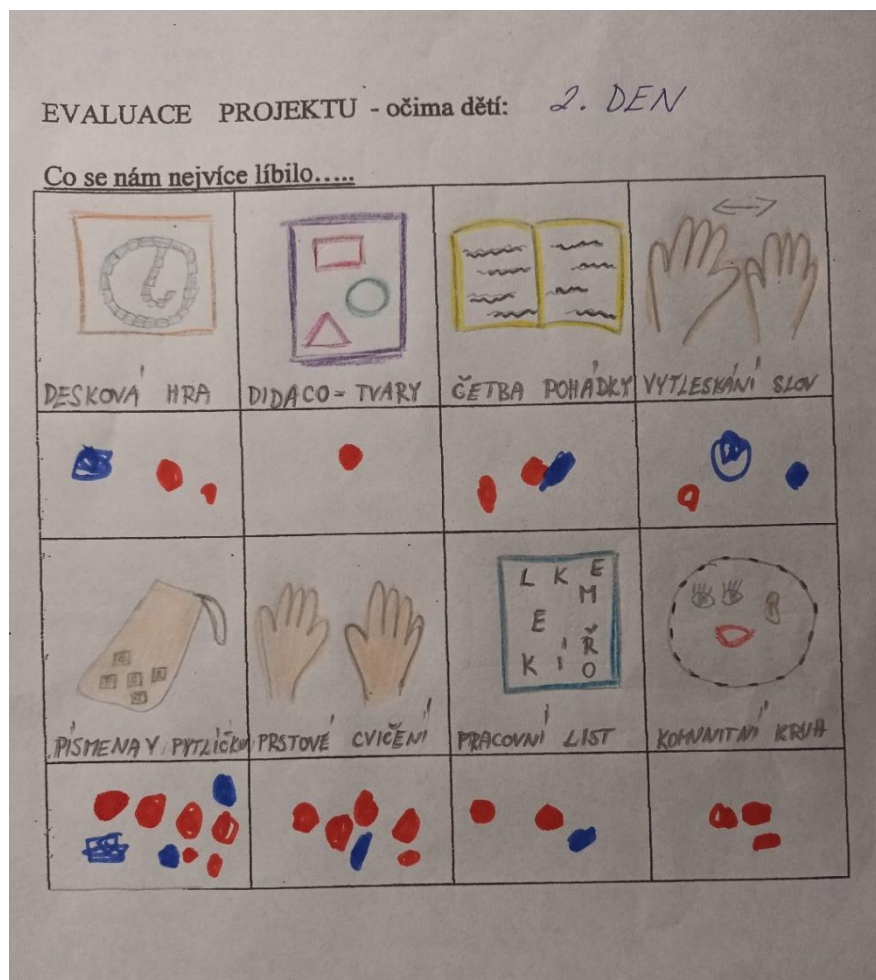
Děti si s sebou do komunitního kruhu vzaly hotové pracovní listy – ukázka dvou hotových (obr. 53, 54). Každé z dětí mělo možnost zhodnotit celé dopoledne, co se jim líbilo a co naopak nelíbilo. Dětem se líbilo: *„Mě se líbilo, jak jsme skládaly puzzle“* další hodnocení *„mě se líbil pracovní list“* V závěru umístily kolíček se svojí značkou na hodnotící smajlíky. Všechny značky byly na zeleném smajlíkovi. Na úplném konci dne došlo k zaznamenání do evaluační tabulky (obr. 55). Každé z dětí mělo k dispozici tři puntíky, které mělo umístit k činnostem, které se mu nejvíce líbily.

Obr. 53 Pracovní list Křemílek

Obr. 54 Pracovní list Vochomůrka

Obr. 55 Evaluace od dětí

8.6 Třetí den

Tento den bude pohádka o šití kalhot, veškeré činnosti budou směřovány k danému tématu.

a) Šijeme kalhoty (evokace – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** zalaminované kalhoty, provlečené provázky (obr. 56, 57)
- **Cíl:** rozvoj jemné motoriky, koordinace pohybů
- **Popis činnosti:** Děti mají za úkol provléknout provázek nebo mašli dírkami v kalhotách.

Obr- 56 Šití kalhot 1 (vlastní)

Obr. 57 Šití kalhot 2 (vlastní)

b) Pohádkové pexeso (evokace – skupinová forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** pexeso (obr. 58, 59, 60)
- **Cíl:** rozvoj paměti a soustředěnosti
- **Popis činnosti:** Připravené kartičky se dají obrázkem dolů. Děti vždy otočí dvě karty, pokud se shodují, vezmou si je k sobě a pokračují ve hře. Pokud se neshodují otočí je zpět a hraje další hráč. Hledají se vždy dva stejné obrázky. Ten, kdo má nejvíce dvojic vítězí.

Obr. 58 Pohádkové pexeso 1 (vlastní)

Obr. 59 Pohádkové pexeso 2 (vlastní)

Obr. 60 Pohádkové pexeso 3 (vlastní)

c) **Kam vede nit?** (evokace – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** zalaminovaná karta (obr. 61), mazací fix
- **Cíl:** rozvoj zrakové percepce / rozvoj soustředěnosti
- **Popis činnosti:** Děti mají za úkol buď prstem nebo mazacím fixem najít cívku, ke které vede začátek nitě.

Obr. 61 Kam vede nit? (vlastní)

d) Četba pohádky Jak šili kalhoty (příloha G) – uvědomění – hromadná forma

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** kniha *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky* od Václava Čtvrťka
- **Cíl:** rozvoj pozornosti a soustředěnosti / rozvoj paměti, vnímání a naslouchání
- **Popis činnosti:** Paní učitelka přečte pohádku, děti pozorně poslouchají, poté zodpoví připravené otázky.
- **Otázky k pohádce**
  - 1) Kdo vletěl oknem do světnice?
  - 2) Co dělal Vochomůrka, když mluvil?
  - 3) Proč musejí šít kalhoty?
  - 4) Proč jim nešlo navléknout nit do jehly?
  - 5) Proč musel Vochomůrka ven s jehlou?
  - 6) Když Křemílek zakopl o pařez, co se poté stalo?
  - 7) Kdo nakonec Vochomůrkovi ušil kalhoty?

e) Hlavní myšlenka (uvědomění – hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** žádné
- **Cíl:** zachycení hlavní myšlenky pohádky
- **Popis činnosti:** Děti mají za úkol říct hlavní myšlenku pohádky, o čem daná pohádka je.

f) Převyprávění pohádky (uvědomění – hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** žádné
- **Cíl:** rozvoj paměti a koncentrace / znovu vybavení celého příběhu bez obrázkového doprovodu
- **Popis činnosti:** Paní učitelka začne vyprávět příběh. Každý řekne dvě věty a pokračuje další v komunitním kruhu. Dokud se nepřevypráví celá pohádka, tak pokračují děti v kroužku stále dokola. Paní učitelka dbá, aby děti mluvily v celých větách.

g) Količkohraní (uvědomění – individuální i hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** kolíčky, zalaminované karty (obr. 62, 63)
- **Cíl:** rozvoj zrakové percepce
- **Popis činnosti:** Každé dítě dostane jednu kartičku. Jejich úkolem je správně připevnit kolíček na počáteční písmeno slova z kartičky.

Obr. 62 Količkohraní 1 (vlastní)

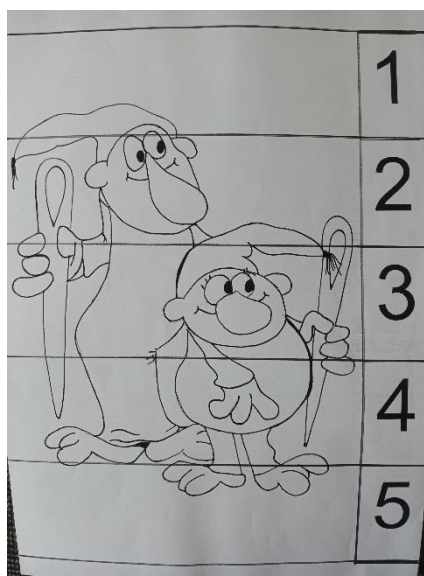
Obr. 63 Količkohraní 2 (vlastní)

h) Prstové cvičení (uvědomění – hromadná forma)

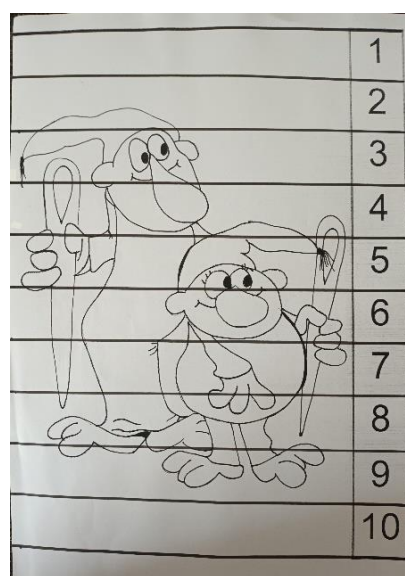
- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** báseň (obr. 37)
- **Cíl:** uvolnění a procvičení rukou
- **Popis činnosti:** Děti opakují po paní učitelce báseň s pohyby rukou.

i) Pracovní list Rozstříhej a slož podle čísel (uvědomění – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** pastelky, nůžky, ořezávátko, pracovní listy (obr. 64, 65), čisté papíry, lepidlo
- **Cíl:** rozvoj zrakové percepce a soustředěnosti / procvičení počtů
- **Popis činnosti:** Děti, které ještě nejsou předškolní budou mít pracovní list s čísly 1-5. Předškolní děti budou mít čísla 1-10. Úkolem dětí je vykreslit postavičky, poté rozstříhat. Paní učitelka dbá na bezpečné zacházení s nůžkami. Děti po rozstříhání dostanou čistý papír, na který podle čísel nalepí obrázek.

Obr. 64 Pracovní list lehčí varianta (vlastní)

Obr. 65 Pracovní list těžší varianta (vlastní)

j) Komunitní kruh (reflexe – individuální i hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** hodnotící karty – smajlíci (obr. 7), vypracované pracovní listy
- **Cíl:** reflexe celého dopoledne
- **Popis činnosti:** Doprostřed komunitního kruhu dáme vyhotovené pracovní listy, každé z dětí dostane možnost zhodnotit celé dopoledne. Také zhodnotit, jak se mu pracovalo. Každé z dětí umístí svou značku na hodnotící karty.

Na samotném závěru dojde k vyplnění evaluační tabulky od dětí a zaznamenání získaných dat tohoto dne do tabulky (příloha C).

8.7 Reflexe třetího dne

Třetího dne se účastnilo 10 dětí, z toho 3 chlapci a 7 dívek. Tyto děti byly stejné jako předešlé dny. Rozdělení reflexe na vlastní, od vyučující a od dětí.

a) Vlastní reflexe

Ráno při ranních hrách měly děti k dispozici jiné hry, než předešlé dny. Dnes to bylo směřováno tematicky k pohádce tohoto dne. Vyšívání kalhot se dětem velice líbilo, bylo to pro ně něco nového. Některým dětem dělalo provlékání problém, ale to bylo spíše šířkou mašle, chtělo by zvolit užší nebo větší otvory pro provlékání. Kalhoty, u kterých byl na provlékání provázek, to se dětem dařilo lépe. Reakce jednoho chlapce, kterému provlékat moc nešlo „*zkusil jsem to, ale moc to nešlo.*“ Z pohádkového pexesa byly děti nadšené i paní učitelka. Pexeso bylo mnohem větší než běžné pexeso a tím, že jsem ho zalaminovala, tak i jeho životnost se prodloužila. Pracovní karta „Kam vede nit?“ děti také velmi bavila, vyplňovaly jí pomocí smazatelného fixu. Zvládly to všechny děti i opakovaně se k této aktivitě vracely. Samotná četba pohádky proběhla v poklidné atmosféře, děti pozorně naslouchaly a poté zvládly zodpovědět všechny připravené otázky k pohádce. Otázky byly schované v dopise od Křemílka a Vochoomůrky. Dětem se moc líbilo, že mohou hledat, kde se ve třídě dopis ukrývá. Převyprávění pohádky dělalo dětem problém. Děti samozřejmě mluvily útržkovitě, a ne v celých větách. Paní učitelka musela často pomáhat a návodnými otázkami nasměrovat děti k pokračování pohádky. Chtělo by se na toto více zaměřit. Količkohraní nedělalo dětem sebemenší problémy, vizuálně si dokázaly spojit začáteční písmeno s výběrem ve spodní části kartičky. Všechny obrázky na kartičkách zvládly děti pojmenovat. Prstové cvičení již děti zvládaly samy, hezky si ji celou pamatovaly. Pracovní list dětem nedělal problém, jen jim vše trvá o poznání déle než u dětí ve vedlejší třídě. Děti zvládly vykreslit a rozstříhat. Líbilo se mi, že děti dostaly od paní učitelky zvláštní papír, na kterém nanášely lepidlo na papírky, aby nezašpinily stůl. Všechny děti poté zvládly složit číslice, tak jak jdou za sebou samy. Jen jedna holčička vynechala jedno číslo a celé se jí to posunulo. Následně proběhlo hodnocení v komunitním kruhu.

Celé dopoledne bylo velmi vydařené, děti všechny činnosti velice bavily a rády se k nim znovu vracely. Příště bych zvolila jinou mašli k šití kalhot anebo jak radila paní učitelka tupou jehlu k provlékání. Všechny dílčí cíle u jednotlivých aktivit byly naplněny.

b) Reflexe od vyučující

„Provlékání nitě u kalhot dělalo dětem problémy, nestřídaly totiž spodní a vrchní stranu k provlékání. Jeden chlapeček u toho vznesl úsměvný komentář: „nedělá se mi to hodně moc dobře.“ Děti velice zaujalo pohádkové pexeso, nejprve jsme si společně v komunitním kruhu pojmenovali jednotlivé postavy z pohádek a poté si děti pexeso hrály. Většinou v menších skupinkách a střídaly se. Dnešní den jsem četla pohádku sama, děti pozorně naslouchaly a na závěr odpovídaly na připravené otázky. U převyprávění pohádky jsem musela dětem radit, jak pohádka pokračuje. Dbala jsem na odpovídání v celých větách, což dětem dělá neustále problémy. Količkohraní – děti poznaly začáteční písmeno u obrázku, jelikož měly nad obrázkem slovo napsané (zaměřeno na zrakové vnímání). U pracovního listu pracovaly děti samostatně, byly zvolené dvě varianty, lehčí a těžší, protože ne všechny děti u mě ve třídě jsou předškolní. Na závěr došlo k hodnocení v komunitním kruhu, všechny děti umístily svoji značku na zeleného smajlíka.“

c) Reflexe dětí

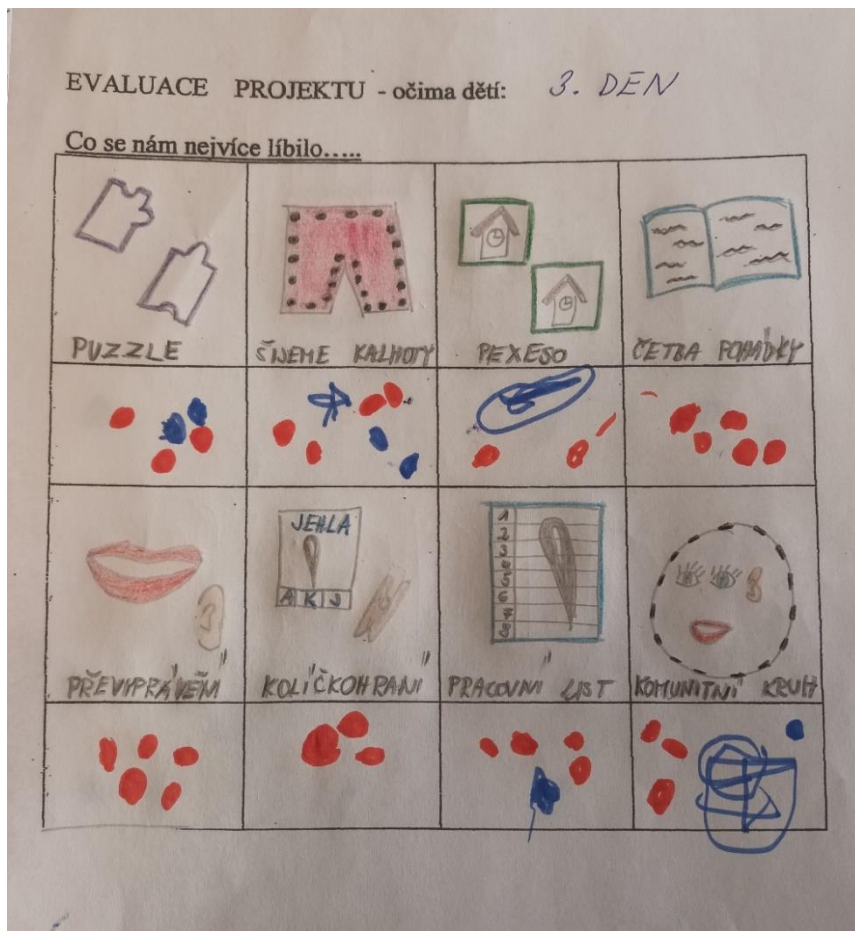
Děti si s sebou do komunitního kruhu vzaly hotové pracovní listy – ukázka dvou hotových (obr. 66, 67). Každé z dětí mělo možnost zhodnotit celé dopoledne, co se jim líbilo a co naopak nelíbilo. Děti většinou říkaly: „*Mě se líbilo, jak jsme hrály pexeso,*“ další hodnocení „*mě se líbil pracovní list*“ nebo „*mě se líbilo, jak jsme dávaly kuličky k písmenům.*“ V závěru umístily kuliček se svojí značkou na hodnotící smajlíky. Všechny značky byly na zeleném smajlíkovi. Na úplném konci dne došlo k zaznamenání do evaluační tabulky (obr. 68). Každé z dětí mělo k dispozici tři puntíky, které mělo umístit k činnostem, které se mu nejvíce líbily.

Obr. 66 Pracovní list lehčí varianta

Obr. 67 Pracovní list těžší varianta

Obr. 68 Evaluace od dětí

8.8 Čtvrtý den

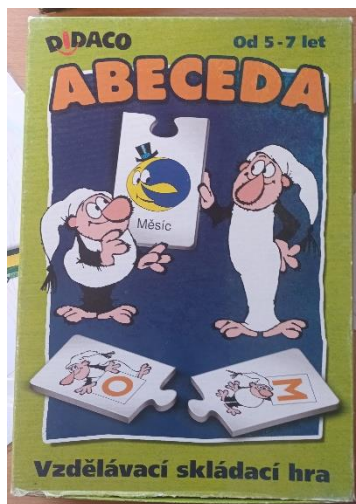
Čtvrtý den bude pohádka *Jak zmizeli drakovi*. Ráno bude u stolečku připravena aktivita, kde si každé dítě vyrobí draka.

a) Výroba draka (evokace – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** brambory, temperové barvy, štětec, čtvrtky, hýbací oči, lihový fix, pastelky, plastová vidlička, lepidlo, papírový Křemílek a Vochomůrka
- **Cíl:** rozvoj tvořivosti a fantazie
- **Popis činnosti:** Děti si štětcem natrou brambory temperovými barvami. Brambory obtisknou na čtvrtku, jeden obtisk je jedna hlava draka. Tělo drakovi dokreslí pastelkami. Nohy a krky dodělají lihovým fixem. Zuby drakům obtisknou vidličkou a nalepí hýbací oči.

b) Abeceda – vzdělávací skládací hra (evokace – individuální i skupinová forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** Abeceda – vzdělávací skládací hra (obr. 69)
- **Cíl:** rozeznávání písmen abecedy
- **Popis činnosti:** Děti mají za úkol sestavit k sobě kartičky, vždy dvě, které sestávají z obrázku a počátečního písmene.

Obr. 69 Abeceda (Didaco)

c) Četba pohádky *Jak zmizeli drakovi* (příloha H) – uvědomění – hromadná forma

- **Organizace:** v komunitním kruhu

- **Pomůcky:** kniha *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochoomůrky* od Václava Čtvrťka
- **Cíl:** rozvoj pozornosti a soustřednosti / rozvoj paměti, vnímání a naslouchání / rozvoj tvořivosti a fantazie, znovu vybavení
- **Popis činnosti:** Paní učitelka čte pohádku, během čtení dvakrát zastaví čtení na smluvených místech. Zeptá se dětí, jak by mohla pohádka dál pokračovat. Poté pohádku dočte dokonce, následují otázky k příběhu.
- **Otázky k pohádce**
  - 1) Co si Křemílek s Vochoomůrkou nesli domů?
  - 2) V co se proměnila rybka, když jí Vochoomůrka pokropil vodou?
  - 3) Jak se jmenoval vodník?
  - 4) Když pukla podlaha, co vylezlo?
  - 5) Kolik měl drak hlav?
  - 6) Chutnali drakovi borůvky?
  - 7) Kdo Křemílka s Vochoomůrkou zachránil před drakem?
  - 8) Jak je vodník zachránil?

d) Převyprávění pohádky (uvědomění – hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** žádné
- **Cíl:** rozvoj paměti a koncentrace / znovu vybavení celého příběhu bez obrázkového doprovodu
- **Popis činnosti:** Paní učitelka začne vyprávět pohádku. Každý řekne dvě věty a pokračuje další v kruhu. Dokud se nepřevypráví celá pohádka, tak pokračují děti v kroužku stále dokola. Paní učitelka dbá na mluvení v celých větách.

e) Charakteristika postav (uvědomění – hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** žádné
- **Cíl:** vystihnout charakteristiku postav, mluvit v celých větách
- **Popis činnosti:** Paní učitelka s dětmi vyjmenuje postavy z pohádky. U jednotlivých postav děti určí charakteristiku, zda je hodná/zlá, nápomocná/ nebo naopak atd. Děti mluví v celých větách, řeknou důvod, proč vybraly tuto charakteristiku.

f) Dějová posloupnost (uvědomění – skupinová forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** obrázkové karty (obr. 70, 71)
- **Cíl:** zvládnout seřadit obrázky, které následují po sobě – zdůvodnění, znovu vybavení pohádky
- **Popis činnosti:** Na koberci budou připravené kartičky s obrázky z pohádky. Děti mají za úkol seřadit obrázky od prvního k poslednímu, jak následovaly v pohádce. Začne určené dítě a pokračují podle oslovení od paní učitelky.

Obr. 70 Dějová posloupnost 1 (vlastní)

Obr. 71 Dějová posloupnost 2 (vlastní)

g) Uvolňovací cvičení (uvědomění – individuální forma)

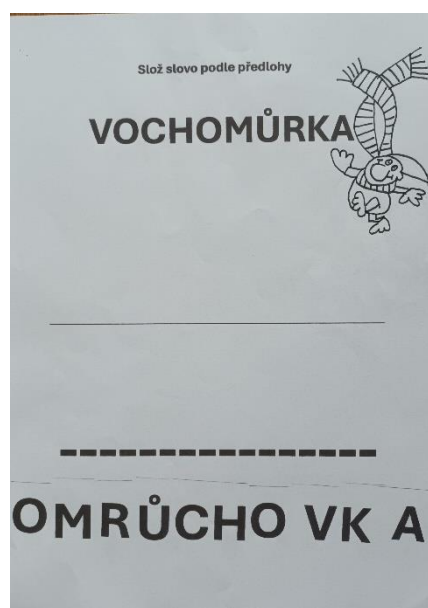
- **Organizace:** v půlkruhu okolo interaktivní tabule
- **Pomůcky:** interaktivní tabule
- **Cíl:** uvolnění a procvičení ruky
- **Popis činnosti:** Děti mají za úkol udělat spirálu, vlnky a obloučky. U interaktivní tabule se vystřídají postupně všechny děti.

h) Pracovní list Slož slovo podle předlohy (uvědomění – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** nůžky, lepidlo, pastelky, ořezávátko, pracovní listy (obr. 72, 73)
- **Cíl:** rozvoj jemné motoriky / rozvoj zrakové percepce, soustředěnosti
- **Popis činnosti:** Děti mají za úkol odstříhnout spodní část pracovního listu a rozstříhat na jednotlivá slova. Podle předlohy, slova, které je v horní části pracovního listu složit slovo na připravený řádek. Na závěr si mohou vykreslit postavičku.

Obr. 72 Pracovní list (vlastní)

Obr. 73 Pracovní list (vlastní)

i) Komunitní kruh (reflexe – individuální i hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** vypracované pracovní listy, hodnotící karty – smajlíky (obr. 7)
- **Cíl:** reflexe celého dopoledne
- **Popis činnosti:** Doprostřed komunitního kruhu dáme vyhotovené pracovní listy, každé z dětí dostane možnost zhodnotit celé dopoledne. Také zhodnotit, jak se mu pracovalo. Každé z dětí umístí svou značku na hodnotící karty.

Na samotném závěru dojde k vyplnění evaluační tabulky od dětí a zaznamenání získaných dat tohoto dne do tabulky (příloha C).

8.9 Reflexe čtvrtého dne

Tohoto dne se účastnilo 10 dětí, z toho 3 chlapci a 7 dívek. Reflexe je rozdělena na vlastní reflexi, reflexi vyučující a reflexi dětí.

a) Vlastní reflexe

V ranních aktivitách byla zařazena výtvarná činnost, výroba draka – ukázka jednoho hotového (obr. 74). Děti tato činnost velmi bavila, měly na výběr z několika barev, jaké si chtějí udělat dračí hlavy. Paní učitelka i zapojila krátké uvolňovací cvičení, při kresbě těla draka. Poté si děti dotvářely draka, hezké bylo, že paní učitelka ještě přidala Křemílka a Vochomůrku k drakovi. Hra Abeceda děti bavila, poznat písmena jim nedělalo problém, ani najít slovo začínající na dané písmeno, jelikož u toho byl obrázek, tak nebyl žádný problém. Četba pohádky proběhla v klidné atmosféře, jen paní učitelka častokrát zastavovala a ptala se dětí, jak by mohla pohádka pokračovat. Zbytečně se ptala tolikrát, stačilo by méně, pro děti byla pohádka poté moc dlouhá a nesoustředily se. Při zastavení četby někdy vymyslely zajímavé pokračování, jindy vůbec nic. Ve fázi, když se hlavy draků začaly dohadovat se paní učitelka zeptala, jak by to mohlo pokračovat: „*Křemílek s Vochomůrkou by mohli začít utíkat,*“ „*budou se dívat, jak se draci perou.*“ Křemílek s Vochomůrkou doběhli k potoku: „*mohli by plavat,*“ „*vodník jim pomůže,*“ „*mohl by tam být most a oni by po něm běželi, drak by byl moc těžký a most by se s ním propadl.*“ Drak nikoho neviděl: „*mohl by se naštvat,*“ „*Křemílek s Vochomůrkou mohli být schovaní za stromem.*“ Charakteristika dětem nedělala problém. Převyprávění pohádky paní učitelka spojila s dějovou posloupností. Líbilo se mi, že paní učitelka rozdělila děti na dvě skupiny. Děti si vyzkoušely práci ve skupině. Obě skupinky dostaly čtyři kartičky a měly se mezi sebou domluvit, kterou kartičku tam dají. Bylo hezké děti pozorovat, jak se mezi sebou domlouvají, aby to ta druhá skupina neslyšela. Dějovou posloupnost správně seřadily, paní učitelka musela trochu napovídat. Uvolňovací cvičení na interaktivní tabuli děti velmi bavilo. S interaktivní tabulí paní učitelka pracuje, protože je to ozvláštnění pro děti. Pracovní list dětem nedělal problém, jen u slova Vochomůrka byl problém s písmenem CH, paní učitelka musela děti upozornit, že C a H je dohromady, aby je nerozstříhaly zvlášť. Paní učitelka říkala, že by bylo lepší udělat mezi písmeny větší mezery. Následně proběhlo hodnocení v komunitním kruhu.

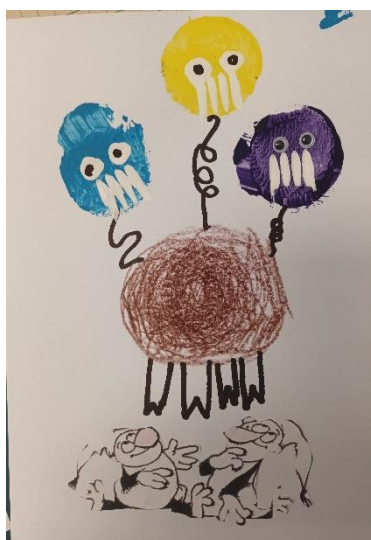
Celkově hodnotím celé dopoledne velmi vydařeně, děti vše bavilo a hezky se do aktivit zapojovaly. Všechny dílčí cíle u jednotlivých aktivit byly naplněny.

b) Reflexe od vyučující

„Děti při výrobě draka používaly temperové barvy dle fantazie a přání dětí. Při kresbě těla draka byla zapojena rovněž grafomotorika k uvolnění ruky (použily jsme voskovky). Prsem byly dodělané oči nebo také samolepící oči byly použité. Dnes jsem četla pohádku já, děti do vymýšlely pokračování, někdy velmi zajímavé jindy je nic nenapadlo. U dějové posloupnosti jsme procvičili práci ve skupinkách, jaký obrázek bude následovat. Děti krásně spolupracovaly ve skupinkách a hezky se mezi sebou domlouvaly. Velký úspěch měla interaktivní tabule. Děti rády pracují na interaktivní tabuli. Grafomotoriku jsme prováděly pomocí speciálního pera na tabuli. Když na tabuli pracují prstem, tak mají neuvolněnou ruku. Také to poté dělají dvojité čáry a zaclánějí si. Pracovní list, děti neskládaly písmena na připravenou linku. Písmena se vznášela nad řádkem. Problém byl s písmenem CH, bylo by potřeba mít větší mezery mezi písmeny, aby děti poznaly, že C a H patří k sobě. Na závěr došlo k hodnocení v komunitním kruhu.“

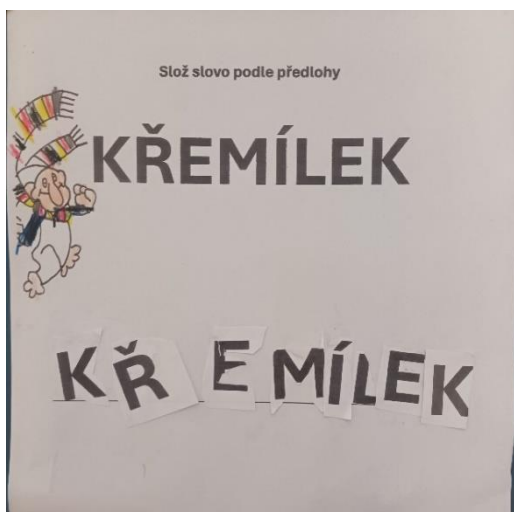
c) Reflexe dětí

Děti si s sebou do komunitního kruhu vzaly hotové pracovní listy – ukázka dvou hotových (obr. 75, 76). Každé z dětí mělo možnost zhodnotit celé dopoledne, co se jim líbilo a co naopak nelíbilo. Děti většinou říkaly: „Mě se líbilo, jak jsme malovaly draka,“ další hodnocení „mě se líbil pracovní list“ nebo „mě se líbilo, jak jsme dělaly vlnky na tabuli.“ V závěru umístily kolíček se svojí značkou na hodnotící smajlíky. Všechny značky byly na zeleném smajlíkovi. Na úplném konci dne došlo k zaznamenání do evaluační tabulky (obr. 77). Každé z dětí mělo k dispozici tři puntíky, které mělo umístit k činnostem, které se mu nejvíce líbily.

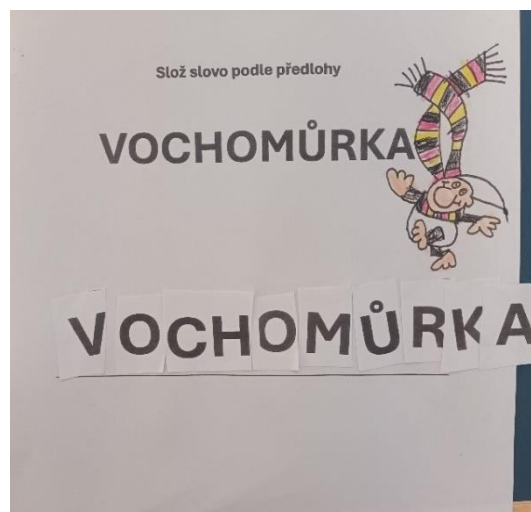

Obr. 74 Vyrobený drak

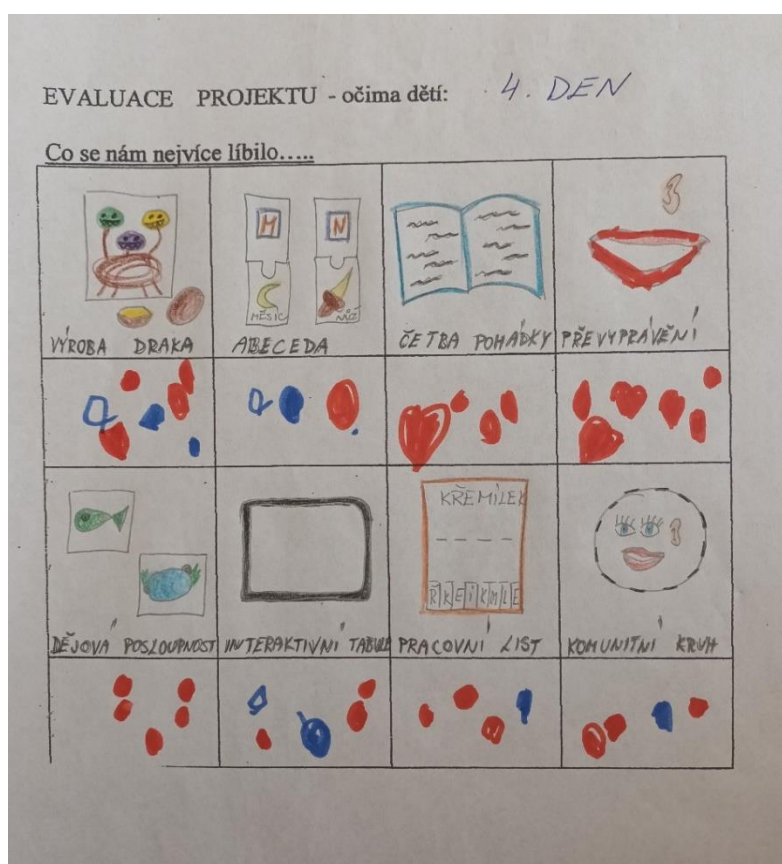

Obr. 75 Pracovní list Křemílek

Obr. 76 Pracovní list Vochomůrka

Obr. 77 Evaluace od dětí

8.10 Pátý den

Poslední den bude provázen pohádkou *Jak vezli vejce na sáňkách*.

a) Skládání slov podle předlohy (evokace – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** dřevěné korálky, drátky, zalaminované kartičky (obr. 78, 79, 80)
- **Cíl:** poznání jednoduchých obrazně znakových systémů, přiřazení stejných symbolů k sobě
- **Popis činnosti:** Děti si vylosují kartičku, podle které budou navlékat korálky na drátek.

Obr. 78 Kartičky 1 (vlastní)

Obr. 79 Kartičky s dřevěnými korálky (vlastní)

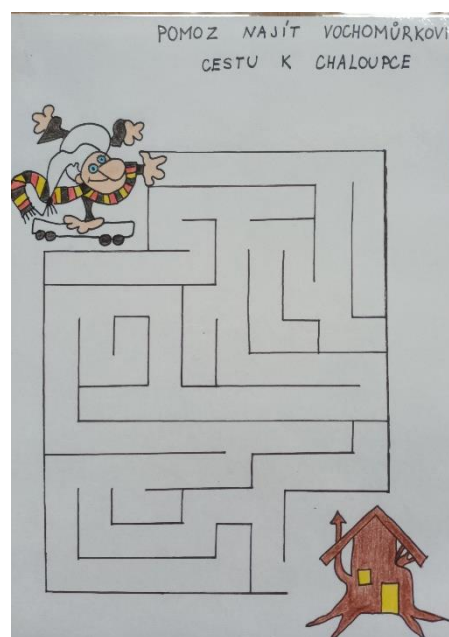
Obr. 80 Příklad skládání (vlastní)

b) Hledání správné cestičky (evokace – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** mazací fix, zalaminované karty (obr. 81, 82)
- **Cíl:** rozvoj zrakové percepce
- **Popis činnosti:** Děti mají za úkol pomocí mazacího fixu najít cestu Křemílkovi nebo Vochomůrkovi k pařezové chaloupce.

Obr. 81 Hledání cesty 1 (vlastní)

Obr. 82 Hledání cesty 2 (vlastní)

c) Spontánní příběh (evokace – hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** kniha *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky* od Václava Čtvrťka
- **Cíl:** rozvoj fantazie
- **Popis činnosti:** Paní učitelka dětem v komunitním kruhu ukáže obrázek k pohádce *Jak vezli vejce na sáňkách*. Úkolem dětí bude vymyslet o čem by daná pohádka mohla být. Zkusit vymyslet celou pohádku.

d) Četba pohádky Jak vezli vejce na sáňkách (příloha I) – uvědomění – hromadná forma

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** kniha *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky* od Václava Čtvrťka
- **Cíl:** rozvoj pozornosti a soustředěnosti/ rozvoj paměti, vnímání a naslouchání/ rozvoj tvořivosti a fantazie/znovu vybavení
- **Popis činnosti:** Paní učitelka přečte pohádku, děti soustředěně poslouchají. Následně zodpoví připravené otázky. Na závěr zhodnocení, zda příběh vymyšlený od dětí se nějak shodoval s tím přečteným.

- **Otázky k pohádce**

- 1) Co vymysleli Křemílek s Vochoomůrkou, aby zahnali dlouhou chvíli v zimě?
- 2) Kdo se vydal pro vejce, Křemílek nebo Vochoomůrka?
- 3) Kdo uviděl Vochoomůrku s vejcem?
- 4) Jak se tchoř jmenuje?
- 5) Proč je tchoř sledoval?
- 6) Co mezitím dělal Křemílek?
- 7) Jak je Křemílek nakonec zachránil?
- 8) Snědl tchoř Šuperka vajíčko?

e) **Obrázkové čtení** (uvědomění – hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** pohádka přepsaná do obrázkového čtení (příloha J), obrázkové karty (obr. 83, 84, 85)
- **Cíl:** rozvoj řečových dovedností, pohotová reakce
- **Popis činnosti:** Paní učitelka si s dětmi přečte znovu pohádku, s tím rozdílem, že paní učitelka v některých částech zastaví a ukáže dětem obrázek. Děti do pohádky doplní slovo ve správném tvaru, které je na obrázku

Obr. 83 Obrázkové karty 1 (vlastní)

Obr. 84 Obrázkové karty 2 (vlastní)

Obr. 85 Obrázkové karty 3 (vlastní)

f) **Vytleskání slov na slabiky** (uvědomění – individuální i hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** žádné
- **Cíl:** zvládnout vytleskat jednotlivá slova na slabiky, slabiky spočítat
- **Popis činnosti:** Slova k vytleskání (Křemílek, Vochomůrka, vejce, tchoř, Šuperka, sáňky, slepice, chaloupka, polštář, dveře). Paní učitelka řekne jedno slovo, na kterém dětem ukáže, jak postupovat (Kře-mí-lek) – tleskli jsme třikrát. Další slova budou jednotlivě vytleskávat děti.

g) **Pracovní list Šála** (uvědomění – individuální forma)

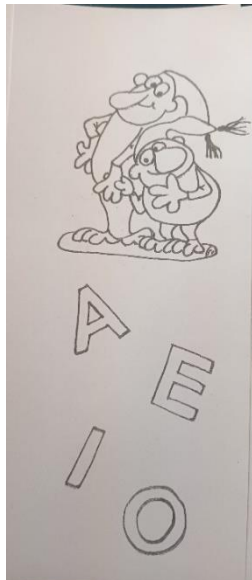
- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** pastelky, ořezávatko, pracovní list (obr. 86)
- **Cíl:** rozvoj zrakové percepce a soustředěnosti
- **Popis činnosti:** Děti mají za úkol pravidelně střídat tři barvy na šále.

Obr. 86 Pracovní list Šála (vlastní)

h) Výroba záložky (uvědomění – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** záložky (obr. 87)
- **Cíl:** dárek pro děti
- **Popis činnosti:** Děti dostanou záložku, kterou si mohou doma vykreslit a vložit do knihy, kterou zrovna čtou s rodiči nebo, kterou si prohlížejí.

Obr. 87 Záložka (vlastní)

i) Volná kresba (reflexe – individuální forma)

- **Organizace:** u stolečku
- **Pomůcky:** bílé papíry A4, pastelky, ořezávátko
- **Cíl:** reflexe od dětí
- **Popis činnosti:** Děti mají za úkol nakreslit, co se jim během celého týdne líbilo, či nelíbilo. Dbáme na správný úchop psacího náčiní.

j) Komunitní kruh (reflexe – individuální i hromadná forma)

- **Organizace:** v komunitním kruhu
- **Pomůcky:** hotové výkresy, hodnotící karty (obr. 7)
- **Cíl:** celková reflexe literárního projektu

- **Popis činnosti:** Děti vezmou hotové výkresy s sebou do komunitního kruhu. Každé dostane možnost říct, co nakreslilo a proč. Také mají možnost zhodnotit celý literární projekt. Děti umístí na hodnotící smajlík svůj kolíček se značkou. Děti vysvětlí svůj výběr.

Na samotném závěru dojde k vyplnění evaluační tabulky od dětí a zaznamenání získaných dat tohoto dne do tabulky (příloha C).

8.11 Reflexe pátého dne

Tohoto dne se projektu účastnilo 10 dětí, z toho 3 chlapci a 7 dívek. Celého týdne se účastnily stejné děti, jako předvýzkumu. Některé děti přišly navíc, ale do literárního projektu jsem je nezahrnula.

a) Vlastní reflexe

Ráno byly u stolečku připravené tyto aktivity: Skládání slov podle předlohy – dětem dělalo problém v tolika korálích najít ten správný. Pro příště by chtělo zvolit větší korálky, aby se v tom dětem lépe orientovalo. Další aktivita byla hledání správné cestičky k pařezové chaloupce, toto děti zvládaly parádně. Nikomu nedělalo problém najít správnou cestu. Spontánní příběh – děti nezvládly vymyslet zajímavé příběhy, jen je napadlo, že vejce bylo kamarád Křemílka a Vochomůrky a šli společně sáňkovat. Po domluvě paní učitelka četla rovnou s dětmi pomocí obrázkových karet, aby se nemusela pohádka číst dvakrát. V předešlých dnech to bylo pro děti velmi zdlouhavé, tak jsme se dnes domluvily, že bude rovnou obrázkové čtení, a bylo to mnohem lepší. Děti vydržely být soustředěné a se zaujetím poslouchaly. Vytleskání slov dětem nedělá sebemenší problémy, již i všechny děti zvládají určit správný počet slabik. S určením počátečního písmena mají problém jen dvě děti, jinak ostatní zvládají. Pracovní list děti zvládly, nedělalo jim problém střídat pravidelně tři barvy. Výroba záložky se z časových důvodů nekonala, ale děti ji dostaly domů do knihy. Děti poté měly za úkol nakreslit, co se jim z celého týdne nejvíce líbilo, či naopak nelíbilo. Většina dětí kreslila pouze pařezovou chaloupku nebo Křemílka a Vochomůrku. Někteří nakreslily výra, jiní zase hodiny s jednou ručičkou. Na samotném závěru došlo k hodnocení v komunitním kruhu. Děti si vzaly nakreslené obrázky s sebou do komunitního kruhu a měly ostatním kamarádům povědět, co nakreslily a proč. Bylo vidět, že děti takovouto zpětnou vazbu nejsou zvyklé dělat, nevěděly, co mají povídat.

Celé dopoledne hodnotím pozitivně, ač toho měly děti za úkol hodně, zvládlo se všechno, jen v delším časovém úseku, než jsem předpokládala. Všechny dílčí cíle u jednotlivých aktivit byly naplněny.

b) Reflexe vyučující

„K hledání správné cestičky, děti používaly mazací fix, bylo to pro ně opět něco nového. Vyplnily cestu a poté papírovým ubrouskem setřely. Skládání slov podle předlohy dělalo

některým dětem problém, jiné zase neměly problém. Jen korálky na navlékání byly moc malé. Při obrázkovém čtení dělá dětem problém, když je obrázek na začátku věty. Nevědí, jaký tvar slova mají říct. Musela jsem dětem přečíst znovu větu předešlou, aby mohly doplnit správné slovo. Děti se střídaly v kruhu, jak seděly vedle sebe. Záložky dostaly děti domů, jako malý dáreček, aby si ji daly do své knížky. V komunitním kruhu proběhlo hodnocení celého dopoledne a zároveň celého týdne. Byl to pro děti hezky strávený týden s Křemílkem a Vochoomůrkou. Paní učitelka Lenka měla pro děti připraveno spousty zajímavých vlastnoručně vyrobených pomůcek, aktivit, včetně kulis k pohádce. Velice ji chválím.“

c) Reflexe dětí

Děti si s sebou do komunitního kruhu vzaly hotové pracovní listy – ukázka jednoho hotového (obr. 88). Také si s sebou vezmou hotové výkresy – ukázka dvou (obr. 89, 90) Každé z dětí mělo možnost zhodnotit celé dopoledne, co se jim líbilo a co naopak nelíbilo. Děti většinou říkaly: „*Mě se líbilo, jak jsme skládaly slova – ty korálky,*“ další hodnocení „*mě se líbil pracovní list*“ nebo „*mě se líbilo, jak jsme dostaly záložku.*“ V závěru umístily kolíček se svojí značkou na hodnotící smajlíky. Všechny značky byly na zeleném smajlíkovi. Na úplném konci dne došlo k zaznamenání do evaluační tabulky (obr. 91). Každé z dětí mělo k dispozici tři puntíky, které mělo umístit k činnostem, které se mu nejvíce líbily.

Obr. 88 Pracovní list Šála

Obr. 89 Kresba od dětí

Obr. 90 Kresba od dětí

EVALUACE PROJEKTU - očima dětí: 5. DEN

Co se nám nejvíce líbilo.....

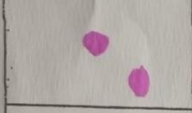

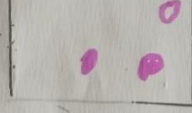
<p>JEHLA</p>			
SKLÁDÁNÍ	HLEDÁNÍ CESTÍČKY	SPONTÁNNÍ PŘÍBĚH	OBRAZKOVÉ ČTENÍ
PRACOVNÍ LIST	VÝROBA ZAČLOŽKY	KRESBA POHÁDKY	KOMUNITNÍ KRUH

Obr. 91 Evaluace od dětí

Tento den také proběhlo hodnocení pohádek, která se dětem líbila nejvíce. Jednoznačně zvítězila pohádka *Jak zmizeli drakovi*, která se líbila polovině třídy. Poté následovala pohádka *Jak vezli vejce na sáňkách*. Nejméně se dětem líbila pohádka *Jak rozbili sluníčkovou basu* a *Jak šili kalhoty*. Mohlo to být také spojené s délkou čtení, kdy paní učitelka někdy až zbytečně prodlužovala čtení. Chápu, ale proč se dětem nejvíce líbila pohádka o drakovi, samotný drak je zajímavý. Děti také zaznamenaly své hlasy do evaluační tabulky (obr. 92).

EVALUACE PROJEKTU - očima dětí:

Co se nám nejvíce líbilo.....

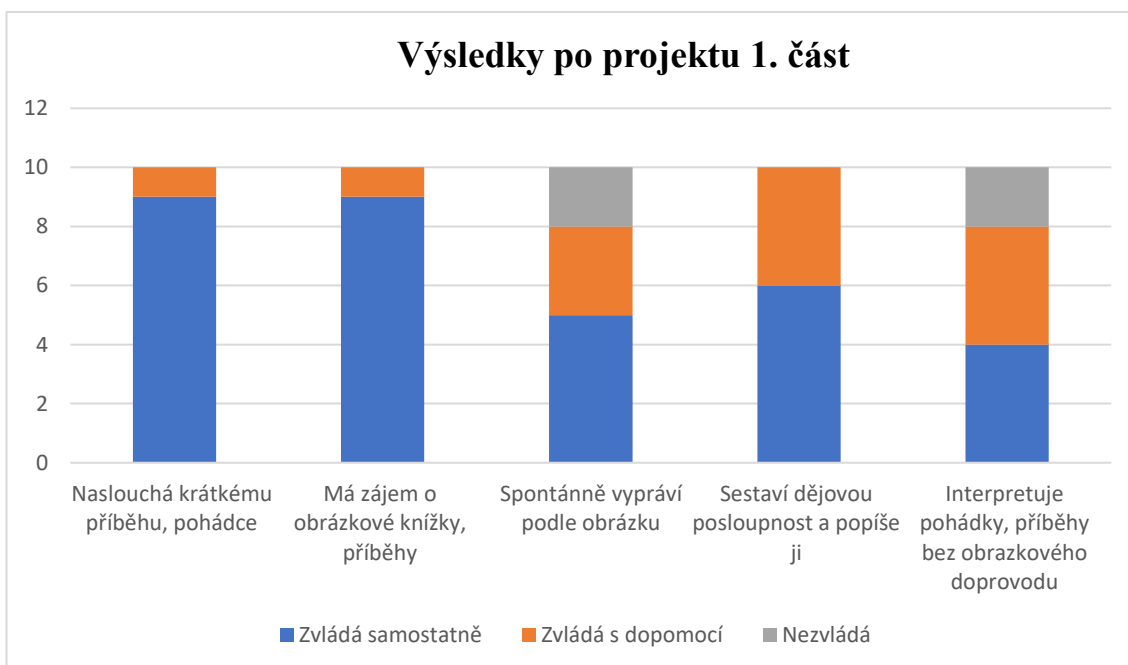
			
			
			
			

Obr. 92 Evaluace od dětí

8.12 Vyhodnocení literárního projektu

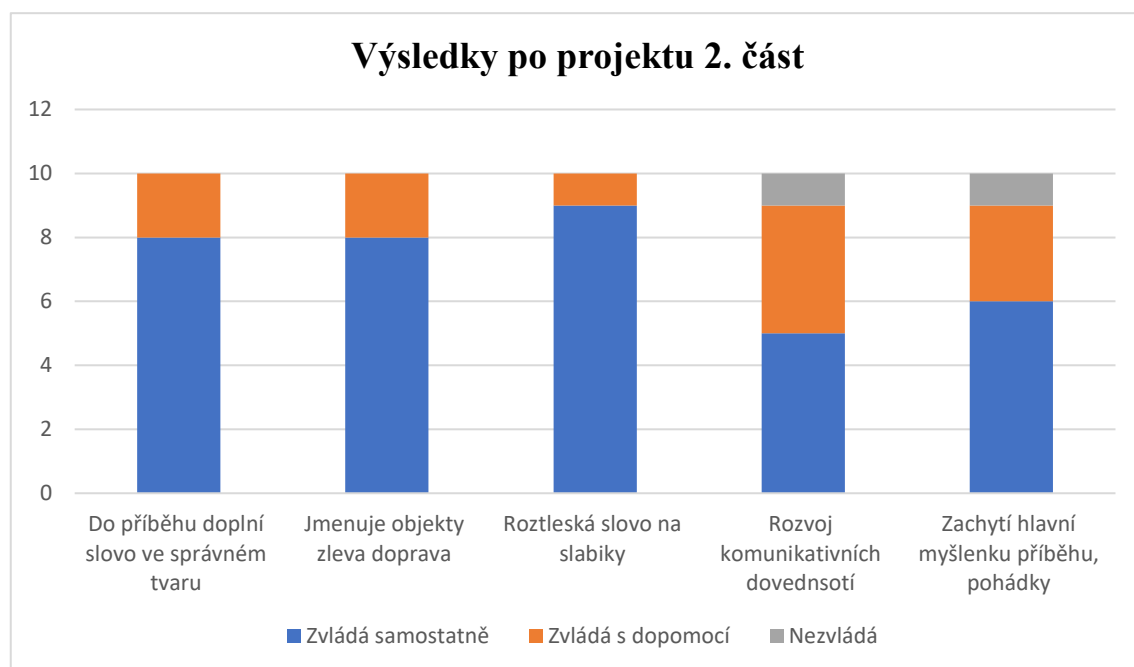
Literární projekt trval celý týden, tedy pět dnů, během kterých se pracovalo s knihou *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochoomůrky*. Převážná část dětí tuto knihu znala. Celý týden byly voleny různorodé aktivity, aby projekt nebyl stále stejný a byl pro děti záživný. Během celého týdne jsem postupně vyplňovala tabulku (příloha C). Poté došlo k vyhodnocení a zanesení do grafů.

V první části (graf 5) se dozvídáme údaje, skoro celá zkoumaná skupiny má zájem o obrázkové knížky, během celého týdne si je prohlížely a opakovaně se k nim vracely. S tím souvisí naslouchání krátkému příběhu či pohádce, jak vidíme v grafu i toto zvládá téměř celá skupina, kromě jednoho. Jak se zde píše, zvládají naslouchat krátkému příběhu, když je již delší, tak pozornost klesá a jsou roztržité. Spontánně vyprávět podle obrázků, toto moc dětem nešlo. V této třídě byla skupinka asi pěti dětí, které měly „bujnou“ fantazii a zvládly vymyslet krásné příběhy, zbytku to dělalo problémy. Sestavování dějové posloupnosti zvládala větší část zkoumané skupiny samostatně, zbylé děti potřebovaly od paní učitelky návodné otázky. Interpretace pohádky bez obrazového doprovodu, toto opět dělalo dětem problémy. Některé děti zvládaly s přehledem, jiné naopak, nedokázaly si vybavit, jak to bylo v pohádce.

Graf 5 Výsledky po literárním projektu 1. část

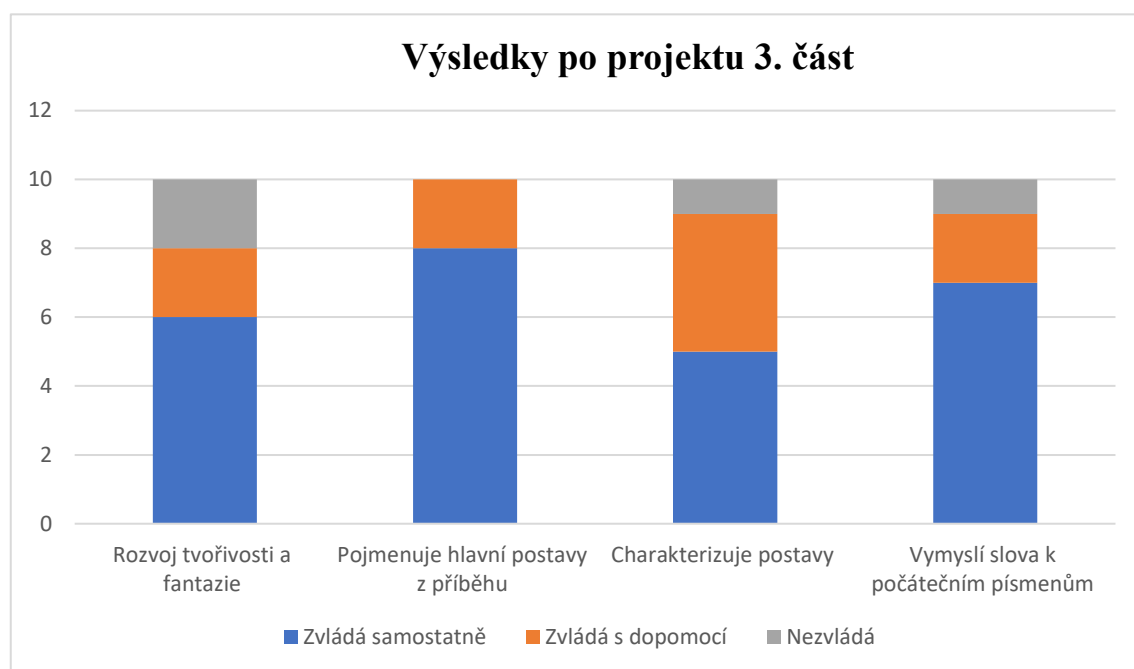
Druhá část (graf 6) začíná, zda děti zvládají doplnit do příběhu slovo ve správném tvaru, toto zvládá velká část skupiny. Ti, co potřebují dopomoc, tak se stalo, že nevěděly, jak pojmenovat věc na obrázku. Jmenování objektů zleva doprava také zvládala větší část skupiny, ti, co nezvládaly byly děti, které nejsou předškolní. Roztleskání slov na slabiky, toto dětem šlo velice dobře. Paní učitelka říkala, že to trénují každou chvíli. Rozvoj komunikativních dovedností, jak jsem již zmiňovala v této třídě byla skupinka pěti dětí, které nemají problém vymyslet zajímavé příběhy, používají nová slova. Naopak zbytek dětí hovoří útržkovitě, jednoslovně, paní učitelka je musí nabádat, aby hovořily v celých větách. Zachytit hlavní myšlenku z pohádky, u tohoto kritéria jsou děti rozdělené skoro na půlku a půlku třídy. Některým nedělá problém, jiným ano.

Graf 6 Výsledky po literárním projektu 2. část

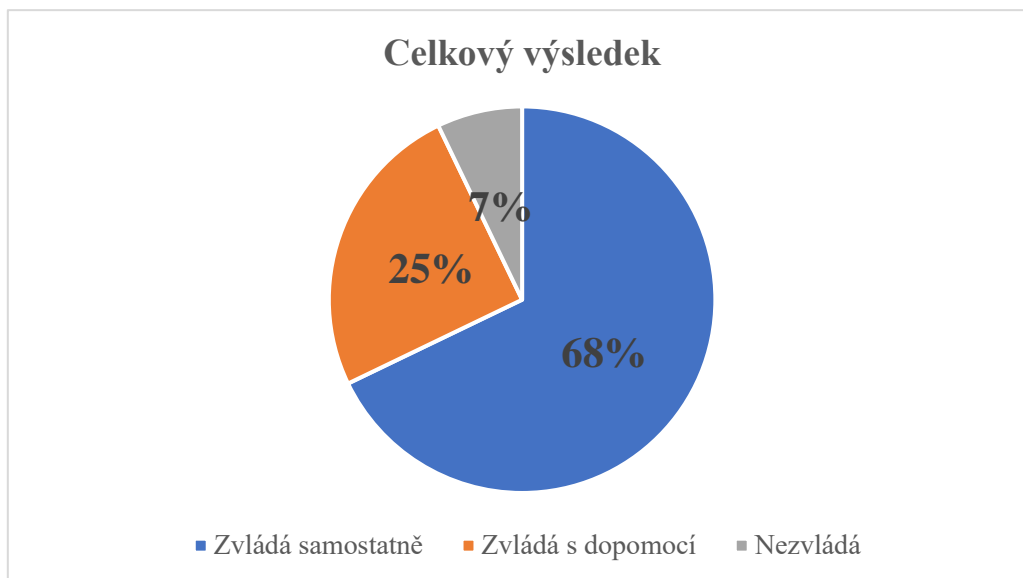
Graf 7 začíná rozvojem tvořivosti a fantazie. Děti vymýšlely zajímavá pokračování pohádky, zejména u pohádky Jak zmizeli drakovi. Rozdílly byly každý den, také záleželo, jak se dětem pohádka líbila. Spontánní příběh, jenom podle úvodního obrázku, tak to byl velký problém, bylo vidět, že paní učitelka toto s dětmi nedělá. Na fantazii jsme se zaměřovali více, ale velký posun tam nebyl. Děti, které měly „bujnou“ fantazii, tak jí měly stále a děti, které toho nezvládly moc vymyslet, tak spíše mlčely. Pojmenování hlavních postav z příběhu dětem nečinilo problémy, až na pár kamarádů, kteří si nemohli vzpomenout na jméno např. výra, tchoře nebo vodníka. Charakteristika postav dopadla průměrně. Část dětí se k jednotlivým postavám rozpovídala. Vymýšlení slov

k počátečním písmenům zvládla větší část třídy, některé děti stále potřebují návodné otázky. Co činilo dětem velký problém bylo vymýšlení slov podle vylosovaného dřevěného písmene. Děti měly problém poznat dané písmeno a poté něco vymyslet, příště by bylo lepší zvolit např. kartičky s písmenem a určitý obrázek u toho. Hodně dětí vymýšlely jména kamarádů, někteří překvapily a zvládly vymyslet i složitější slova. Samozřejmě jde již o učivo spíše první třídy ZŠ.

Graf 7 Výsledky po literárním projektu 3. část

Získaná data jsem zanesla do celkového grafu (graf 8). Dozvídáme se zde, že zvolené činnosti zvládá samostatně 68 % dětí z celé třídy. Zvládá s dopomocí 25 % dětí, nezvládá 7 % dětí. Část zvládá s dopomocí a nezvládá, v této části jsou především děti, které ještě nejsou předškoláci.

Graf 8 Celkový výsledek literárního projektu

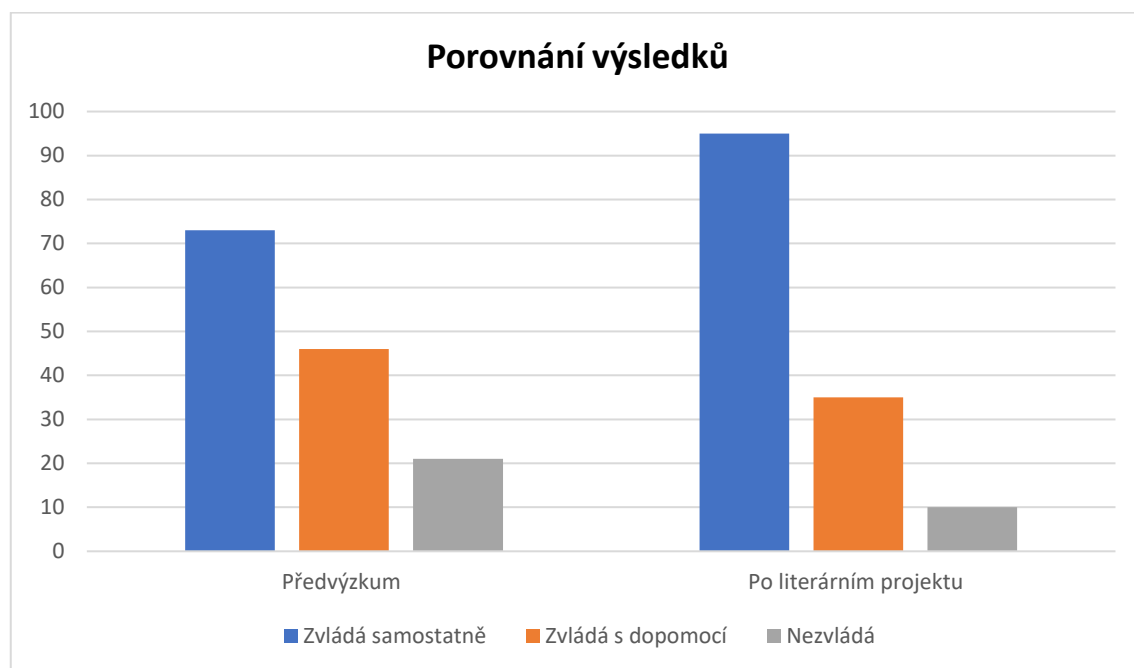
Celkový výsledek literárního projektu je velmi pozitivní, je zde vidět zlepšení ve všech oblastech. V některé oblasti pouze nepatrné zlepšení v jiné je viditelnější. Každé dítě potřebuje jiný čas na získání a zlepšení svých poznatků. Mohl pro některé děti být týden krátká doba, potřebovaly by více času. Příště bych zvolila jednu pohádku na dva dny, a ne číst každý den jinou a pracovat s ní. Trošičku to zdržovalo, protože jsem pro děti měla plno aktivit a poté se to nestíhalo. Nebo celý literární projekt natáhnout na dva týdny, poté by se každý den mohla číst jedna pohádka a činnosti rozložit na více dnů. Tolik činností, co jsem měla připravených se v časovém úseku nestihlo realizovat, často jsme protahovaly a šly ven pouze na chvíli. Paní učitelka pracuje často s knihou, ale měla by se více zaměřit a nechávat dětem větší prostor k vymýšlení vlastních příběhů. Hodnotím velmi vydařeně, dětem se projekt také líbil i paní učitelka byla spokojená. Všechny zvolené cíle byly naplněny.

9 Porovnání výsledků

Výsledky získané v průběhu předprůzkumu jsou zaznamenány v grafu 4. Dozvídáme se zde, že zvolené činnosti zvládá samostatně 52 % dětí z celé třídy. Zvládá s dopomocí 33 % dětí, nezvládá 15 % dětí.

Výsledky získané během literárního projektu jsem zaznamenala do grafu 8. Zde se nám ukazuje, že dané činnosti zvládá samostatně 68 % dětí z celé zkoumané skupiny. Zvládá s dopomocí 25 % dětí, nezvládá 7 % dětí.

V uvedeném grafu 9 došlo k porovnání získaných výsledků v předprůzkumu a během literárního projektu. Můžeme pozorovat, že došlo ke zlepšení ve všech oblastech zkoumání. To, co děti nezvládají zahrnuje malou část, týká se to především dětí, které ještě nejsou předškolní. V kategorii zvládá s dopomocí, zde také došlo ke zlepšení, přesunuly se sem děti, které činnosti nezvládaly a z této kategorie se zase přesunuly do zvládá samostatně. Zvládá samostatně, zde došlo k velkému zlepšení, až jsem sama překvapená.

Graf 9 Porovnání výsledků

Velmi milé překvapení mě čekalo po porovnání výsledků. Nečekala jsem, že dojde k takovému zlepšení, ale jsem za to velmi ráda. Je vidět, pokud by se takto pracovalo, tak ke zlepšení předčtenářské gramotnosti dojde.

10 Diskuze

Bakalářská práce měla za cíl vytvořit a vyhodnotit literární projekt ve vybrané mateřské škole a jeho vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti.

V předprůzkumu, který probíhal dva dny jsem zjistila úroveň předčtenářské gramotnosti. Děti, které úkoly zvládaly samostatně bylo 52 % z celé skupiny. Děti, které potřebovaly určitou pomoc bylo 33 % a ty, co nezvládaly bylo 15 %. Některé děti, neměly v žádném bodu problém, jiným dělalo problém více činností.

Literární projekt, který probíhal týden s knihou *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochoomůrky*. Myslela jsem si, že týden bude krátká doba na zjištění zlepšení, ale i po týdnu práce s knihou bylo vidět zlepšení. Pokud by se s knihou pracovalo intenzivně a pravidelně, pokroky jsou zaručené. V literárním projektu zvládalo činnosti samostatně 68 % dětí. S určitou pomocí zvládalo 25 % dětí a nezvládalo 7 % dětí. Děti, které dané činnosti nezvládaly nebyly ještě předškolní, zbytek třídy ano.

Hlavní cíl bakalářské práce byl naplněný. Literární projekt byl vytvořený i vyhodnocený a určitý vliv na předčtenářskou gramotnost měl. Bylo vidět zlepšení ve všech oblastech zkoumání. Také došlo k porovnání získaných dat během předprůzkumu a literárního projektu. Další zvolené dílčí cíle, jako bylo vytvoření materiálu, který sloužil k zjištění úrovně předčtenářské gramotnosti, tento cíl byl také naplněný. Materiál k předprůzkumu je sepsaný v kapitole 7. Další dílčí cíl byl napomocť rozvoji fantazie, představivosti a tvořivosti, tento cíl se plnil v průběhu celého předvýzkumu a literárního projektu. Paní učitelka ode mě dostala doporučení se více věnovat četbě pohádky, kde bude příběh zastavovat a děti budou vymýšlet pokračování. A další aktivity spojené s rozvojem fantazie, protože jsem čekala, že budou děti vymýšlet zajímavější a nápaditější příběhy.

První průzkumná otázka se týkala: „*Na jaké úrovni z hlediska předčtenářské gramotnosti děti jsou?*“ Třída, ve které probíhal průzkum byla průměrná. Polovina třídy zvládala vše samostatně, druhá půlka potřebovala určitou pomoc. Část dětí činnosti nezvládala, jak jsem již zmiňovala jednalo se o děti nepředškolní.

Druhá průzkumná otázka je: „*Jaký má literární projekt vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti?*“ Intenzivní a pravidelná práce s knihou má vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti. Děti se zlepšily ve všech zvolených oblastech. Pokud by literární projekt trval déle, dalo by se očekávat ještě větší zlepšení.

Třetí průzkumná otázka: „*Jaké je možné pozorovat zlepšení předčtenářské gramotnosti, pokud děti budou pravidelně pracovat s knihou?*“ Jak jsem již zmiňovala výše, při pravidelné práci s knihou se předpokládá zlepšení ve všech oblastech. Již při týdenní intenzivní práci bylo vidět zlepšení. Děti projevovaly o knihy větší zájem, poslouchaly příběhy se zaujetím, pokud byly krátké, když se daná pohádka četla dvakrát (obrázkové čtení), děti byly nepozorné. Děti bez problémů zvládaly vytleskávat slova na slabiky, určovaly i počáteční písmena. Při delším projektu bych ještě čekala větší rozvoj fantazie, děti nevymýšlely zajímavá pokračování. Ke konci týdne jsem cítila zlepšení. Pokud by se ve stejném duchu s nimi pracovalo i v dalších týdnech, určitě by došlo ke zlepšení i v této oblasti.

První předpoklad průzkumného šetření: „*Děti ze zkoumaného souboru jsou stejné věkové kategorie a budou na skoro stejné úrovni v předčtenářské gramotnosti.*“ Děti byly věková kategorie 4,5-6,5 let. Větší část třídy byly děti předškolní a zbylá část třídy byly děti, které budou předškolní další školní rok. Nepatné rozdíly mezi nimi byly. Předškolní děti převážně zvládaly vše samostatně. Děti, které nebyly předškolní, tak potřebovaly od paní učitelky pomoc, mluvily potichu, bály se na něco odpovědět, aby to nebylo špatně.

Druhý předpoklad průzkumného šetření: „*Pravidelná práce s dětskou literaturou, bude mít vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti.*“ Ano, je tomu tak. I po týdenní práci s knihou bylo vidět zlepšení, nebylo veliké, ale děti se zlepšily. Každý alespoň v jedné oblasti. Dá se tedy předpokládat, pokud se bude s knihou pracovat pravidelně, ke zlepšení předčtenářské gramotnosti dojde.

Bakalářské či diplomové práce podobného názvu jsou, jen v nich nejde o stejný princip zkoumání. Autorka bakalářské práce Vymětalíková (2015) vytvářela literární projekt, který trval stejně dlouho jako můj, a to jeden týden. Výstupem bylo vyrobení leporela. Bakalářská práce od Vlčkové (2023), která prováděla vstupní a výstupní diagnostiku jako já v bakalářské práci, používaly jsme i stejné diagnostiku od Bednářové a Šmardové (2015), jen z jiných oblastí. Autorky šetření probíhalo mnohem delší dobu, a to tři měsíce. Odlišnosti vnímám, já jsem měla práci zaměřenou na práci s knihou, tato autorka na vytvoření edukačního materiálu, po zjištění oslabených dovedností u dětí předškolního věku. U všech dětí došlo k pokroku po aplikování edukačního materiálu.

11 Závěr

Bakalářská práce měla vytvořit a vyhodnotit literární projekt, zda má vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti v mateřské škole. Nejprve jsem si zvolila kritéria, podle kterých jsem určovala úroveň předčtenářské gramotnosti. Kritéria jsem volila podle knihy *Diagnostika dítěte předškolního věku* (Bednářová, Šmardová, 2015), některá jsem si volila sama. Prioritou bylo zjistit, zda intenzivní práce s knihou bude mít vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti i v krátkém časovém intervalu jednoho týdne.

Zkoumání jsem prováděla v Mateřské škole Habry, ve které pracuji, jako paní učitelka. Šetření probíhalo ve Večerníčkové třídě, kde je věková kategorie dětí 4,5-6,5 let. Předprůzkumu a literárního projektu se účastnilo 10 dětí, zbytek dětí bylo nemocných. V obou případech jsem byla v roli pozorovatele. Předprůzkumu i literární projekt prováděla paní učitelka této třídy, na kterou jsou děti zvyklé.

Svůj průzkum hodnotím vydařeně. Děti s paní učitelkou spolupracovaly, připravené činnosti s chutí a nadšením zkoušely. Po literárním projektu, kdy došlo k vyhodnocení výsledků, jsem došla k závěru, že v každé zvolené oblasti se děti zlepšily. Tedy intenzivní práce s knihou má vliv na rozvoj předčtenářské gramotnosti. I během týdne došlo ke zlepšení. Paní učitelce jsem doporučovala, aby nadále více pracovala s knihou a zaměřila se na rozvoj fantazie, aby nechávala dětem prostor ke svému vyjádření.

Bakalářská práce je poměrně rozsáhlá, velkou část tvoří obrázky, o které jsem nechtěla ochudit a nedávat je ani do přílohy (pro přiblížení dané činnosti přímo v textu). Celkově jsem nechtěla jednotlivé části projektu a vyhodnocení zkracovat, aby mohly být přínosem pro ostatní studenty/paní učitelky.

Tímto bych chtěla ještě jednou poděkovat paní učitelce, za kvalitně odvedenou práci. Poděkování také patří dětem, které ochotně a s chutí plnily připravené úkoly. Jsem moc ráda, že jsem si daný průzkum mohla vyzkoušet, nečekala jsem, že dojde ke zlepšení i po týdnu práce s knihou.

12 Seznam použitých zdrojů

BECVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná MATEŘSKÁ ŠKOLA* a její řízení. Praha: Portál, 2003. ISBN: 80-7178-537-7.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a ŠMARDOVÁ, Vlasta. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Brno: Edika, 2015. ISBN 978-80-266-0658-1.

ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X

ČERNOUŠEK, Michal. *Děti a svět pohádek*. Praha: Albatros, 1990. ISBN 80-00-00060-1.

ČTVRTEK, Václav. *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky*. Praha: Albatros, 1974. ISBN 978-80-00-06939-5.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

CHALOUPKA, Otakar. *O literatuře pro děti*. Praha: Československý spisovatel, 1989.

CHALOUPKA, Otakar a NEZKUSIL, Vladimír. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury II*. Praha: Albatros, 1976.

JECHOVÁ, Šárka. *Pohádky k povídání s jednoduchými úkoly pro rozvoj řeči a dalších dovedností*. Olomouc: Agentury Rubiko, s.r.o., 2014. ISBN 978-80-7346-080-8.

KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a PUPALA, Branislav. *Předškolská a elementární pedagogika*. Portál: Praha, 2001. ISBN 80-7178-585-7.

KOLEKTIV AUTORŮ, *Čtenářská gramotnost ve výuce*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-98-8.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN: 978-80-2108163-5.

LUŽÍK, Rudolf. *Pohádka a dětská duše*. Praha: Nakladatel Václav Petr, 1944.

PRŮCHA, Jan a WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN: 978-80-7367-647-6.

PŘÍHODA, Václav. *Reformní praxe školská*. Praha: Československá grafická unie, 1936.

RABUŠINOVÁ, Milada. *Gramotnost: staré téma v novém pohledu*. Brno: MU a nakladatelství Georgetown, 2002.

SHAPIRO, Lawrence. *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj*. Praha: Portál, 2009.

STOCKTON, James Leroy. *Project work in education*. Boston, New York, Chicago: Houghton Mifflin Company, 1920.

STRAKOVÁ, Jana a kol. *Vědomosti a dovednosti pro život*. Praha: VÚP, 2002.

SYSLOVÁ, Zora a ŠTĚPÁNOVÁ, Lucie. *Třídní projekty v mateřské škole*. Praha: Portál, 2019. ISBN: 978-80-262-1480-9.

TOMÁŠKOVÁ, Iva. *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0790-0.

VELÍNSKÝ, Stanislav. *Soustavy individualizovaného učení*. Brno, 1932.

WILDOVÁ, Radka. *Rozvíjení počáteční čtenářské gramotnosti*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7290-228-8.

ZÁPOTOČNÁ, Oľga. *Rozvoj počiatočnej literárnej gramotnosti*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.

ŽANTA, Rudolf. *Projektová metoda. Pokus o řešení pracovní školy*. Praha: Dědictví Komenského, 1934.

Internetové zdroje

Výzkumný ústav pedagogický v Praze (2021). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání - edu.cz

13 Seznam příloh

Příloha A – Tabulka k vyplnění „Před literárním projektem“

Příloha B – Pohádka O třech medvědech

Příloha C – Tabulka k vyplnění „Po literárním projektu“

Příloha D – Jak Křemílek a Vochomůrka měli hodiny s jednou ručičkou

Příloha E – Obrázkové čtení Jak Křemílek a Vochomůrka měli hodiny s jednou ručičkou

Příloha F – Jak rozbili sluníčkovou basu

Příloha G – Jak šili kalhoty

Příloha H – Jak zmizeli drakovi

Příloha I – Jak vezli vejce na sáňkách

Příloha J – Obrázkové čtení Jak vezli vejce na sáňkách

Příloha A – Tabulka k vyplnění „Před literárním projektem“

Před literárním projektem			
	Zvládá samostatně	Zvládá s dopomocí	Nezvládá
Naslouchá krátkému příběhu, pohádce			
Má zájem o obrázkové knížky, příběhy			
Spontánně vypráví podle obrázku			
Sestaví dějovou posloupnost a popíše ji			
Interpretuje pohádky, příběhy bez obrázkového doprovodu			
Do příběhu doplní slovo ve správném tvaru			
Jmenuje objekty zleva doprava			
Roztleská slovo na slabiky			
Rozvoj komunikativních dovedností			
Zachytí hlavní myšlenku příběhu, pohádky			
Rozvoj tvořivosti a fantazie			
Pojmenuje hlavní postavy z příběhu			

Charakterizuje postavy			
Vymyslí slova k počátečním písmenům			

O třech medvědech

V jednom domě na kraji lesa žila se svými rodiči holčička jménem Mášenka. Často si hrála na paloučku za domečkem, ale dál do lesa už sama nesměla. Jenže zakazujte něco malé zvědavé holčičce. Každý den zkoušela jít dál a dál do hloubi lesa, až jednoho dne nemohla najít cestu zpátky. Chodila sem a tam, když vtom zahlédla v dálce dům. Zaradovala se a rozběhla se k němu. Jenže nebyl to dům, kde žila se svými rodiči.

Opatrně otevřela dveře a vešla dovnitř. Ocitla se v kuchyni. U stolu stály tři židličky, jedna velká, druhá menší a třetí nejmenší. Mášenka si nejprve sedla na velkou, pak i na tu menší, ale špatně se jí na nich sedělo. Teprve ta třetí nejmenší byla přesně pro ni. Mášenka se na ni ze samé radosti začala houpat, až se ozvalo „Křup!“ a pod ní praskla.

Na stole ležely tři mističky s kaší, jedna velká, druhá menší a třetí nejmenší. Mášenka postupně ochutnala z každé mističky, ale teprve z nejmenší se jí jedno nejlépe, a tak celou kaši z malé mističky snědla. Potom vešla do druhé místnosti. Tady byly tři postýlky, jedna velká, druhá menší a třetí nejmenší. Mášenka byla unavená, tak se rozhodla, že si chvilku odpočine. Zkusila první postýlku, byla moc veliká. Také druhá postýlka byla moc veliká a Mášence se nelíbila. Teprve třetí, nejmenší postýlka byla přesně pro ni. Lehla si, zachumlala se do peřiny a v tu ránu spala.

Za malou chvilku se medvědi vrátili domů. Byl to velký táta medvěd, máma medvědice a malý medvídek Míšánek. Hned poznali, že v jejich domečku někdo byl. „Kdo seděl na mé židličce?“ zabručel táta medvěd. „A kdo na té mé?“ přidala se máma medvědice. „A kdo mi rozlámal moji židličku?“ ozval se tichým hláskem Míšánek. Vtom si všimli misek s kaší. „Kdo jedl z mé misky?“ zaburácel táta medvěd. „A kdo ochutnával kaši z mé mističky?“ zeptala se máma medvědice. „A kdo snědl všechnu moji kaši?“ rozplakal se Míšánek.

Medvědi vešli do ložnice. „Kdo ležel v mé posteli?“ zahromoval táta medvěd. „A kdo v té mojí?“ přidala se máma medvědice. Vtom se ozval malý Míšánek: „V mé postýlce někdo spí.“ Medvědi přistoupili k postýlce a udiveně koukali na malou holčičku. Ta se probudila a strašně se polekala. Chtěla hned utéct, ale medvědi byli hodní. Zeptali se, co se jí přihodilo a jak se dostala až do jejich domečku. Když řekla, že v lese zabloudila, nabídli se, že ji pomohou a dovedou ji domů. Mášenka byla moc ráda. S malým

Míšánkem se hned skamarádila a ještě, než ji táta medvěd vyvedl z lesa ven, si s ním pohrála. Na cestu dostala hrnek sladkého medu od lesních včel a byla moc ráda, že všechno tak dobře dopadlo.

Příloha C – Tabulka k vyplnění „Po literárním projektu“

Po literárním projektu			
	Zvládá samostatně	Zvládá s dopomocí	Nezvládá
Naslouchá krátkému příběhu, pohádce			
Má zájem o obrázkové knížky, příběhy			
Spontánně vypráví podle obrázku			
Sestaví dějovou posloupnost a popíše ji			
Interpretuje pohádky, příběhy bez obrázkového doprovodu			
Do příběhu doplní slovo ve správném tvaru			
Jmenuje objekty zleva doprava			
Roztleská slovo na slabiky			
Rozvoj komunikativních dovedností			
Zachytí hlavní myšlenku příběhu, pohádky			
Rozvoj tvořivosti a fantazie			
Pojmenuje hlavní postavy z příběhu			

Charakterizuje postavy			
Vymyslí slova k počátečním písmenům			

Příloha D – **Jak Křemílek a Vochomůrka měli hodiny s jednou ručičkou**

Na pasece stála pařezová chaloupka. V chaloupce byla světnice a v té světnici spali dva mužičkové. Ten, co byl přikrytý červenobíle pruhovanou peřinou, se jmenoval Křemílek. A tomu pod modrobíle pruhovanou peřinou říkali Vochomůrka. Anebo se to dá povědět jinak. Křemílek byl spíš hubený a Vochomůrka spíš tlustý. Anebo se to dá říct ještě jinak. Zkrátka jak kdo chce, ale nikdy stejně.

Ve světnici tikaly hodiny, měly jen jednu ručičku a na číselníku bylo kolem dokola napsáno JARO-LÉTO-PODZIM-ZIMA.

Když ručička došla k jaru, posadil se Křemílek na posteli a povídá: „Vochomůrko vstávej.“

„Ještě se mi nechce,“ zívá si Vochomůrka.

Křemílek vyskočil z postele a zotvíral okenice.

„Venku už je jaro,“ povídá.

„A kdo za to může?“ zabručel Vochomůrka a ukázal na hodiny s jednou ručičkou: „Můžou za to tyhle hodiny!“

„Tak už vstávej,“ řekl Křemílek.

„Až se protáhnu,“ zívá si Vochomůrka a začal se protahovat a protahoval se, až vrazil loktem do hodin s jednou ručičkou.

Ručička se zakymácela a ve světnici se rychle za sebou vystřídaly jaro, léto, podzim a zima. Taky venku na pasece hned svítilo sluníčko, hned hřměla bouřka a foukal vítr a padal sníh.

„Ty nešiko,“ povídá Křemílek.

Vtom se udělal tak silný mráz, že se ručička na hodinách zadržela.

Křemílek včas skočil do postele pod peřinu, Vochomůrka nestačil a dostal třeskutou ránu. Kýchl jako z brokovnice a povídá: „Za všechno můžou hodiny s jednou ručičkou.“

Popadl je a vyhodil oknem do sněhu.

„A co jestli se rozbily?“ lekl se Křemílek. „To by pak na světě byla pořád zima.“

Vochomůrka na to chtěl něco říct, ale znova na něho přišlo takové kýchnutí, až ho to odrazilo k peci mezi polínka.

Křemílek vyběhl z chaloupky. Hodiny pod oknem nenašel. Vede odtamtud ve sněhu stezička, jak se ze zlosti odkutálely do lesa.

„Ty zůstaň doma a já musím za nimi,“ křikl Křemílek do dveří a rozběhl se k lesu.

„Tak dobře,“ chce říct Vochomůrka, ale pro rýmu mu to vyšlo jako dvě rány z brokovnice.

Křemílek jde zasněženým lesem, tiše volá hodiny a jemně je vábí: „Tiktak, tiktak, tiktak.“

Vtom se mu hodiny s jednou ručičkou ozvaly odněkud shora: „Tiktak.“

A on tam vysoko na větvi sedí výr Ouško, drží hodiny v pařátkách a dívá se na ně jako na svou nejmilejší sovu.

„Hned mi je přines dolů!“ křikl Křemílek.

„Ty jsi dole, já jsem výš,“ zahuhlal výr.

„Jsou to naše hodiny,“ řekl Křemílek.

„Kdo je drží, toho jsou,“ zahuhlal výr.

„Neumíš s tím zacházet!“ volá nahoru do větví Křemílek.

„A kdo umí?“ zahuhlal výr Ouško. „A co když to půjde na světě pozpátku?“ lekl se Křemílek.

Výr Ouško zatočil ručičkou u hodin a zahuhlal: „Tak to nepůjde dopředu.“

A udělal rychle za sebou zimu, podzim, léto a jaro. A znova. Zimu, podzim, léto a jaro.

Sníh vylétl zpátky do oblak, loňské listí se vzneslo ze země na stromy, chvíli se zelenalo a pak se vrátilo zpátky do pupenů. Ptáci létali ocáskem dopředu, jsou z nich holátka a zavřelo se za nimi vajíčko. Slunce běželo pozpátku po nebi.

„Nedáš si říct,“ povídá výrovi Křemílek. „Nedám,“ zahuhlal výr Ouško.

A tak si Křemílek došel do chaloupky pro Vochomůrku a namířil ho nosem na výra. Vochomůrka chvíli táhl vzduch a třikrát kýchl jako z brokovnice. Výr Ouško pustil hodiny, Křemílek s Vochomůrkou je odnesli domů do světnice a pověsili zpátky na zeď, aby se už nepletlo páté přes deváté.

Příloha E – Obrázkové čtení Jak Křemílek a Vochoomůrka měli hodiny s jednou ručičkou

Jak Křemílek a Vochoomůrka měli hodiny s jednou ručičkou

Na pasece stála . V chaloupce byla světnice a v té světnici spali dva mužíčkové.

Ten, co byl přikrytý červenobíle pruhovanou peřinou, se jmenoval . A tomu pod

modrobíle pruhovanou peřinou říkali . Anebo se to dá povědět jinak.

 byl spíš hubený a spíš tlustý. Anebo se to dá říct ještě jinak. Zkrátka jak

kdo chce, ale nikdy stejně. Ve světnici tikaly , měly jen jednu ručičku a na

číselníku bylo kolem dokola napsáno JARO-LÉTO-PODZIM-ZIMA. Když ručička došla k jaru,

posadil se na posteli a povídá: „Vochoomůrko vstávej.“

„Ještě se mi nechce,“ zívá si . Křemílek vyskočil z a zotvíral

okenice. „Venku už je jaro,“ povídá. „A kdo za to může?“ zabručel a ukázal na

s jednou ručičkou: „Můžou za to tyhle !“ „Tak už vstávej,“ řekl Křemílek. „Až se

protáhnu,“ zívá si a začal se protahovat a protahoval se, až vrazil loktem do

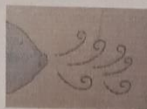
s jednou ručičkou. Ručička se zakymácela a ve světnici se rychle za sebou vystřídaly jaro, léto,

podzim a zima. Taky venku na pasece hned svítlo

hned hřměla

a foukal

a padal

„Ty nešiko,“ povídá

.Vtom se udělal tak silný mráz, že se ručička na

zadrhla. Křemílek včas skočil do

pod peřinu.

nestačil a dostal

třeskutou rýmu. Kýchl jako z brokovnice a povídá: „Za všechno můžou

s jednou ručičkou.“ Popadl je a vyhodil

do sněhu. „A co jestli se rozbily?“ lekl

se

„To by pak na světě byla pořád zima.“

na to chtěl něco říct, ale

zrovna na něho přišlo takové kýchnutí, až ho to odrazilo k peci mezi polínka.

vyběhl z

. Hodiny pod

nenášel. Vede odtamtud ve sněhu

stezička, jak se ze zlosti odkutálely do lesa. „Ty zůstaň doma a já musím za nimi,“ křikl

do

a rozběhl se k lesu. „Tak dobře,“ chce říct

,ale pro rýmu mu to

vyšlo jako dvě rány z brokovnice. Křemílek jde zasněženým lesem, tiše volá

a

jemně je vábí: „Tiktak, tiktak, tiktak.“ Vtom se mu

s jednou ručičkou ozvaly

odněkud shora: „Tiktak.“ A on tam vysoko na větvi sedí

,drží hodiny v pařátčích a

dívá se na ně jako na svou nejmilejší sovu. „Hned mi je dones dolů!“ křikl

„Ty jsi dole, já jsem výš,“ zahuhlal

„ Jsou to naše

,”řekl Křemílek.

„Kdo je drží, toho jsou,“ zahuhlal výr. „Neumíš s tím zacházet!“ volá nahoru do větvi Křemílek.

„A kdo umí?“ zahuhlal

. „A co když to půjde na světě pozpátku?“ lekl se

Výr Ouško zatočil ručičkou u hodin a zahuhlal: „Tak to nepůjde dopředu.“ A udělal rychle za

sebou zimu, podzim, léto a jaro. A znovu. Zimu, podzim, léto a jaro. Sníh vylétl zpátky do

oblak, loňské listí se vzneslo ze země na stromy, chvíli se zazelenalo a pak se vrátilo zpátky do

pupenů. Ptáci létali ocasem dopředu, jsou z nich holátka a zavřelo se na nimi vajíčko.

běželo pozpátku na nebi. „Nedáš si říct,“ povídá výrovi

„Nedám,“ zahuhlal

. A tak si Křemílek došel do

pro Vochomůrku a

namířil ho nosem na výra.

chvíli táhl vzduch a třikrát kýchl jako z brokovnice.

pustil

,Křemílek s Vochomůrkou je odnesli domů do světnice a

pověsili zpátky na zeď, aby se už nepletlo páté přes deváté.

Příloha F – **Jak rozbili sluníčkovou basu**

Jednou Křemílek a Vochomůrka potkali broučka svatojáňka.

„Já bych k vám třeba šel do služby,“ povídá svatojánek.

„A co umíš?“ řekl Křemílek.

„A kolik se ti za to platí?“ řekl Vochomůrka.

„Já bych vám svítil,“ povídá svatojánek. „Ráno mi řekněte: Děkujeme za dobré posvícení, a bude zapláceno.“

Vzali s sebou svatojáňka do pařezové chaloupky. Pod strop mu pověsili větvičku kapradí, svatojánek se na ni posadil a svítil. Celý večer svítil, ráno mu poděkovali, a ve dne spal.

Jenže jednou odpoledne Vochomůrka napadlo, že se podívá, jak to má svatojánek uděláno na svítilně. Škrtl sirkou a posvítil si do ní. Ze svatojáňkovy svítilny vyběhl plamínek a utekl pod postel do tak malého koutku, že tam za ním nemohl ani Křemílek, ani Vochomůrka.

Svatojánek jen povídá: „Teď jsi tomu, Vochomůrko, dal. Už vám neposvítím.“

Křemílek s Vochomůrkou měli starost, že plamínek v koutku pod postelí vyhoří a uhasne. Vochomůrka se od té doby nevyspal. Každou noc chodil po pasekách a sbíhal olámané měsíční nitky. Nosil je pod postel, aby si z nich plamínek mohl ulizovat.

Tak to šlo několik týdnů. Svatojánek jen kejklal vyhaslou svítilnou a díval se, jak Vochomůrka krmí plamínek měsíčními nitkami.

Svatojánek kejklal vyhaslou svítilnou, plamínek sotva hořel v koutě pod postelí a Křemílek s Vochomůrkou sedávali potmě.

Až jednou večer zabouchal někdo na dveře a do chaloupky se bez pozvání hrne čmelák Žumbarda s basou. Postavil basu do světlice, dobře ji tam opřel a teprve potom povídá: „Je to basa vzácná. Takové basy rozhazuje na jaře sluníčko a čmeláci je hledají, aby měli na co hrát. Sluníčková basa je moc vzácný instrument.“

„A proč nám to všechno říkáš?“ zeptal se Křemílek.

„Protože mi dnes napršelo do bytu a já tu u vás s basou přespím, aby jí nepopraskaly struny,“ povídá čmelák Žumbarda.

„I tak si tu spi,“ řekl Křemílek.

Usnul Křemílek, spal svatojánek, dřímali čmelák i basa, klimbal plamínek v koutku pod postelí. Jen Vochomůrka ne a ne usnout. Dostal chuť zahrát si na basu. Vylezl zpod pruhované peřiny, tiše po palcích přešel světlici a nahmátl smyčec.

„Nech toho,“ zabručela basa.

„Já jen trošku,“ špitl Vochomůrka.

„Ráno je času dost,“ zabručela basa.

„Já si jen brnknu na tu nejtenčí strunu,“ vmlouvá se Vochomůrka.

Rozespálá basa se rozčertila a praskla na ní struna, zrovna ta nejtenčí struna. Probudilo to Křemílka a on povídá: „Teď jsi to, Vochomůrko, vyvedl rovnou do páru. Nejdřív jsi vystrašil plamínek a teď jsi zkazil basu.“

„Já ji spravím,“ špitl Vochomůrka. „Já tam dám místo struny provázek.“

A dal tam provázek a zabrnkal. Basa zahromovala jako divoká, div to neporazilo chaloupku. Protože sluníčková basa, ta chce jen nejjemnější strunky. Probudil se čmelák Žumbarda a křičí: „Kdo to zkazil?“

A že si dojde pro vosy, to jsou jeho sestřenice. Rozběhl se ke dveřím. Když běžel kolem postele, vyklouzl zpod ní plamínek a povídá: „Zkazil to Vochomůrka, co mě vystrašil sirkou.“

Jen ať si to pořádně od vos vypije, chtěl Vochomůrkovi přisolit svatojánek.

Ale neřekl nic. Přestal kejklat prázdnou svítlnou a chytil do ní plamínek jako do klícky.

„Panečku, svítíš jako nebe!“ diví se. „Kdopak tě tak vykrmil?“

Plamínek se chvíli vrtěl sem a tam a pak ukázal na Vochomůrku.

„Když je to tak, to já mu za to poradím, jak spravit basu,“ řekl svatojánek.

Poradil Vochomůrkovi, aby si naslinil prsty. A aby si uždibl koneček plamínku. A aby ten koneček vytáhl ve strunku. A aby tu strunku napnul base od krku až po kolena.

Pak svatojánek dál svítil v pařezové chaloupce a čmelák Žumbarda drnkal po pasekách na basu.

Příloha G – **Jak šili kalhoty**

Jako divá vletěla oknem do světnice vosa Otylka. Šaty má pěkně pružované, ale žihadlem se ohání jako kopím.

Křemílek s Vochomůrkou se na sebe podívali a pokrčili rameny. Potom Křemílek povídá: „Ještě jsi, Otylko, nepozdravila.“

„Já teď nezdravím, protože je vosí rojení,“ odsekla Otylka. „Dejte si na mě pozor, vy dva.“

A vyletěla oknem. „Je to celkem slušná voska,“ řekl Vochomůrka. „Aspoň víme, na čem jsme.“ Co tak mluvil, zatápěl Vochomůrka v peci. Pak se otočil od pece ke Křemílkovi: „Nechce to hořet. Není tu někde měch, abych to rozfoukal?“

Vtom z pece vyběhl plamen a zakousl se Vochomůrkovi do kalhot. „Vzadu jako by mě něco ošlehlo...“ povídá Vochomůrka.

„Jo, budeme šít nové kalhoty,“ řekl Křemílek. Hned se do toho dali. Přinesli si kus sukna, nůžky, cívku a jehlu s velkým ouškem. Nastříhali na kalhoty. A že budou sešívát.

„Ale jak?“ povídá Křemílek. „To se nejdřív musí naměřit nit tak dlouhá, aby vystačila na celé kalhoty,“ řekl Vochomůrka.

Odměřoval nit a cívka mu málem nestačila. „A co dál?“ ptá se Křemílek.

„Teď navlíkneme nit do jehly,“ řekl Vochomůrka.

„Ale jak?“ ptá se Křemílek.

„Takhle.“ A Vochomůrka namířil s nití jehly do ouška. Jenže jehla byla lechtivá. Pořád uhýbá a chichotá se: „No ale promiňte.“

Konečně tu nit navlékli. A Křemílek zas: „Ale jak dál?“

„Teď budeš ty držet a já šít,“ řekl Vochomůrka.

Křemílek se usadil po krejčovsku na stůl a držel sukno. Vochomůrka začal první steh. Zapíchl jehlu, a protože nit byla moc dlouhá, musel s jehlou ven z chaloupky na paseku. Kolíbá se od borůvky k jahodě. Když skončil ten první steh, Křemílek mu povídá: „Takhle by ses kalhot nedočkal. Radši se vyměníme.“

A vyměnili se, Vochomůrka k suknu, Křemílek k jehle.

„Teď něco uvidíš. S jehlou se musí hbitě.“ řekl Křemílek a hned pilně začal druhý steh. S jehlou do sukna, s jehlou ze sukna a pak rovnou ven z chaloupky, aby steh pořádně utáhl. Od borůvky k jahodě, od jahody k brusince, od brusinky k borůvce. A Křemílek nos pyšně nahoru, že mu to tak pěkně jde.

Jenže stál tam na pasece starý pařez, a už dost ztrouchnivělý. Křemílek o něj zakopl. Z pařezu se vyhrnuly vosy. Vpředu Otylka, šermuje žihadlem jako kopím a žene se na Křemílka: „Nic se nedá dělat, je vosí rojení!“

Křemílek si ani nepofoukal naražený palec a utíká zpátky přes paseku. Otylka pořád za ním. Jak se po ní Křemílek ohlížel, ztratil jehlu. Když vběhl do světnice, Vochomůrka mu povídá: „Nejdřív jsi měl řečí, chytráku. A teď nemáš ani jehlu.“

„Tuhle je!“ špitla vosa Otylka, co vletěla do světnice hned za Křemílkem. Žene se po těch dvou kmotrech žihadlem a volá: „Je čas rojení!“

A bylo zle.

„Teď mi došel rozum,“ povídá Vochomůrka.

Jenže Křemílek rychle navlíkl nit vose Otylce do žihadla. A už jen přidržuje sukno a Otylka se do toho dala. Šije a obšívá, šije stehem předním i zadním, vrchním i spodním, taky štepuje. Nakonec se zapošila.

Potom utrhla nit a řekla: „To jsem si letos užila rojeníčka!“

A mírně vyletěla oknem.

Vochomůrka si oblíkl nové kalhoty. Na všech stranách byly dobře, jen na jednom místě měly díрку.

„To je asi pro žihadlo,“ povídá Vochomůrka.

Příloha H – **Jak zmizeli drakovi**

Jednou si Křemílek s Vochomůrkou nesli domů borůvkovou větvíčku. U potoka si chtěli trochu odpočinout.

Horké léto už potok málem vypilo. Mezi křemínky se lesklo jen pár kalužek. A vtom Křemílek povídá: „Chudák rybička.“

Ležela tam rybička, a ne a ne dosáhnout k vodě. Vochomůrka si nabral z kalužky do čepice a rybku polil. Co se stalo, to se stalo, z rybky je vodník.

„Taková nepředloženost,“ povídá. „Chtěl jsem si užít rybí veselosti, jenže jsem si trochu víc poskočil a padl jsem na sucho. Mé jméno je Krapítko.“

A co prý je dlužen, a začal v dlani přepočítávat rybí penízky.

Křemílek s Vochomůrkou jen mávli rukou, zvedli borůvkovou větvíčku a šli dál.

Doma borůvky otrhali a dali si je na talíř. Ale vtom se všechno zatřásl a borůvky se rozkutálely po světlici. Aby bylo ještě hůř, od rohu k rohu pukla podlaha. V puklině se něco vine a přikrucuje.

„Je to kořínek?“ povídá Křemílek.

Nebo provázek?“ hádá Vochomůrka.

Nakonec za to popadli, táhnou a vytáhnou z pukliny draka. Měl tři hlavy a trojím hlasem povídá: „Byl to dračí ocásek, vy chytráci.“

„Nechtěl bys radši zpátky?“ řekli Křemílek a Vochomůrka.

„Ticho,“ zamračil se na ně drak. „Nejdřív si musím všechno přezkoušet a pak se uvidí.“

Hlas měl jako tři parní píšťaly. Rozškrtil se do červena, vypustil kouř a křikl: „A teď bych něco sněd.“

Křemílek a Vochomůrka se tiše jako myšky rozběhli po světlici. Sesbírali rozházené borůvky na talíř a přistrčili to drakovi. Drak borůvky očichal, zobl si první, druhou i třetí hlavou a ošklíbl se: „Br!“

„Jenže my nic jiného nemáme,“ povídá Křemílek.

Jen dopověděl, dala se první hlava do smíchu a pošeptala druhé: „Prý nic nemají.“

Druhá to řekla třetí. Tak si spolu chvíli šeptaly a najednou vykřikly: „I mají!“

První se mlsně olízla a očichává Vochomůrku. Třetí polkla slinu a očichává Křemílka.

Druhá, ta prostřední, se navztekala: „A co já?“

„Ty nic!“ okřikla ji první.

„Nic!“ zařvala na ni třetí.

„Tak vy taky nic!“ zaburácela jako hromobití druhá, ta prostřední.

Začaly se prát. Rozškrty se do červena, šel z nich kouř a bily do sebe jako železem.

Křemílek a Vochomůrka už na ni nečekali. Vyběhli z chaloupky, přirazili za sebou vrátka a utíkají přes paseku.

Byli už od pařezové chaloupky pěkný kus cesty, když se Vochomůrka ohlídl. Co vidí, to vidí. Jedna dračí hlava se za nimi dívá dveřmi, ta druhá oknem a ta třetí se protáhla komínem. Vtom všecy tři vykřikly: „Tamhle utíkají!“

A drak div nerozbořil chaloupku, jak prudce se z ní vylámal. Vyskočil si do povětří a letí rovnou za Křemílkem a Vochomůrkou.

Ti dva běží, až se jim třesou ouška. Chtěli do lesa, ale doběhli k potoku, je hluboký a žene se. Křemílek s Vochomůrkou jen vzdychli: „A je to naše poslední vteřinka.“

„A just není,“ zavolal na ně vodník Krapítko, co tam seděl na vrbě nad potokem. „Protože teď do toho řeknu slovo já. Pořádně si držte nosy, ať si do nich nenabereme.“

Seskočil z vrby, nabral si na dlaň krapítek vody a foukl ji přes potok. Potok zahučel a stoupl ještě o šest kolíků. Všecko je jedna jediná hladina.

Když přiletěl drak, nikde nikdo. Jen voda tam leží jako zrcadlo. Drak, níž i výš, ale pořád nikde nikdo. Drak udělal na vodu tři tak vzteklé obličejy, že se vylekal sám sebe. Otočil se s odletěl.

Pak zas šla voda dolů. Za chvíli Křemílek a Vochomůrka stáli na suchu. Vodník Krapítko každému dal ještě pentličku ze zelené řasy a ukázal jim cestu domů do pařezové chaloupky.

Příloha I – **Jak vezli vejce na sáňkách**

A byla zima a padal sníh. Křemílek s Vochomůrkou seděli u stolu. Chvíli si povídali, chvíli zpívali, chvíli mlčeli a nakonec Křemílek povídá: „Už nevíme co, a zima bude dlouhá. Dojdi, Vochomůrko, k slepici pro vejce. Posadíme ho na třetí židli. Vejce je šišaté a bude s ním veselo.“

Vochomůrka vzal sáňky a jel k slepici. Jede se tam do kopce kolem pařezu, a ještě kousek po rovině.

Slepice povídá: „Copak chceš, Vochomůrko?“

„Vejce, ale veselé,“ řekl Vochomůrka.

Slepice mu dala vejce, Vochomůrka ho naložil na sáňky a jedou zpátky. Vpředu šlape Vochomůrka a táhne za popruh. Vejce podřimuje na sáňkách. Uviděl je tchoř Šuperka. A hned se jim přidal za paty.

Vpředu šlape Vochomůrka a táhne sáňky. Na sáňkách klímá vejce. A poslední šust a šust běží tchoř Šuperka. Má na to vejce náramnou chuť.

Dojeli rovinou až k místu, kde se cesta rozběhne a utíká po stráni dolů k pařezové chaloupce.

„Nadřel jsem se s tebou pořádně,“ povídá Vochomůrka vejci. „Ale teď se svezu taky.“

Posadil se na sáňky před vejce, odrazil se patami a jedou. Tchoř Šuperka pořád za nimi, až se mu sníh práší od tlapek. Tiše si počítá do vousů: „Až řeknu sedm, tak to vejce popadnu!“

Vtom vrazí sáňky do pařezu. Šuperka, jak byl rozběhnutý, klopýtl o pařez hned třemi tlapkami.

První se kutálí Vochomůrka.

Za ním vejce.

Za vejcem Šuperka.

Křemílek zatím čekal v chaloupce. Pletl ze suché trávy polštář, aby se vejce měkce sedělo na židli. Doplétl polštář a podíval se oknem na stráž.

Všecko se to sype dolů, rovnou na chaloupku.

Vochomůrka.

A vejce.

I Šuperka.

Křemílek skočil ke dveřím. Když byla ta pravá chvíle, otevřel a povídá: „Vítám vás.“

A už je tu Vochomůrka. Klopýtl o práh a vletěl rovnou do postele.

Vejce hned za ním a měkce si sedlo na židli s polštářem.

Pak Křemílek přibouchl dveře a pevně je přidržel.

„Přece si nenarazím nos,“ zaprskal tchoř Šuperka, který se hnal třetí, přeskočil chaloupku a běžel dál.

Vejce se začalo usmívat, a protože bylo šišaté, budou mít v pařezové chaloupce veselo celou zimu.

Příloha J – Obrázkové čtení Jak vezli vejce na sáňkách

Jak vezli vejce na sáňkách

A byla zima a padal

.Křemílek s

seděli u stolu. Chvíli si povídali,

chvíli zpívali, chvíli mlčeli a nakonec

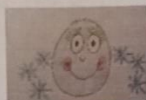

povídá: „Už nevíme co, a zima bude dlouhá.“

Dojdi, Vochomůrko k

pro

.Posadíme ho na třetí

Vejce je šišaté a bude s ním veselo.“

vzal

a jel k slepici. Jede se

tam do kopce kolem

a ještě kousek po rovině.

povídá:

„Copak chceš, Vochomůrko?“

ale veselé,“ řekl

.Slepice mu dala

vejce, Vochomůrka ho naložil na

a jedou zpátky. Vpředu šlape Vochomůrka a

táhne za popruh.

podřimuje na

.Uviděl je

Má na to vejce náramnou chuť. Dojeli rovinou až k místu, kde se cesta rozběhne a utíká po

stráni dolů k

. „Nadřel jsem se s tebou pořádně,“ povídá

vejci. „Ale

teď se svezu taky.“ Posadil se na

před

,odrazil se patami a

jedou.

pořád za nimi, až se mu sníh práší od tlapek. Tiše si počítá do vousů: „

Až řeknu sedm, tak to

popadnul“ Vtom vrazí

do

Šuperka, jak byl rozběhnutý, klopýtł o pařez hned třemi tlapkami. První se kutálí

Za ním

.Za vejcem

.Křemílek zatím čekal doma v

Pletl ze suché trávy polštář, aby se vejci měkce sedělo na

.Dopletl polštář a

podíval se

na stráň. Všecko se sype dolů, rovnou na

Vochomůrka. A

.I Šuperka.

skočil ke

.Když byla ta

pravá chvíle, otevřel a povídá: „Vítám vás.“ A už je tu

.Klopýtł o práh a vletěl

rovnou do

.Vejce hned za ním a měkce si sedlo na

s polštářem.

Pak Křemílek přibouchl

a pevně je přidržel. „Přece si nenarazím nos,“

zaprskal

,který se hnal třetí, přeskočil

a běžel dál.

se začalo usmívat , a protože bylo šišaté, budou mít v pařezové chaloupce veselo celou zimu.